

Έτος Β΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1874.

Φυλ. Η΄.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΒΑΡΑΤΕΪΣ

(Συνέχεια και τέλος.)

Ὁ καθηγητὴς Γουβερνάτος ὤμως, ἐνῶ ἤ-
 ρετο χάριν τῶν ἐμπνευσμένων τοῦ Βραχ-
 μανισμοῦ ὁπαδῶν ἕνα τῶν ψαλμῶν ἐκεί-
 νων, οἵτινες τοσοῦτον ἀκριβῆ παρέχουσι
 ἰδέαν τῆς μεγαλοφυΐας, τῶν ἐθίμων καὶ
 τῶν δεισιδαιμονιῶν αὐτῶν τῆς Ἰνδικῆς, δὲν
 ἀντέγραφεν αὐτὸν τυφλῶς. Ὁ ἐπιστήμων
 εἶναι μέχρι προλήψεως εὐσυνείδητος, ὅπως
 ἐκ δευτέρου χρηρηγήσῃ τὴν τοπικὴν χροιάν
 καὶ τὴν φυσιογνωμίαν χρόνων τοσοῦτον δι-
 ἀφόρων τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ ἐν τῇ διατη-
 ρήσει τῶν οὐσιωδῶν χαρακτῆρων πολιτι-
 σμοῦ τοσοῦτον προβεβηκόςτος καὶ πρωτο-
 τύπου· ἀλλ' ὁ ποιητὴς καλῶς γινώσκει
 ὅτι οἱ μεγάλοι ἀριστοτέχναι ἐν τῇ ἀπὸ
 θεάτρου ἐφαρμογῇ τῶν ἐπικῶν παραδόσεων
 πολλὴν μετεχειρίσθησαν ἀνεξαρτησίαν. Καὶ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Η΄.)

ἰδοῦ, ἐπὶ παραδείγματος, διάλεμά τι, ἐ-
 παινεθὲν ἰδίως ὑπὸ τῶν ξένων καὶ ἐθνικῶν
 κριτικῶν· πόσον ἐπιτυχῶς ὁ ποιητὴς ζω-
 γραφίζει ἐν τῷ ἐνυπνίῳ τῆς Δαρμιαντίδος
 τὴν ἐξέγερσιν τῶν αἰσθημάτων ἐκείνων, ἅ-
 τινα δέον νὰ ἐξασκήσῃσι τοσαύτην ἐπιρρο-
 ῆν ἐπὶ τοῦ βίου τῆς ἐρωτολήπτου θυγατρὸς
 τῆς Ἰνδίας πρὸς συμπλήρωσιν ἀπάντων τῶν
 κενῶν αὐτοῦ!

ὦ! ἂν τὴν εἶδες, Σατία, εἰπέ μοι
 Καὶ πῶς ἐγένετο ὁ ἔρω.

Σατίας.

Πρὶν ἢ σοι εἶπω νὰ μ' εἴπῃς,

Νὰ μοι διηγηθῆς

Ὅποσον εἶδες ὄνειρον

Τὴν παρελθούσαν νύκτα.

Ἡ Δαρμιαντίς (ὀλίγον κατ' ὀλίγον προχω-
 ρούσα).

Ἄπιστευτον τέρας! ἐγὼ ὄνειρεύθην
 Πῶς ἐπὶ κλίνης νεφῶν ἐκοιτάμην
 Καθεύδουσα γλυκύτατον ὕπνον
 Κ' ἡ δρόσος ἔρραινεν ὡς ἀμβροσία
 Θεία σιγὰ τὰ μειδιωντά μου χεῖλη,
 Γελῶντα εἰς γέλωτα ἄστρων ξανθῶν.

33

Τὴν πτῆσιν, τὸ ἄσμα ἀλλοιοῦντα εὐθύμως
 ἀπ' ἄνθους εἰς ἄνθος πτηνὰ τὰ μικρὰ
 Μοῦ ἐπλεον στέμμα διθυραμβοῦντα.
 Ὅποια ἡ μέθη αὐτῆς τῆς χαρᾶς!
 Ὁ ἀναξ πατήρ μου μ' ἀφύπνιζεν ἄδων
 Τῆς ὥρας ἐκείνης τὴν χαρμονὴν,
 Ἐμεῖδιά δὲ οὕτως, ὥστε μ' ὠμίλει
 Μ' ἀπνύθουε λέξεις, εἰ καὶ σιγηλὸν
 Τὸ μειδιάμα ἦτο ἐκεῖνο τὸ θεῖον.
 Ἄ! σὺ δὲν ἤξεύρεις εἰσέτι, Σατία,
 Πῶς φέρετ' ἐκεῖνος καὶ πῶς μειδιᾷ.
 Πῶς, ἐνῶ μειδιᾷ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν στίχων
 Τ' ἀργυροῦ θερισμοῦ του (α) τοῦ περικου-
 μούντου
 Τ' ἀμαυρὸν πρόσωπόν του, ὅπως ὦρατος
 Εἶναι ἐκεῖνος ὁ Βιμαδένας.
 Ὅπως ὦρατος ἐκείνη ἡ μεγάλη
 Λευκὴ κεφαλὴ ἐπ' ἐμοῦ προσκυνούσα . . .
 Ὑπέτρεμεν οὐλῆ γλυκὰ, σιγαλὰ
 Μοὶ ἄφινε φίλημα λίαν ἡδύ.
 Τὸν ἀνακτα οὕτως πατέρα μου εἶδον
 Τὴν νύκτα, καὶ ἄδοντα νὰ μ' ἀφύπνιζῃ,
 Ἐμὲ ἐνατενίζων καὶ προσμειδιῶν.
 Καὶ τέλος ἀβρότης μεγάλη ἀνῆψεν
 Ἐπὶ τῶν διψῶντων χειλέων θεριμῶν
 Ἐν φίλημα, πρὸς με δὲ ἔκυψ' αὐτός.
 Ἐπὶ τοῦ μετώπου δ' αὐτίκα ἠσθῆμην
 Θερμότητα κείνου τοῦ πατρικοῦ
 φιλήματος οὖσαν ἐγκεχυμένην.

(α) Ἡ προσδοκία τοῦ Μεσσιασμοῦ, ὅθεν λα-
 τινικῆ Messe λειτουργία πρὸς θερισμὸν τῶν κα-
 λῶν καρπῶν τῆς εὐεργεσίας παραβολικῶς λόγου
 χάριν. Ἄλλος ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ
 θερίζων. Ὁ θερίζων, οὗτός ἐστιν ὁ Μεσσίας,
 τοῦθ' ὅπερ ἐπιμαρτυρεῖ ἡ ἐτυμολογία τοῦ ἰδανι-
 κοῦ τούτου ὀνόματος, ὅπερ ζητεῖ ὑπόστασιν σαρ-
 κός. Θερισμός δὲ ἡ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπόδοσις,
 ἦν καὶ οἱ Ἑβραῖοι θέλουν παραδεχθῆ ὑπὸ τὸ
 σκηπτρον τῆς λατρείας τοῦ ἀπροσώπου Λόγου,
 ὃν διὰ τοῦ μαρτυρίου προσωπικὸν κατέστησαν,
 ἀνεπαισθήτως παρεξηγήσαντες τὴν ὑψηλὴν αὐ-
 τοῦ ἀποστολῆν, « φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐ-
 θνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ. »
 « Δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερι-
 σμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν
 αὐτοῦ. (Εὐαγγέλιον. κατὰ Ματθ. κεφ. 4'.). Αἱ
 ἀποδόσεις δὲν παρέρχονται, λέγουσιν.

Σημ. τοῦ Μεταφρ.

Ἄστραπὴ ἀπεκάλυψε τὸ πρόσωπόν μου
 Τὰ ὄμματ' ὑπνώτων ἠνέωξα κ' εἶδα
 Εὐμορφον θαῦμα! — τοῦ δὲ βασιλέως
 Τὴν πανάργυρον κόμην, ὡς τῷ νεαρῷ
 Γηλίῳ (α), εὐθέως χρυσῷ νὰ φλογίζῃ
 Τὰς ὠχρὰς παρειὰς δὲ τοῦ Ἄνακτος εἶδον
 Μὲ τῆς Κασμείρας τῶν ρόδων τὸ χρῶμα
 Βαφείσας εὐθὺς, κ' εἰς τὸν βασιλέα,
 Καθὼς εἰς ἡμᾶς, τὸ εὐρὺ κείνο στῆθος
 Ἐπὶ τῆς ὠραίας τοῦ βίου ὁρμῆς
 ἀσθμαίνον νὰ ἀλλῆ παλμοὺς τῆς ζωῆς.
 Ἐφώνησα τότε φωνὴν τῆς χαρᾶς μου,
 Κ' ἠτένισα ἡ εἶδα, Σατία, Μανθῆ
 Οὐδέποτε τόσον ὦρατον καὶ λάμπον
 Τὸ ἄστρον δὲν εἶδον ποτὲ τῆς ἡμέρας
 Τῷ βολβῷ δὲ μοὶ ἔνευε τῷ κυανῷ του,
 Γλυκείας παρέχων ἐλπίδας πρὸς με,
 Λευκὰ δ' ἐλεφάντων παρίστα ὅσα
 Εἰς τὸν γέλωτά του ψηλὰ ν' ἀπαστράπτουν
 Περίχρυσοι στίχοι ἐπὶ τοῦ προσώπου
 Θάλλοντες ἦσαν εἰς κόσμος χαρᾶς.
 Τὸ βλέμμα μου τότε κ' ἡ ἀναπνοή μου,
 Αἰχμάλωτα ὄντα μακρᾶς ἡδονῆς,
 Μὲ πόθον τοῦ Ἰνδρα ἀπῆλαιον ταῦτα
 Παράδεισον· τέλος ἠθέλησε κ' εἶπε.
 Κάγῳ ἄλλὰ μάτην τὰ χεῖλη ἠσθάνθην
 Ὑπ' ἐλαφροτάτου νὰ τρέμουν σπινθῆρος.
 Ὡς τὸ φίλτατον φάσμα μου ὕψωσα χεῖρας,
 Ἐπ' ἐμοῦ δὲ ἐγγέων ἐν φῶς, ἡδονῆν,
 Τοῦ προσώπου ἐκείνου κατέρριψ' ἐκ νέου
 Τὴν λάμπουσαν δόξαν, καὶ τότε ἀνῆψαν
 Αἱ φλέβες μου πᾶσαι, καὶ ἐξυπνῶ.
 Μὲ πλάνον δὲ ὄμμα ἄλλο δὲν εἶδα
 Εἰμὴ τὰς φευγούσας, τὰς λευκοφαίους
 Σκιὰς τῆς νυκτός.
 Σατίας.
 Τὸν Ἐρωτα εἶδες.
 Δαμειαντίς
 Ἄλλὰ καὶ πῶς εἰς ὄνειρον
 Μόνον αὐτὸς ἐφάνη; . .

Πρὸ μικροῦ ὁ Κάρολος τοῦ Ζαλέ, συν-
 χαιρε τῷ συγγραφεῖ τοῦ Βασιλέως Νάλα ἐ-

(α) Ἀντὶ ἡλείψ παρ' Ὀμηρῶ κ. τ. λ. καὶ κοι-
 νῶς νῦν ἡλίψ Γήλεμον, φῶς μου, ἄ-
 δουσι τὰ δημοτικὰ τῆς Ἑλλάδος ἄσματα ἐν ἀρ-
 χῇ μόνον τοῦ στίχου εὐχρηστον τὸ Γήλιος.

πὶ τῇ ἐκφράσει αἰσθημάτων αἰωνίως ἀλη-
 θῶν, καὶ διότι ἐγνώρισε νὰ τροποποιῇ τὴν
 θαυμαστὴν Ἰνδικὴν ψαλμοδίαν, χωρὶς νὰ ἀ-
 φαιρέσῃ οὐδαμῶθεν τὸν χαρακτήρα τῆς. Ἡ
 σημαντικώτερα τῶν μεταβολῶν τούτων εἶ-
 ναι ἡ παρεμβολὴ τοῦ αἰτίου, ἐφ' ᾧ ὁ Νά-
 λας ἀποκτᾷ τὴν δυσμείειαν τῶν θεῶν,
 προσβολῆς τινος γενομένης παρὰ τοῦ υἱ-
 οῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ Βαχούκα βραχμάνος
 τινὸς « δις γεννηθέντος » σφάλμα, τὸ ὁ-
 ποῖον ὁ Βράμας πρέπει νὰ εἶναι τοσοῦτον
 ἔλιγώτερον διαιθεμιμένον νὰ συγχωρήσῃ,
 ὥστε οἱ πρίγκηπες ἐδύνατο (ὡς τοσάκις ἔ-
 πραξεν ἐν τῇ Δύσει ὁ Κάρολος Μάρτελλος
 καὶ οἱ ἀπομιμηταὶ του, οἱ Νορμανδοὶ ἐκεῖ-
 νοι βασιλεῖς « πολέμιοι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς
 Ἐκκλησίας, » περὶ ὧν ὠμίλει ὁ κόμης τοῦ
Montalembert, καὶ ἐκεῖνοι οἱ Χωχενστόφ-
 φεν ὧν ὁ **Raumer** διηγήθη τὰς τρο-
 μερὰς κατὰ τοῦ παπισμοῦ διενέξεις) νὰ ἀ-
 ποπειραθῶσιν, ὅπως παραγωνάσωσι τὰ ἱε-
 ρὰ δικαιώματα τῆς φυλῆς τῶν κληρικῶν,
 ἐξεληούσης ἐκ τῆς ἰδίας κεφαλῆς τοῦ Πλά-
 σου, τῶν Βραχμάνων ἐκείνων « ἀντικείμενον
 σεβασμοῦ παρὰ τοῖς ἰδίοις θεοῖς (α). Ὁ Νά-
 λας γίνεται ἐνοχος τοῦ πταίσματος τούτου,
 τραυματίζων δι' ἐνὸς βέλους πρὸς ἄμυναν
 τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ δύο ὠραίους καὶ γενναίους
 ἵππους, δωρηθέντας παρὰ τοῦ Ἰνδρα καὶ
 πετραωθέντας ἅμα τῇ θέᾳ τριῶν κοράκιων
 παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ διευθυνθέντας
 κατὰ τοῦ παιδίου. Ἡ ποικιλία αὕτη χορη-
 γεῖ εἰς τὸν ποιητὴν τὴν εὐκαιρίαν νὰ θέσῃ
 ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν χαριέντα τύπον τοῦ νέου
 Βιμαδένα.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ καθηγητὴς Γουβερνάτος ἐπί-
 στευσεν ὅτι ἐδύνατο νὰ τροποποιήσῃ ἔννοιάν
 τινα τοῦ ποιητοῦ, ἀπέστη τῆς ἐπὶ τῆς
 φυσιογνωμίας τῶν θεῶν προσώπων μεταβο-
 λῆς. Ὁ Ἰνδρας ὢν, ὡς ὁ Ζεὺς, ὁ θεὸς τοῦ ὁ-

(α) Νόμοι τοῦ Manu 1—31—33, ἰ. § 4.
 Οἱ νόμοι οὗτοι τῶν Ἰνδῶν λεγόμενοι Μανθῆ-
 δάρμα-σάστρα, περιέχουσι 2,684 στροφὰς διηρη-
 μένας εἰς 12 βιβλία· ἀπεδόθησαν δὲ τῷ Manu.
 Ὅρα ἐγκυκλοπαιδείαν Ἰνδικὴν ἄρβρ. Manu. Ἐὰν
 θυνηθῆ τις, ἅς ἴδῃ τὴν μετέφρασιν, πόνημα τοῦ

ρατοῦ στερεώματος, ὁ ἐπὶ τῆς ἀπεξηραμέ-
 νης γῆς τὴν γόνιμον ρίπτων βροχὴν (β), ἀ-
 πόλεσε πολὺ τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ μετὰ
 τὴν θεολογικὴν ἀνάπτυξιν, ἧς ὑπέρτατον
 δόγμα εἶναι ἡ Τριμαρτιάς. Ἄλλ' οἱ ἥρωες
 τοῦ Μαχαβαράτα δεικνύουσιν ὅτι ἡ φυλὴ
 τῶν μαχητῶν ἐσέβετο μεγάλως τὸν Θεὸν
 ἐκεῖνον, τὸν τοσαύτην φέροντα τὴν ὁμοί-
 τητα πρὸς τὴν θεότητα τοῦ ἑλληνικοῦ παν-
 θεοῦ καὶ οὐτινος ἡ ἰδιάζουσα κλίσις ἦτο ἐκ
 διαμέτρου ἀντικειμένη πρὸς τὸν ἡρεμισμὸν
 παρ' ᾧ ἡ Ἰνδικὴ θεοκρατία ἐτι μᾶλλον προσ-
 ἤγγισε.

Ὁ καθηγητὴς Γουβερνάτος τίθησιν ἐπὶ
 τῶν χειλέων τοῦ Νάλα εἰδός τι ὕμνου εἰς
 ἔπαινον τοῦ Ἰνδρα, ἐν ᾧ ζωηρῶς πραγμα-
 τεύονται αἱ κυριώτεραι τοῦ θεοῦ ἐπιχειρή-
 σεις, ὅποια εὐρίσκονται ἐκτεθειμέναι ἐν
 ταῖς διαφοραῖς ὕμνοις τοῦ Ἰνδρα. Ὁ ὕ-
 μνος εἶναι τότε σχῆμα καὶ τὴν οὐσίαν ἡχώ
 πιστὴ τῆς βεδικῆς ποιήσεως.

Ἰνδρας ὁ παντοδύναμος πρὸς σὲ μὲ διευθύνει,
 Ἰνδρας ὁ ἀναξ τῶν θεῶν, τὴν δόξαν τοῦ ὁ-

ποίου
 Τὸ Σύμπαν διηγείται, τὸν ἀποτρόπαιον
 Βρυτρά

Τὸν νεφεληγερέτην χρυσοκεραίνου σ' ἔρριψε
 Ἐν τὰ τάρταρ' ἀπ' τὰ ὕψη, εἰς αἰωνίαν ἄβυ-

σον.
 Ὁ Σούσνας τότε ἀμείλικτος ἐκάλυπτε τὸν
 κόσμον

Διὰ ἀτμῶν βαρέως.

Τὴν ἀποκέρυξιν αὐτοῦ διέβρηξεν ὁ Ἰνδρας,
 Καὶ αὐθις δὴ ἀνέπνευσεν ὁ καθαρὸς ἀῆρ,

Ἐκ δὲ τῶν κεκλεισμένων πηγῶν ἀπολυθέντα
 Τὰ κύματα περὸντα ἐπὶ τῆς σφαίρας πί-

πτουν.
 Καλῶς βεβαίως ἔπραξεν ἐν τῷ αὐτοῦ σπη-

λαίῳ
 Τῶν οὐρανίων γυναικῶν τὸν ὕπνον νὰ ἀρπάσῃ.
 Ὁ Ἰνδρας ἀνεκάλυψε μὲ μαγικὴν τὴν τέχνην

Loiseleur Deslongchamps, ἐν τῷ G. Pauthire,
 τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς Ἀνατολῆς, 332 — 460.
 (β) Ἦτι ὁ Ζεὺς, λέγει ὁ Ἀλκαίος.

Καὶ τὰ τυρλὰ κρουφύγετα καὶ ἀπὸ τῆς ἀγκάλῃς
τῶν δαιμόνων τῆς αἰσχρᾶς τὰς αἰχμαλώ-
τους θείας

Νύμφας ἠλευθέρωσε. — »

Ὁ τοιαύτης προσφέρων ὑπηρεσίας Ἴνδρας
πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς κύριος τοῦ Οὐρανοῦ,
προστάτης τῶν ἀγαθῶν, ἐν ἐνὶ λόγῳ εὐ-
εργέτης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Ἴνδρας, λέγει ἡ Ἰνδικὴ ἐγκυκλοπαιδεῖα,
κάνει τῷ ὄντι παραχωρήσεις πρὸς τοὺς ἐπι-
καλούμενους αὐτὸν θνητοὺς καὶ οὗτοι τῷ
παρέχουσι τροφὴν (ἀπανταχοῦ οἱ παρὰ τοῖς
ἀρχαίοις θεοὶ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην θυ-
σιῶν οὐδὲν ἥσσον ἢ οἱ ἱερεῖς) ὅτι ἂν αὐ-
τοὺς ζητήσωσι : μόσχον, ἵππους, γῆν, λά-
χανα, ἄχυρον, δένδρα, χρυσὸν, πλοῦτη, σύ-
ζυγον καὶ υἱός. Οἱ δὲ θῦται τοσοῦτον βα-
σιζόνται ἐπὶ τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ θεοῦ,
ὥστε ἀληθῶς σιμωνιακῶ τῷ τρόπῳ ἐμπο-
ρεύονται. Ποῖος ἀγοράζει, λέγει αἰοδός τις,
τὸν Ἴνδραν μου ἀντὶ δέκα μόσχων :

Ἄλλὰ λέξεις τινὲς τοῦ αὐτοῦ Ἴνδρα διε-
γείρουσι τὴν σκέψιν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀ-
ναγνωρίσῃ μίαν δύναμιν διαρκετέραν τοῦ
« ἀνακτος τῶν θεῶν », οὕτινος ἡ ἐκδίκησις
δεσπόζει ὡς Ζοφερὰ νεφέλη εἰς τὰ τελευταῖα
μέρη τοῦ δράματος.

Τῆ ἀληθείᾳ ἡ αἰωνία καὶ ἀπειρος οὐσία (α),
τὴν ὅποιαν αἱ μὲν αἰσθήσεις δὲν δύνανται νὰ
φθάσωσι, τὸ δὲ πνεῦμα δὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ
συλλάβῃ, ἢ ἐν τῷ Βράμα ἐκδηλωθεῖσα (ὑπὸ
τὴν ἕρβεννα μορφήν τοῦ ὀνόματος τούτου),
ὅστις διὰ τοῦ ἑαυτοῦ λόγου (Nāc ὁ λό-
γος τῶν Πλατωνικῶν) τὸ πᾶν ἐπλασεν, ἀ-
πολήγει διὰ τῆς ὑποκαταστάσεως αὐτῆς
παρὰ τῶν θεοτήτων τῆς νεότητος, τοσοῦτον
ποιητικῶς ἐξυμνηθειῶν ὑπὸ τῶν ποιμένων
τῶν μεσημεριῶν ἐξ Ἰμαλαίων βραχίων, ὥστε
καὶ ἡ ζωὴ καὶ ψυχὴ αὐτῆ ὑπὸ τῆς με-
λωδίας ἀπορροφᾶται. — Ὁ αὐστηρὸς Βρά-

(α) Βράμας ἡ αἰωνία, θαυμαστὴ, ἀκατά-
ληπτος οὐσία, ἀπανταχοῦ διακεχυμένη, αἰετὶς ἀ-
όρατος, λεπτή, περιέχουσα ἐν ἑαυτῇ πᾶν τὸ ὑ-
πάρχον καὶ μὴ ὑπάρχον, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ὁ μέ-
γας πατήρ . . .

μας, ἢ τῆ διανοίᾳ εὐπρόσιτος θεότης, εἶπετο
νὰ μεγαλυθῆ διὰ τῆς αὐτῆς θεοκρατίας
παρὰ λαῶ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ θεολογία το-
σοῦτον μεγάλην ἔλαβεν ἀνάπτυξιν. Ὁ μι-
κρὸς Βράμας, ἐνὼ διδάσκει τὰ παιδία, ἐκτί-
θησι τὰ δόγματα τοῦ « Μεγάλου Πατρὸς »,
τοῦ μόνου « Ὑπερόχου », τοῦ « κυρίου τῶν
πλασμάτων » ὅστις δὲ προσβάλλει τὸν δι-
δάσκαλόν του, λέγουσιν αἱ μητέρες εἰς τὰ
πεφοβισμένα τέκνα των, προσβάλλει αὐτὸν
τὸν ἴδιον.

Ὁ Βράμας εἶναι ὁ λυτρωτὴς ἐπικαλούμε-
νος παρὰ τῶν θυμάτων τῶν παθῶν, ἢ προ-
σωποποιήσις τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐκθέτουσα
εἰς κίνδυνον τὴν πίστιν καὶ αὐτῶν τῶν μάλ-
λον εὐσεβῶν, ἢ τῶν πάντων χορηγὸς καὶ τῶν
πάντων ἀφαιρέτης, ὁ δυνάμενος τέλος πάν-
των νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν
θυσίαν τοῦ ἰδίου υἱοῦ.

Ὁ Πανθεισμὸς ἔθεν ἀντεκατέστη ὑπὸ τῆς
λατρείας τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, ἐπι-
τρέπων τὴν ὑπόστασιν μετὰ τῆς συνήθους
ἀδιαφορίας, ἢν τὰ τοπικὰ ζητήματα ἐμ-
πνέουσι ἀπανταχοῦ τοῦ δόγματος τούτου,
— τῶν τοσοῦτων δημοφιλῶν θεησκευτικῶν
ἔθιμων.

Συγγραφεὺς τις, καθολικὸς τὸ δόγμα, ἐπὶ
μακρὸν χρόνον ἐν τῇ Ἰνδικῇ διατρίψας, κα-
λῶς ἐκφράζει τὴν σκέψιν τῶν πεπαιδευμέ-
νων λέγων, « Οἱ Ἴνδοι δὲν ἀναγνωρίζουσιν
» εἰμὴ ἐν μόνον ὑπέρτατον Ὄν καὶ δὲν εἶναι
» καθόλου εἰδωλολάτραι, ὡς μέχρι τοῦδε ὁ
» κόσμος ἐστοχάζετο. Αὐτοὶ λατρεύουσι τὰς
» εἰκόνας τῶν θεοτήτων αὐτῶν ἀκαρκλά-
» κτως, ὡς οἱ Καθολικοὶ ἐκείνας τῆς Παρθέ-
» νου, τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων, εἰ καὶ ὁ
» ἀνόητος καὶ ἀμαθὴς τῆς Ἰνδικῆς ὄχλος,
» καθάπερ ἐκεῖνος ἄλλων χωρῶν, ἀγνοεῖ ὅ-
» τι σκέπτεται, ὅτι πράττει ἢ ὅτι πιστεύ-
» ει ». Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὁ Rammo-
hum-roy ἐστήριξε τὴν γνώμην ταύτην ἐπὶ
πολλῶν γεγονότων.

Πλὴν ὁ εὐπαιδευτὸς Βραχμᾶν καὶ οἱ
τὴν γνώμην αὐτοῦ καθιερώσαντες οὐδε-
μίαν χαίρουσιν ἀκριβεῖαν διότι συγχέουσι
λίαν διαφόρους ἐποχάς. Ἡ Ἰνδικὴ περιήλθεν

εἰς τὰς ἐνεστάσας αὐτῆς δοξασίας ὀλίγον
κατ' ὀλίγον κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ τῶν ἐ-
ποποιῶν ἀπέβαινεν εὐκολοῦ ἢ ἐν τῷ χαρα-
κτῆρι καὶ τῇ φυσιογνωμίᾳ τῶν Θεῶν ἀνα-
γνωρίσις τῆς περὶ τὴν καταγωγὴν καὶ τὰς
τάσεις αὐτῶν διαφορᾶς.

Ὁ Ἴνδρας, τὸν ὅποιον ὁ συγγραφεὺς τοῦ
θεοῦ, ὑποδείκνυσιν ἡμῖν ἐν τῷ πρώτῳ μέ-
ρει τοῦ Βασιλέως Νάλα, εἶναι ἀείποτε ὁ αὐ-
θάδης θεὸς, οἰκείος, ἰδιότροπος παρὰ τοῖς
Βέδικαις, ἀληθὴς Ἰλιάδος θεὸς, ἀναμιγνύμενος
μετὰ τῶν Aryas, ὡς πρωτότοκος ἀδελφὸς
γεννηθεὶς, ὁπότε πᾶς οἰκογενειάρχης, ὀλο-
σχερῶς ἀπηλλαγμένος πάσης θεησκευτικῆς
ἐπιρροῆς, ἐχρημάτισε ποτε ὀδηγὸς ἐν τῇ ἡ-
θικῇ τάξει καὶ ποντίρηξ ἐν τῇ πνευματι-
κῇ (α). Ὁ ἀδυσώπητος θεὸς, ὁ « ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ τοῦ Βράμα » βασιλεύων ἐν τῷ μέσῳ
τῆς ἀενάου γαλήνης τῶν θεολογικῶν θε-
οτήτων, γαλήνης διαταραχθείσης μόνον ἐκ
τῶν προσδωλῶν γενομένων κατὰ ὀργάνων,
τὰ ἴδια ἑαυτῶν συμφέροντα περὶ πολλοῦ
ποιουμένων.

Ὁ Βράμας ἀληθὴς, μοναδικὸς, καὶ ἀναλ-
λοίωτος πλάστης μικρῶν τε καὶ μεγάλων,
ἀρχαῖος, αἰώνιος, φαίνεται συγχεόμενος
μετὰ τῆς ἀκαταμυχήτου καταστρεπτικώ-
τητος, προσφουὸς τῇ τῶν πραγματῶν φύ-
σει, εἰς ἣν καὶ αὐτὸς ὀφείλει νὰ ὑπα-
κούσῃ καὶ ἥτις εἶναι ἀχώριστος τῆς οὐσίας
αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς τοῦ Βραχμανισμοῦ, μέχρι
τινὸς ἀρχῆς καὶ οὐσίας τοῦ ὄρατοῦ καὶ ἀορά-
του κόσμου, δὲν εἶναι βεβαίως Ἐμίρης ὑπέρ-
τατος, αἰώνιος καὶ μεμονωμένος τῶν οὐρα-
νῶν κάτοικος, καθὼς ὁ Σημητικὸς Ἄλλὰξ, ὁ
δίκην ἀπολύτου κυριάρχου δεσπόζων τῶν
φθαρτῶν αὐτοῦ ἔργων :

Τὰ πάντα ἄγων μόνος του καὶ ἑαυτῷ ἀνάγων

(α) Ἐν τῇ βεδικῇ ἡλικίᾳ διακρίσις φυλῆς δὲν
ὑπάρχει (ἐγκυκλοπαιδεῖα Ἰνδικῆ. ἀρθρ. Βράμαν).
Λοιπὸν τότε ἦτο μία ποίμνη, εἰς ποίμνην
ἀλλ' αὕτη εἶναι ἡ προσδοκία τοῦ Χριστιανισμοῦ·
ἐπομένως ἡ πεπολιτισμένη ἀνθρωπότης ζητεῖ
νὰ ἐπανελθῇ εἰς τὸ ἐξ οὗ ἀνεχώρησε σήμερον, ἵνα
ἴδῃ αὐτὸ καὶ πιστεῦσῃ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ
ἱεροῦ αὐτῆς κύκλου. Σ. τ. Μ.

Ἡ ὑπερτάτη βούλησις, ὑπέρτατος τοῦ νόμος
(Tirant tout de soi seul, rapportant tout
à soi

La volonté suprême est sa suprême loi).
Αὐτὸς ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ
Spinoza, τοῦ Lessing καὶ τοῦ Schelling
τοῦ ἀναγνωρίζοντος « τὸν ὑπέρτατον αὐτοῦ
νόμον », οὐχὶ ἐν τῇ προϋπαρμένη τῆς ἀναπτύ-
ξεως αὐτοῦ ἀκαταμυχῆτῳ δυνάμει, κατα-
στρεπτικὸς ὡς ἐκεῖνος τῶν « τριάκοντα τρι-
ῶν χιλιάδων τριακοσίων τριάκοντα τριῶν »
θεῶν, ὡς ἐκεῖνος τῶν ποταποτέρων ὄντων,
ἅτινα ἐκ τοῦ ἀπείρου αὐτοῦ κόλπου κατό-
πιν μεταναστεύσεων μᾶλλον ἢ ἦττον μα-
κρῶν ἐπανερχόνται ἐν αὐτῷ, ὅπως ἐπανα-
κάμψωσιν εἰς τὸν χεῖμαρρον τῆς καθολικῆς
ζωῆς, καθ' ἃ λέγει ὁ Ποιροχίτας (ἡγεμῶν
ποντίφηξ) :

« . . . Ἐκ τοῦ Βράμα τὸ πᾶν κατάγεται
Καὶ εἰς τὸν Βράμαν ἐπανερχεται. » (α)
« Οὕτως ἔχει » — αὐτολεξεῖ ὀρίζει τὸ
ἴδιον Μαχαθάρατα, « ὅπερ συμπληροῖ
τὸν ἐν τῷ κόσμῳ κύκλον αὐτοῦ, ἄνευ ἀρ-
χῆς οὐδὲ τέλους, καὶ παράγει τὰς περιπε-
τείας τῶν ὄντων ἄνευ ἀρχῆς οὐδὲ τέλους ». Καὶ ἡ
Ἑλλὰς δὲν ἔλαβεν ὡσαύτως φιλοσο-
φίαν ὁμοίαν ταύτῃ ἐν ταῖς θεωρίαις τοῦ
Ξενοφάνους καὶ τοῦ Παρμενίδου :

E.

Αἱ ἀπειράριθμοι δένδροστοιχίαι τῆς ὀρύ-
ζης τῆς Βεγγάλης παρέχουσιν ἄσυλον εἰς
τεραστίους ἐλέφαντας, ὧν τὸ μέγεθος οἱ
ποιηταὶ παραβάλλουσι πρὸς λόφους, καὶ τοὺς
ὁποίους ὁ ἄνθρωπος καθίστησιν ὑπηρετάς
του εὐρώστους ἄμα καὶ μειλιγίους, εἰς τὰ
μεγάλια δάση ὅπου τὰ δένδρα φθάνουσι
τὸ ὕψος 30 μέτρων, — σχεδὸν ὁ Βισνοῦ

(α) Ὁ ἀποχωρισμὸς οὗτος δὲν εἶναι πραγμα-
τικὸς. Τὰ άτομα, οἱ θεοὶ, οἱ ἄνθρωποι ἢ τὰ
ζῷα, ἀπλᾶς τοῦ ἀπείρου ἐκφράσεις, δὲν δύνανται
ν' ἀποχωρισθῶσιν αὐτοῦ. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐκφρά-
ζεται ἐντονωτάτα παρὰ τοῦ Ἀράτου ἀναφερομέ-
νη ὑπὸ τοῦ ἁγίου Παύλου ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ
πρὸς τὸν Ἄρειον Πάρον τῶν Ἀθηνῶν οὕτως :

καὶ ὁ Σίβη θά εὐαρεστηθῶσι νά ἀμιλλῶνται περὶ τὴν δύναμιν, ἢ φύσιν διατελεῖ ἐπὶ τινα χρόνον ἀνεξάντλητος πηγὴ καλῶν καὶ κακῶν. Τὸ καλὸν διεγείρει τὸν ἐνθουσιασμόν τῶν ποιητῶν ὑπερψούντων τὰ θαυμάσια τοῦ φυτικῆς κόσμου.

Ὁ μέγας βασιλεὺς *Vaeh* «ταμίης τοῦ πλοῦτου καὶ νικητῆς τῶν πολεμίων», ὑπὸ διαπύρου κατελιπμένος ἔρωτος ὑπὲρ τῆς *Girikā*, πορεύεται εἰς τὸ δάσος καθάπερ εἰς τὸν παράδεισον τοῦ *Ciāitraratha*, γέμοντα τῶν θείων τοῦ *pādāl* ἀνθῶν, σανδαλίων καὶ ἀργιομάδων (*argiunās*), μεγάλων δένδρων περικαλλῶν καὶ καθαρῶν ἡδυτάτους φερόντων καρποῦς πορεύεται εἰς τὸ δάσος ἐκεῖνο τὸ ἀντηχοῦν ἐκ τῶν κούκων (*Kokilās* παρ' Ἰνδοῖς) τῆς κραυγῆς, τῶν ἐλεφάντων περιπλανωμένων καὶ ἐξ ἔρωτος μεθυόντων κατὰ τὴν ἑαρινὴν ὥραν. Μεταξὺ τῶν μεγάλων ἐκεῖνων δένδρων ὑπάρχουσι κρησφύγετα τερπνότετα, ὡς ἐκεῖνα ἔνθα κατοικεῖ ὁ *Argiuna*, ἕστις λάμπει ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ *Himara*, ὅπου παγιοὶ τὴν κατοικίαν του. Ἐκεῖ αὐτὸς θαυμάζει ἀνθοφόρα δένδρα, ἐμψυχούμενα ἐκ τῶν εὐγενῶν ἀσμάτων τῶν πτηνῶν, ἄνθη σχηματίζοντα μεγάλας καὶ κυρτὰς ταινίας ὁμοίας πρὸς *Laçouli* (λίθους πολυτίμους κυκνοειδεῖς μὲ φλέβας χρυσαῖς), ἄνευ κηλίδος, ἀν-

Ἐν αὐτῇ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμὲν. Ἐν τῇ Βράμα περιέχονται συλλήθῃ ἀπαντα τὰ ὄντα, ἀπαντες οἱ θεοὶ, ἀπὸ τοῦ Ἰνδῶν καὶ τοῦ Πραπαγιάτου (Γουβερν. ἐγκυκλοπ. Ἰνδ. ἀρθ. Brahman.

Ἐπειδὴ δὲ, ὡς προεβρέθη, οὗτος ἦτο κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς ἡ ἀρχικὴ οὐσία καὶ τροφή τοῦ κόσμου, ἡ ἑλληνικὴ λέξις βρωσις παράγεται ἐκ τῆς πρώτης τοῦ Βράμα βίτης, *Braha* ὅ ἐστι βράω-ω καὶ *maha* ἢ *brahma* μεγάλη τροφή, ἐντεῦθεν τὸ μάννα τῆς ζωῆς τῶν Ἰσραηλίων.—Μάννα=Mahamach—(φ. λ.). Σ. Μ.

(β) Ὁ διαβατικὸς, ὁ Αἰθῆρ ἢ κατ' ἄλλου ὁ ἥλιος ἢ τὸ πῦρ, καθὸ στοιχεῖον ζωογό-νον τοῦ κόσμου, ἐν τῶν προσώπων τῆς Τριμου-τριᾶδος.

Τοῦτο διχάζεται τὸ κακὸν ὑπὸ τὰς ἀπει-ραμὲς αὐτοῦ μορφάς. (*Avatāras*). (Ὁρα ἐγκυ-κλοπ. Ἰνδ. ἀρθ. Vish Avā).

τηγούσας ἐκ τῆς φωνῆς τῶν κύκνων καὶ τῶν ἀγρίων χηνῶν, τοῦ χαροποιῦ ἄσμα-τος τῶν *Kokilās*, τῶν ἐρωδιῶν καὶ τῶν ταῶν. Ἐν δὲ τῷ θαυμάζειν τὰ καθαρὰ, ψυχρὰ καὶ διαυγῆ ἐκεῖνα ὕδατα, τὰ ὑπὸ τερ-πνοῦ δάσους περικυκλούμενα, ὁ ἄξιος *Argiuna* κατελήθη ὑπὸ ζωνοῦ χαρᾶς αἰ-σθήματος, τὸ δὲ ὠραῖον κατοπτέων δά-σος ἐγκαταλιμπάνετο εἰς σκληρὰς δοκιμα-σίαις. Αἱ τὸν μυστικισμόν τοσοῦτον προ-καλοῦσαι μελαγχολικαὶ ψυχαὶ ὄφειλον μετὰ προσοχῆς νά σπουδάσωσι τὰ παράδο-ξα τῆς φύσεως θεάματα. «Τὸ ζοφερὸν καὶ πυκνὸν δάσος, τὸ γέμον στιφῶν παντοσε-δῶν ζώων καθίσταται μετὰ πολλῆς τῆς εὐκολίας τὸ δάσος τοῦ κόσμου, ἡ εἰκὼν εὐρυτάτου κόσμου, πλήρους ἐνεδρῶν καὶ κιν-δύνων (α). Ἀροῦ πᾶς Διγιγῆς (*Dvijā* ἡ-τοὶ κοινωνικὸς καὶ πεπολιτισμένος) εὐρι-σκόμος ἐν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ μόλις καὶ μετὰ βίας εἰσῆλθεν εἰς δάσος τι, πλήρες ἀγρίων ζώων, λεόντων, τίγρεων καὶ ἐλεφάν-των καὶ τρομακτικῶν ἔχων, τὸ ὅποιον δια-κρίνεται πανταχόθεν κυριευμένον, θά ἐ-τρόμαξε καὶ ἀν ἦτον αὐτὸς ὁ ἴδιος *Yama*. (β). Ἡ εἰκὼν αὕτη τοῦ «τρομεροῦ δάσους, τοῦ ὑπ' ἐλεφάντων δίκην ὑψηλῶν ὄρεων περικυκλουμένου» συμπληροῦται «διὰ τοῦ ἀθροίσματος *Liāgar* διασταυ-ρουμένων ὑπὸ «τοῦ τρομεροῦ ὄφους με-γάλης δυνάμεως», ὑπὸ τῶν ἐπικινδύνων μελισσῶν, φρικωδῶν σχημάτων «ὑπὸ τῶν θηρίων» ἐξηπλουμένων εἰς τὸ πυκνότερον δάσος.

Ἐντὸς τῶν θρηνωδῶν τούτων ἐρήμων αἱ τίγρεις, οἱ πάνθηρες, οἱ λέοντες, οἱ ῥινόκε-ροι, οἱ βούβηλοι κολοσσίων ἀναστημάτων

(α) Τοῦτο ὑπενομιεῖται τὸ δάσος τοῦ Δάντου, οὗτινος πρὸ μικροῦ ἡ συγγραφεὺς τῆς παρουσίας πραγματείας ἐπισκέφη τὸν τάφον. Ὁρα τῶν ἀ-ποπλάνησιν εἰς τὸν τάφον τοῦ Δάντου, Ἐλ-ληνιστὶ ἐν τῇ Ἑθνικῇ Ἡμερολογίῳ τοῦ 1868, ἰταλιστὶ ἐν τῇ *Rivista Sicula* (Πάνορμον 1869) καὶ γαλλιστὶ ἐν τῇ *Grèce* (Ἀθῆναι, 4 Ἰουνίου 1870 κ. τ. λ.).

(β) Ὁ Θεὸς τῶν θεωνώτων καὶ τῆς δικαιο-σύνης. (Ὁρα Γουβερνάτου Ἐγκυκλοπαιδείαν Ἰν-

εἰσι τὰ ὄργανα τοῦ τρομεροῦ *Mahādeva*. Οἱ ὄφεις καὶ οἱ κροκόδειλοι, ὅμοιοι πρὸς τέ-ρατα τῶν προϊστορικῶν χρόνων, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον βωμαλέοι καὶ ἰσοῦλοι ἢ τὰ ἔρ-πετά καὶ τὰ ἀμφίβια τῶν ὑπὸ τὸν ἰσημερι-νὸν κειμένων τῆς Ἀμερικῆς χωρῶν.

Βεβαίως ἡ Ἐταιρία τῶν Πιστῶν δὲν ἐδύ-νατο νά προσφέρῃ τοῖς φλωρεντινοῖς ἔξεις περὶ τὰς ἡσύχου χωρογραφίας, περὶ τὰ «σκηνώματα τῆς μυρσίνης» τοῦ εὐφυοῦς αὐτῶν κωμωδοποιῦ *Gherardi del Testa*, τὸν θαυμάσιον ἐκεῖνον παράδεισον, ἔνθα αὐξάνουν τὰ τέρατα. Ἀλλ' οὐδενὸς ἐ-φείσθη μέσου ὅπως ἢ ἐπὶ τῆς σκηνῆς λειτουρ-γία ἤθελε καταστῆ μεγαλοπρεπῆς, καθ' ἣ ἐπεμαρτύρησεν ἡ Σύγχρονος Ἐπιθεώρησις τοῦ Τουρίνου καὶ ὅπως οἱ θεαταὶ ἤθελον σχηματίσει ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ ἐξαιρετοῦ ἐκεῖνου τρόπου, καθ' ἣν φαίνεται ὅτι ἡ τῶν γοηστῶν χεῖρ ὑφαντοῦργεῖ τὰ ἐκ πλουσί-ων μεταξέωτων ἱμάτια, τοὺς λαμπροὺς τά-πητας, πέπλους θαυμασίων χρωμάτων, ὅ-που αἱ γυναῖκες κοσμοῦνται θαυμαστά πε-τραδία, οἱ δὲ ὄπλοποιοὶ γνωρίζουν νά κα-τεργάζωνται τὸν σίδηρον καὶ τὸν χάλιβα μοναδικῶς καὶ ὅπου οἱ ἀρχιτέκτονες ἀνήγει-ραν γιγαντιαία καὶ ποιητικὰ κτίρια, συνε-λόντι δ' εἰπεῖν, ὅπως δὴποτε ὁ ἄνθρωπος ἀπεπειράθη, πρὸ πάντων πρὸ τῆς πτώ-σεως τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ, νά ἔλθῃ πα-ρατόλμως εἰς ἄμιλλαν πρὸς τὸν μέγαν καλλιτέχνην τὸν τοσοῦτον θαυμάσιον προχέ-οντα πῦρ, χρώματα, ἀρώματα, ἐπὶ τῶν θαυμάτων πάντων ὅσα δύνανται νά ἐξάψω-

δικὴν ἀρθ. *Dhaç* φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα εἶναι εἰ-ρωνία σχεδὸν ἡ δικαιοσύνη, διότι δὲν θά βασι-λεύσῃ εἰμὴ ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ.

Ματαίως καὶ ὁ Ἡσαῖος ἐκ τοῦ χάους τοῦ παρελθόντος θέλει αἰωνίως φωνάζει «Δικαιοσύ-νην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς.» Οἱ θνη-τοὶ δὲν παραδέχονται ὡς δίκαιον εἰμὴ ὅτι τοῖς συμφέρει. Καὶ ἡ δικαιοσύνη ὑποβαλλομένη εἰς ὄρους, ὧν ἄνευ ἀγνοεῖται ὑπὸ τῆς κοινῆς συ-νειδήσεως, ἐξαφανίζεται ὡς φάσμα ἐγωιστικοῦ συμφέροντος ἐν τῇ μέσῃ τοῦ πολυδαίδαλου τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας σάλου.

Σ. Μ.

σι τὴν φαντασίαν καὶ νά καταγνητεύσωσι τὰς αἰσθήσεις.

Ὁ Σβέργας χορηγεῖ ἰδέαν τινὰ περὶ τῆς μεγαλοπρεπείας ἐκείνης, ἐνῶ περιγράφει πρὸς τὸν αὐτάδελφον Νάλαν τὸ μαγευτικὸν ἀνά-κτορον, τὸ ὅποιον κατοικεῖ

Εἰς τὸν κήπον τοῦ φρουρίου ῥέει μέλι παν- τὸς δένδρου, Τῶν πηγῶν δ' ἡ ἀμβροσία τοὺς θεοὺς συχνὰ καλεῖ

Εἰς τὴν διημέρουσίν μου.

..... Ἐνῶ ἐσὺ ἐξήρχεσο εἰς τὸ βασιλείον σου,

Ἐμὲ κύνόουν οἱ θεοὶ ὅποια εὐλογία!

Τὸν πλοῦτον εἰς ἐμέ ὅσων καὶ τὴν εὐδαι- μονίαν.

Θωπευτικὴ προσέρχεται ἡ αὔρα, δὲν προσ-βάλλει,

Θερμὸς, πυρὸς ὁ ἥλιος, ἀλλὰ ποσῶς δὲν καίει,

Καὶ ἡ ψυχὴ ἀρμονικὴ ἐκ παντὸς ἤχου φέ-ρει.

Εἰς δὲ τὰ ὄμματα γλυκὰ, ὡς μία ἐρωμένη,

Μὲ χάδια νέα σ' ἔραστοῦ τὴν ὄψιν προχω-ροῦσα,

Κυματιστὰ εἰσέρχεται μὲ γόητρα ἐλπίδων

Πολλὰ τὸ χαριετίζον, γελῶν, λαμπρὸν φῶς.

Οὔτε στενοχωρία ἐκεῖ ὑπάρχει,

Οὔτε ἰδρωτὶς ἢ πῆμα ἢ δίψα,

Οὔτε τὰ σκότῃ ἐκεῖ οὔτε ψῦχος

Ποτὲ ἐνσκήπτει οὐδὲ γερόντων

Λειποθυμία, καὶ νεαρὰ

Ἡ ζωὴ πάντοτε ἐκεῖ γελᾷ.

ΣΤ'.

Ὅπως σὰς ἀπασχολῶσω, Κύριοι, μέχρι τέλους ἐπὶ τοῦ Μαχαβαράτα, δὲν σὰς ὠ-μίλησα εἰμὴ περὶ τῶν ἔργων τοῦ καθηγη-τοῦ Γουβερνάτου τοῦ ἀπὸ τῆς σκηνῆς δημο-τικῶν καταστήσαντος ἐν τῶν λαμπροτέρων ἐπεισοδίων. Δὲν θά μοι ἦτο δὲ ἄτοπον νά εἰσελθῶ εἰς ἰδιαίτερα πολλῶ διεξοδικώτερα, ἐὰν προετιθέμην σκοπὸν νά χορηγήσω ἰδέαν τινὰ ἀκριβῆ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Γασπάρου Γκορρεσίου, τοῦ Ἰωάννου Φλέκκια, τοῦ Ἰ-

ακώβου Λινιάνα, του Αιμίλιου *Tesa* και του Ησαίου Ασκόλι.

Οί τέσσαρες πρώτοι είναι, ως ο *DeGubernatis*, εκ τῆς ἄνω Ἰταλίας, ὁ δὲ πέμπτος, γεννηθεὶς ἐν *Gorizia* τῆς Ἰστρίας, διατελεῖ καθηγητὴς ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ καὶ φιλολογικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Μεδιολάνων.

Ὁ μεγαλόσταυρος Γκορέζιος, μέλος ἀντεπιστέλλον τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, ἔλαθε τὴν δόξαν νὰ εἰσαγάγῃ ἐν Ἰταλίᾳ τὰς ἰνδικὰς σπουδὰς· πιστὸς δὲ εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ Εὐγενίου Βουρνου, οὗτινος ζωηρὰ ἔσχε ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὰ ἀξιοθαύμαστα ὑποδείγματα, ἀφιέρωσε τὸν βίον εἰς πονήματα, ἅτινα δύναται νὰ φέρῃ εἰς πέρας μόνον ἐκεῖνος, ὅστις ἐσπούδασε κατὰ βάθος τὴν γλώσσαν, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν φιλολογίαν τῆς Ἰνδικῆς. Ἄρκει νὰ ὑπομνήσωμεν τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην μετάφρασιν τοῦ *Rāmāyana*, τῆς Ἰλιάδος ταύτης τῶν Ἰνδιῶν.

Ὅταν ὁ Γκορέζιος ἦτον ἐφ' ὄλων τούτων ἔτοιμος καὶ δὴ ἐνήμερος, τοῦ *Rāmāyana* δὲν ἦσαν γνωστὰ εἰμὴ τὰ δύο πρώτα βιβλία, περὶ ὧν ὁ *A. W. Schlegel* εἶχεν ἐπιχειρήσει τὴν δημοσίευσιν μεταφράσεως λατινικῆς μετὰ τοῦ κειμένου. Ὁ Γκορέζιος, ἀκολουθῶν διάφορον μάθημα καὶ τῶν ἰνδικῶν σχολίων ἐπωφελοῦμενος, προσήνεγκεν ὀλόκληρον τοῦ ποιήματος μεταγλώττισιν, πιστὴν ἅμα τε καὶ κομψήν. Ἦδη δὲ τὴν δημοσίευσιν ἀναμένει πονήματος συμπληρωματικοῦ τῆς ἐποποιίας τοῦ *Valmiki*, τῆς *Uvarakānda*.

Ἐν ἐκάστῳ τοῦ *Rāmāyana* τόμῳ προηγείται εἰσαγωγή, ἐν ἧ ὁ εὐπαιδευτὸς μεταφραστὴς μετὰ πολλῆς τῆς σαφηνείας ἐκτίθει τὰς θεωρίας αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐπικῶν τῆς Ἰνδικῆς ποιημάτων, πρὸ πάντων δὲ τοῦ *Rāmāyana*. Κατὰ τὸ 1852, ἐνῶ ἡ μετάφρασις αὐτοῦ δὲν εἶχεν εἰσέτι ὀλόκληρος ἐκδοθῆ, αὐτὸς προσεκλήθη νὰ καθέξῃ τὴν καθέδραν τῆς Σανσκριτικῆς γλώσσης τε καὶ φιλολογίας, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Τουρίνου, τῷ πρώτῳ ἐν Ἰταλίᾳ ἰδρυθέντι. Ἐν

ἔτει 1862 διετέλει ἑφορος τῆς τοῦ πανεπιστημίου ἐκείνου Βιβλιοθήκης.

Ὁ μὲν Ἰωάννης Φλέκκιος καὶ ὁ Ἰάκωβος Λινιάνας εἰσι Πεδερμόντιοι, ὡς ὁ Γκορέζιος· ὁ δὲ Φλέκκιος, ὅστις ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Τουρίνου τηρεῖ τὴν παράδοσιν γλωσσῶν συγκριτικῆς φιλολογίας, ἐδημοσίευσε γραμματικὴν τῆς Σανσκριτικῆς ἀρκούντως εὐπόληπτον. Ἄλλ' ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἀσχολεῖται ἰδιαίτερος ἐπὶ τῆς συγκριτικῆς γραμματικῆς τῶν ἰταλικῶν διαλέκτων. Ἐπόμενος τῇ συγκριτικῇ μεθόδῳ τοῦ *Dietz* καὶ *Fuchs* τῶν μετὰ τὸσούτης ἐπιτυχίας τὰς μυθιστορικὰς γλώσσας ἀναλύσαντων, ὁ *Heechia* συλλέγει τὸ ὕλικόν πονήματος δυναμένου νὰ ἀποβῇ χρήσιμον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης, ὡς τὰ τοῦ *Grimm* καὶ τοῦ *Littre* ὑπῆρξαν τοιαῦτα εἰς τε τὴν γερμανικὴν καὶ τὴν γαλλικὴν. Εὐφυῖα ὑπομονητικῆ, ποιητικῆς αἰσθήσεως ἀνελλιπῆς, ὁ *Heuchia* λέκτεται κριτικὴν γόνιμον καὶ ἀσφαλῆ.

Ὁ Ἰάκωβος Λινιάνας, καθηγητὴς τοῦ ἐν Νεαπόλει Πανεπιστημίου, κατέχει καὶ διδάσκει διαφόρους ἀσιατικὰς γλώσσας, μετὰ τὴν γίνωσιν καὶ διαβατικῆς νοσησῶν καὶ ἀποχορῶν· δὲν παρέσχεν ὅμως εἰσέτι μέγα τι καὶ πολλοῦ λόγου ἄξιον σύγγραμμα, ὅπως ἐπεφυκῆς τὰς ἐπὶ τοῦ βάρους τῶν φιλολογικῶν αὐτοῦ γνώσεων ἐν γένει κρίσεις. Ἄλλ' ἄξιον τῆς μνήμης ἡμῶν εἶναι ὅτι ἄπασαν τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ ἀπὸ τινος χρόνου κατέβαλεν, ὅπως μεταμορφώσῃ τὸ «Ἀσιατικὸν Ἐκπαιδευτήριον» εἰς *Σεικόν* (*collegio dei cinesi*), ἰδρυθένον ἀπὸ τοῦ τελευταίου αἰῶνος πρὸς διάδοσιν τοῦ καθολικισμοῦ. Αἱ ἐν τῇ Βελγικῇ Ἀνεξαρτησίᾳ (*Indépendance Belge*) δημοσιευθεῖσαι περίεργοι ἀλληλογραφίαι καταδεικνύουσιν ὅτι τὰ «καθολικὰ συμφέροντα» (*interessi cattolici*) κατὰ τὴν φράσιν τοῦ κόμητος τοῦ *Montalembert*, καθιστῶσιν, εἰ μὴ ἀνεφίκτους, δυσχερестаτάς κἀν ἐν ταῖς μεσημβριναῖς ἐπαρχίαις τὰς κατὰ τὸ δοκοῦν τῶν πλείστων ὑπὲρ τὸ δέον διέσταμένους ἀποπειρας, τὰς καὶ προσ-

κόμματα παρεμβαλλούσας ἐκεῖ, ὅπου δὲν ἐδύνατό τις νὰ φαντασθῇ τοιαῦτα.

Ἐν Τοσκάνῃ αἱ Ἰνδικαὶ σπουδαὶ ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος δύο ἀντιπροσώπους, καὶ ἐκ τοῦ βορρᾶ τῆς χερσονήσου (α), τὸν Ἄγγελον *De Gubernatis* ἐκ τοῦ Πεδερμόντιου καὶ τὸν Αἰμίλιον *Tesa* ἐνετόν. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἀρχαίᾳ Ἐτρουρία ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν ἡ σπουδαιότης τῶν ἰνδικῶν σπουδῶν.

Ὁ περιηγητὴς Φίλιππος Σατέττιος ἦτο Φλωρεντίνος. Ἐν ἔτει 1847 ἱερεύς τις Τοσκανός, ὁ Ἰωσήφ Βαρδέλλης, ἐσπούδαζεν ἐν τῷ *Oxford* χειρόγραφον τῆς *Atharvaveda*, οὗτινος ἀπόγραφον παρ' αὐτοῦ ἐναπέθη ἐν τῇ Ἐθνικῇ τῆς Φλωρεντίας βιβλιοθήκῃ. Ἐπανακάμψας ἐν Ἰταλίᾳ παρέλιπε τὴν σπουδὴν τῆς Σανσκριτικῆς χάριν τῆς Κοπτικῆς. Καθηγητὴς κληθεὶς ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ τῶν ἀνωτέρων σπουδῶν, οὗτος ἀνέλαβεν τὰς ἰνδικὰς αὐτοῦ σπουδὰς καὶ βραδύτερον κατηθύνη εἰς τὸ ἐν Πίσῃ Πανεπιστήμιον, ὅπου καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1865.

Ὁ ἱστορικὸς τῶν *Σικελικῶν Ἐσπερινῶν*, Μιχαὴλ *Amari*, διακεκριμένος Ἀνατολιστὴς, ὑπουργὸς ὢν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως (1863), προσεκάλεσεν ἐκ Βερολίνου τὸν Γουβερνάτιον, συνάδελφον τοῦ Ἀλβέρτου *Weber*, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ καθέδρας, κενῆς παρὰ τοῦ Βαρδέλλης.

Πιστεύω ὅτι κατέδειξα, πῶς ἐν τῇ ὕψηλῃ ἐκείνῃ θέσει αὐτὸς ἀπεδείχθη ἄξιος τῆς ἰνδικῆς μαθήσεως. Ἐντιμὴ προσφάτῳ αὐτοῦ συγγράμματι ἀφιερῶνθέντι τῷ Ἀδαλβέρτῳ Κοῖν καὶ Μαξίμῳ Μούλλερ, θεμελιωταῖς τῆς συγκριτικῆς μυθολογίας, οὗτος ἀναγγέλλει ὅτι ἀσχολεῖται ἤδη περὶ τὴν μετάφρασιν τῶν ὕμνων πρὸς τὴν Ἡῶ τοῦ *Rigveda*.

(α) Ὁ Εὐγενίος Βουρνου, υἱὸς Ἑλληνοῦ, ἐκ τοῦ βορρᾶ τῆς Γαλλίας κατήγετο· ὁ πατὴρ αὐτοῦ, Νορμανδὸς τὸ γένος, ἀπέβησεν ἐν Παρισίοις ἐν ἔτει 1852. (Ὁρ. Λεξικὸν τῆς συναστροφῆς, *Dictionary de la conversation*) τοῦ *Duckett* ἄρθ. *Burnouf*.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Η΄.)

Σαφῶς δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ συγγραφῇ ἀνακεφαλαιοῖ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπὶ τῆς συγγενείας μεταξὺ τῆς μυθολογίας καὶ τῆς δημοτικῆς φιλολογίας. «Τὰ οὐράνια πράγματα, κινούμενα, λέγει αὐτὸς, ἐγένοντο πρόσωπα. Καὶ ἢ πρόσωπα ὤφειλον νὰ πράξωσι, τὸ δὲ ἔργον τῶν οὐρανίων τούτων προσώπων, γινώσκοντες, ἀπέληξεν εἰς ἓνα μῦθον, ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ ὁποίου προέκυψεν ὁ ψαλμὸς, ὅστις ἠκολούθει κατόπιν δύο χειμάρρους τὸν μὲν ἐθνικόν, τὴν ἐποποιίαν, τὸν δὲ οἰκιακόν, τὴν διήγησιν.»

Ὁ Αἰμίλιος *Tesa*, καθηγητὴς τῆς ἐν Βολωνίᾳ, νῦν δὲ διάδοχος τοῦ *Bardelli* ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πίσσης, ἐνθα διδάσκει τὴν Σανσκριτικὴν, γινώσκει γλώσσαις ὅσας φιλόλογος τις Γερμανός. Λέγεται ὅτι κατέχει εἰκοσιν. Αἱ μεταφράσεις καὶ τὰ φυλλάδια, ἅτινα ἐκ διαλειμμάτων δημοσιεύει, καταδεικνύουσι τὴν μεγάλην τῶν γνώσεων ἐγκράτειαν, τὸ δὲξύνουν καὶ ἀκριβῆς αὐτοῦ.

Ὁ Ησαίας *Ascoli*, Ἰσραηλίτης τὸ γένος, ἐπαξίως ἐκπροσωποῖ ἐν Μεδιολάνοις τὴν ἐπιστήμην τῆς γερμανικῆς φιλολογίας ὡς πρὸς τὴν γλωσσολογίαν ὡσπερ ὁ Γουβερνάτος ἐν Φλωρεντίᾳ ἐξακολουθεῖ φιλοπόνοῦς ἐκπροσωπῶν τὸ μυθολογικόν, ἱστορικόν καὶ φιλολογικόν μέρος.

Ὡς πολλοὶ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ *Ascoli* ἐφαίνετο προωρισμένος νὰ διανύσῃ τὸν βίον αὐτοῦ παρὰ τινι τραπέζῃ (*banco*), ἀλλ' εἰς τὰ γραμμάτια τοῦ Θεσαυροφυλακείου ἀντέταξε τὰ ἔργα τῆς φιλολογίας. Ὁ συγγραφεὺς τῶν *Αἰατολικῶν καὶ γλωσσολογικῶν σπουδῶν* χάρει ὑπόληψιν ἐν Γερμανίᾳ (ἐνθα ἡ γνώμη του δὲν εὕρισκε ἐφάμιλλον περὶ τούτου τὴν αὐθεντίαν) ὡς εἰς τῶν βαθυνοστέρων ἀναλυτῶν τῶν ἀριανῶν γλωσσῶν, ἡ δὲ *Zeitschrift* τοῦ *Kuhn* συχνάκις δημοσιεύει διατριβὰς κριτικὰς παρ' αὐτοῦ ὑπαγορευθείσας. Αὐτὸς προεβύνασε διὰ τὰ Ἰταλικά λυκεῖα καθηγητὰς καλοῦς κἀγαθοῦς περὶ τε τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν τοιοῦτους δ' ἐμόρφωσε, ὅποιοι διὰ τῶν ἐπὶ τῆς συγκριτικῆς γραμματικῆς σπουδῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ εἰσιν ἱκανοὶ

νά δώσωσι λόγον περὶ οὗτινος διδάσκουσι.

Ἀποσκοπῶν δὲ εἰς τὴν παγίωσιν τῆς ἐνότητος μεταξύ τῶν διασημοτέρων κλασμάτων τῆς λευκῆς φυλῆς, ἐνότητος παραδεγμένης ὑπὸ τῆς Βίβλου, ἀπεπειράθη νὰ προσεγγίσῃ διὰ τῆς συγκεκριμένης γραμματικῆς τοὺς Ἀριανούς τοῖς Σημίταις. Εἰ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀπόπειραν ταύτην ἀπέμεινε σχεδὸν μόνος, αὐτὸς παρέσχε δείγματα πολλῆς λεπτότητος καὶ εὐφυοῦς δεξιότητος. Ἀλλὰ τὸ κύριον αὐτοῦ σύγγραμμα ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς γλωσσολογίας *Spoudῶν* (*Corsi di glottologia*), ὧν περ ἐξῆλθεν ἐν τούτοις εἰς φῶς τὸ πρῶτον μέρος, τὸ ὁποῖον θὰ περιεποίει τιμὴν εἰς τὴν πατρίδα τῶν *Bopp*, τῶν *Schleicher*, τῶν *Pott* καὶ τῶν *Bensley*. Ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἀπ' ἀρχῆς συγκρίνει τὴν Σανσκριτικὴν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικὴν, παραλείπων πρὸς ὥρας τὴν τρίτην τῶν Ἑλασγικῶν ἢ Ἰνδο-Ῥωμαϊκῶν, τὴν Ἀλβανικὴν. Ἀλλ' ἡ ἔλλειψις αὕτη ὀπωσδήποτε δὲν ἀφαιρῆ ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ *Ascoli* ἀξίαν ἐξαιρετικὴν. Οὗτος ἐμβριθέστατα ἐπραγματεύθη ἅπαντα τὰ φωνολογικὰ ζητήματα.

Ἀναμφιβόλως, Κύριοι, οὐδὲν ἔθνος τῆς ἐνδόξου Ἑλασγικῆς φυλῆς, εἰς ἣν ἀνήκομεν, δύναται ν' ἀνταγωνισθῇ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς φιλολογίας πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὴν δυναμένην ν' ἀντιτάξῃ ἡμῖν πλῆθος σοφῶν. Ἀλλ' ἀνεκαθεν τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἀδιαφιλονεικῆτους ἀνεπτύξαμεν προόδους. Ἡ νέα Ἑλλάς δύναται νὰ ἐγκουχηθῇ ἐπὶ φιλολόγοις, ὧν οὐ τοῦ παρόντος ἢ κατ' ὄνομα μνεία. Καὶ οἱ Ἀλβανοὶ, οἱ μέχρι τινὸς μὴ ἔχοντες ἄλλο τι «ἢ ἀναμνήσεις πολέμου ἐν τῇ ἀνησύχῳ αὐτῶν ψυχῇ» ἀχολοῦνται ἤδη περὶ τὰς πηγὰς τῆς γλώσσης καὶ τὰ δημοτικὰ ἄσματα, τινὲς δὲ σοφοὶ ἐξ αὐτῶν, οἱ πρόγονοι τῶν ὁποίων κατάγονται ἐκ τῆς χώρας τοῦ *Scander-bey*, ἐγένοντο ἀξιοὶ ἐνθαρρύνσεως παρ' ἀνδράσι λίαν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀμοδιόεις. Ἡ Ἰταλία δὲν ἀπέμεινε ἀνεργος ὡς κοινῶς πιστεύεται. Τὸ παράδειγμα δοθέν τῇ Γαλλίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου *Burnouf* δὲν ἔμεινε ἄνευ μιμητῶν· ἐὰν δὲ τὰ

τέκνα τῆς ἀτρομῆτου Γαλλίας καὶ τῆς ὠραίας Ἀysonίας ἔχουσιν τὸ αἷμα αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῶν καταπιεζομένων ἐθνοτήτων ἐν Παλαίστρῳ, Μελεγνάνῳ, Μαγέντῳ καὶ Σολφερίῳ, ὡς ἐκ τῶν σχέσεων προελθουσῶν ἀπὸ τοῦ εὐγενοῦς πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτος, αὐτοὶ κατενόησαν ὅτι ὑπάρχουσι διὰ τοὺς λαοὺς «*συμμαχίαι*» τοσοῦτω μᾶλλον ἀξίαι τοῦ ὀνόματος τῶν «ἀγίων» ἐν ταῖς μεταξύ τῶν δεσποτῶν ἀστυραῖς συνθήκαις, καθόσον αἱ συμμαχίαι αὐταὶ σκοποῦσι τὴν ἐκ τοῦ κόσμου ἀπαδίωξιν τῆς δουλείας, τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας.

ΔΩΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΟΜΕΝΗΣ ΕΚ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ.

Ἐπιμένει εἰς Θεός· τὰ φυτὰ τῆς κοιλάδος· αἱ αἰ κέδροι τοῦ βουνοῦ τὸν εὐλογοῦσι, τὸ ἔντομον ψιθυρίζει τοὺς αἶνους αὐτοῦ, ὁ ἐλέφας τὸν προσκυνεῖ εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, τὸ πτηνὸν τὸν ὑμολογεῖ ἐντὸς τοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων, ὁ κεραυνὸς ἀντηχεῖ τὴν δυνάμιν του καὶ ὁ Ὠκεανὸς κηρύττει τὸ ἄπειρον αὐτοῦ. Μόνον ὁ ἄφρων εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Δὲν ὑπάρχει Θεός.

Ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅστις εἶπε τοῦτο, δὲν ὑψωσε ποτὲ ἐν τῇ δυστυχίᾳ αὐτοῦ τὰ βλέμματά του πρὸς τὸν οὐρανὸν ἢ ἐν τῇ εὐτυχίᾳ του δὲν ἐχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς του πρὸς τὴν γῆν; Ἡ φύσις ἄρα γε διάκειται μακρὰν αὐτοῦ, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ τὴν ἐθεώρησε, ἢ μήπως νομίζει αὐτὴν ἀπλοῦν ἐξαγόμενον τῆς τύχης; Ἀλλὰ ποῖα τύχη ἠδυνήθη νὰ θέσῃ εἰς τάξιν καὶ συναρμολογήσῃ ἄτακτον καὶ ἀσυνάρτητον ὕλην;

Δύναται τις νὰ εἶπῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἢ τοῦ Θεοῦ ἐκδηλουμένη ἔρροια, καὶ ὅτι τὸ σύμπαν εἶναι ἡ φαντασία αὐτοῦ ἀποκατασταθεῖσα αἰσθητή. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν καλλονὴν τῆς φύσεως ὡς ἀπόδειξιν ἀνω-

τέρας διανοίας ὄφειλον νὰ παρατηρήσωσιν ἐν πράγματι, ὅπερ αὐξάνει θαυμασίως τὴν σφαιρὰν τῶν θαυμάτων, δηλαδὴ ὅτι ἡ κίνησις καὶ ἡ ἀνάπαυσις, τὸ σκότος καὶ τὸ φῶς, αἱ ἐποχαί, ἡ πορεία τῶν ἀστέρων, οἱ τινες μεταβάλλουσι τὰς σηκνογραφίας τοῦ κόσμου, εἶναι μόνον φαινομενικῶς διαδοχικαί, πράγματι ὅμως εἶναι σταθεραί. Ἡ σκηνή, ἣτις ἐξελίσφεται δι' ἡμᾶς, χρωματίζεται δι' ἄλλον κόσμον· οὐχὶ τὸ θέαμα ἄλλ' ὁ θεατὴς ἀλλάσσει. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Θεὸς ἠνωσεν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ τὴν ἀπόλυτον καὶ τὴν προσδευτικὴν διάρκειαν· ἡ πρώτη ὑπάρχει ἐν τῷ χρόνῳ, ἡ δευτέρα ἐν τῷ τόπῳ· δια μὲν τῆς πρώτης αἱ χάριτες τοῦ συμπαντος εἶναι ἀδιαίρετοι, ἀόριστοι, πάντοτε αἱ αὐταί· διὰ δὲ τῆς δευτέρας εἶναι πολλαπλάσια, τέλεια καὶ νέαι· ἄνευ τῆς πρώτης δὲν θὰ ὑπῆρχε μεγαλεῖον ἐν τῇ δημιουργίᾳ, ἄνευ τῆς δευτέρας θὰ ὑπῆρχε μονοτονία.

Ἐνταῦθα ὁ χρόνος παρουσιάζεται ἡμῖν ὑπὸ νέαν ἀναλογίαν· ἡ ἐλαχίστη μερίς αὐτοῦ γίνεται ἐν ὅλῳ, ὅπερ συμπεριλαμβάνει τὸ πᾶν καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὰ πάντα τροποποιοῦνται, ἀπὸ τοῦ θανάτου ἐνὸς ἀτόμου μέχρι τῆς γεννήσεως ἐνὸς κόσμου· ἕκαστον λεπτὸν εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μικρὰ αἰωνιότης. Ἐνώσετε λοιπὸν εἰς τὴν αὐτὴν στιγμήν διὰ τοῦ συλλογισμοῦ τὰ ὠραιότερα περιστατικὰ τῆς φύσεως, ὑποθέσατε ὅτι βλέπετε εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ ὅλας τὰς ἐποχὰς, πρωτὰν τινὰ τῆς ἀνοίξεως καὶ πρωτὰν φθινοπωρικὴν, νύκτα ἀστεροειδῆ καὶ νύκτα κεκαλυμμένην ὑπὸ νεφῶν, λειμῶνας πεποιικιμένους ἐξ ἀνθέων, δάση γυμνωθέντα ὑπὸ τῆς πάχνης, ἀγροὺς χρυσομένους ὑπὸ τοῦ θέρους καὶ θὰ ἔχητε τότε ἰδέαν σαφῆ τοῦ θεάματος τοῦ κόσμου. Ἐνῶ θαυμάζετε τὸν ἥλιον, ὅστις βυθίζεται ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς δύσεως, ἄλλος παρατηρητὴς τὸν βλέπει ἐξερρόμενον ἐκ τῶν ἀνατολικῶν κλιμάτων. Διὰ τινος ἀκατανοήτου μαγείας τὸ γηραῖον τοῦτο ἄστρον, ὅπερ κοιμάται κεκμηκὸς καὶ καίον ἐν τῇ ἑσπερινῇ κόνει, εἶναι τὴν στιγμήν

ταύτην ὁ κάθυγρος ἐκεῖνος ἀστὴρ ὁ ἐγειρόμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λευκοφαοῦς πέπλου τῆς χρυσαυγῆς; Εἰς ἐκάστην στιγμήν τῆς ἡμέρας ὁ ἥλιος ἐγείρεται, λάμπει εἰς τὸ ζενίθ αὐτοῦ καὶ κατακλίνεται ὑπεράνω τοῦ κόσμου· ἡ κάλλιον αἱ αἰσθησεις ἡμῶν μᾶς ἀπατῶσι καὶ δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀνατολὴ οὔτε μεσημβρία οὔτε πραγματικὴ δύσις. Τὸ πᾶν μετατρέπεται εἰς σημεῖον τι σταθερον, ἐξ οὗ ὁ λόγος τῆς ἡμέρας ἐκχέει εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τρεῖς λάμψεις ἐν μιᾷ οὐσίᾳ. Ἡ τριπλῆ αὕτη αἴγλη εἶναι πᾶν ὅτι παρέχει ὠραιότερον ἢ φύσις· καθότι χορηγοῦσα ἡμῖν τὴν ἰδέαν τῆς αἰδίου μεγαλοπρεπείας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, μᾶς δεικνύει ὡσαύτως τὴν φωταυγῆ εἰκόνα τῆς τρισενδόξου αὐτοῦ Τριάδος.

Δύναται τις νὰ φαντασθῇ τί ἤθελε συμβῆ ἐν τῇ φύσει, ἐὰν αὕτη ἐγκατελείπετο εἰς τὴν μόνην κίνησιν τῆς ὕλης; Τὰ νέφη, ὑποτασσόμενα εἰς τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος, ἤθελον πέσει καθέτως ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ἤθελον ἀναβῆ δίκην πυραμίδων εἰς τὸν αἰθέρα· μίαν στιγμήν μετὰ ταῦτα ἡ ἀτμοσφαιρα θὰ ἦτο πολὺ πυκνὴ ἢ πολὺ ἀραιωμένη διὰ τὰ ὄργανα τῆς ἀναπνοῆς. Ἡ σελήνη, πολὺ πλησιον ἢ πολὺ μακρὰν ἡμῶν, πότε θὰ ἦτον ἀόρατος, πότε θὰ ἐφαινετο αἵματηρά, κεκλυμένη ἐκ μεγάλων κηλίδων ἢ καλύπτουσα διὰ τοῦ ὑπερμέτρου αὐτῆς κύκλου τὸν οὐράνιον θόλον· κυριευμένη οἶον ἐπὶ ὑπὸ παραδόξου μανίας, ἤθελε προβαίνει ἀπὸ ἐκλειψιν εἰς ἐκλειψιν ἢ, συστρεφομένη μετὰ τῶν ἄκρων αὐτῆς, ἤθελε ἀποκαλύψει τέλος τὴν ἄλλην αὐτῆς ἐπιφάνειαν, τὴν ὁποίαν ἡ γῆ δὲν γνωρίζει. Οἱ ἀστέρες ἤθελον φανῆ κυριευμένοι ὑπὸ τῆς αὐτῆς σκοτοδίνιας· δὲν ἤθελεν ὑπάρχει πλέον εἰμὴ σειρὰ καταπληκτικῶν συνδυασμῶν αἴφνης εἰς ἀστερισμὸς τοῦ θέρους ἤθελε προσβληθῆ ὑφ' ἐνὸς ἀστερισμοῦ τοῦ χειμῶνος· ὁ Ταύρος ἤθελεν ὀδηγεῖ τὰς Πλειάδας καὶ ὁ Λέων θὰ ἐβρυχάτο ἐντὸς τοῦ Ἰδρυχοῦ· πότε μὲν οἱ ἀστέρες ἤθελον διέλθει μετὰ τὴν ὁρμὴν τῆς ἀστραπῆς, πότε δὲ θὰ ἴσταντο ἀκίνητοι· ἐνίοτε, συσσωρευμένοι ἐν συμπλέγματι, ἤθε-

λον σχηματίζει νέον γαλαξίαν· ἀκολούθως γινόμενοι πάντες ἀφαντοί, καὶ διασχίζοντες τὸ πέπλον τῶν κόσμων, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Τερτυλλιανοῦ, ἤθελον παρουσιάσει τὰς ἀβύσσους τῆς αἰωνιότητος.

Πλὴν τοιαῦτα θεάματα δὲν θέλουσι τρομάξει τοὺς ἀνθρώπους πρὶν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν ὁ Θεὸς, ἐγκαταλείπων τὰς ἡνίας τοῦ κόσμου, δὲν θὰ ἔχη ἀνάγκην, ὅπως τὸν καταστρέψῃ, εἰμὴ νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ.

Ἐκ τῶν γενικῶν τούτων γνώσεων μεταβῶμεν ἤδη εἰς εἰδικὰς τινὰς ἰδέας· ἰδωμεν ἂν δυνάμεθα νὰ ἀνακαλύψωμεν εἰς τὰ καθέκαστα τοῦ ἔργου τὴν αὐτὴν σοφίαν, ἣν βλέπομεν ἐκπεφρασμένην ἐν τῷ συνόλω. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον θέλομεν κάμει χρῆσιν τῆς μαρτυρίας πεπαιδευμένου οὐτινος αἱ γνώσεις περὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἔχουσι μέγα κύρος καὶ μεγίστην σπουδαιότητα.

Ὁ ἰατρὸς *Nieuwentyl* ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἐνησχολήθη ν' ἀποδείξῃ τὴν πραγματικότητα τῶν τελικῶν αἰτίων. Λαλῶν περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἅτινα παρατηρεῖ ἐν τῇ ἁρμονίᾳ αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς δημιουργίας ἐν γένει, ἀποδεικνύει, ὡς πρὸς τὸν ἄερα, πῶς τὰ σώματα ἡμῶν θαυμασίως διατηροῦνται ὑπὸ ἀτμοσφαιρικῆν στήλην ἴσῃν ὡς πρὸς τὴν πίεσιν αὐτῆς με βάρους εἰκοσιχιλιάδων λιτρῶν. Ἀποδεικνύει ὅτι, ἐὰν μεταβληθῇ μία μόνη ποιότης, εἴτε διὰ τῆς ἀραιώσεως, εἴτε διὰ τῆς πυκνότητος, ἐν τῷ στοιχείῳ ὅπερ ἀναπνέομεν, ἤθελον ἐπαρκέσει ὅπως καταστρέψῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα. Ὁ ἀὴρ ὑψώνει τοὺς ἀτμούς, ὁ ἀὴρ κρατεῖ τὰ ὑγρά ἐντὸς τῶν ἀγγείων· διὰ τῶν κινήσεων αὐτοῦ καθαρίζει τοὺς οὐρανοὺς καὶ φέρει εἰς τὰς ἠπείρους τὰ νέφη τῆς θαλάσσης.

Ὁ *Nieuwentyl* ἀποδεικνύει ἀκολούθως τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕδατος διὰ πλείστον ὄσων πειραμάτων. Τίς δὲν ἤθελε θαυμάσει τὸ θαῦμα τοῦ στοιχείου τούτου, ὅποταν ἐν τῇ ἀναβάσει αὐτοῦ καὶ ἐναντίον τῶν νόμων τῆς βαρύτητος μεταβάλλεται εἰς στοιχείον

ἐλαφρότερον, ὅπως χορηγήσῃ ἡμῖν τὸν ὑπὸν καὶ τὴν δρόσον; Ἡ διάταξις τῶν ὁρέων ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ ποταμοί, ἡ τοπογραφία αὐτῶν εἰς τὰς νήσους καὶ τὰς ἠπείρους, αἱ διαστάσεις τῶν κόλπων, τῶν ὄρμων, τῶν μεσογείων, ἡ ἄπειρος ὠφέλεια τῶν θαλασσῶν οὐδὲν διαφεύγει τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ σοφοῦ τούτου ἀνδρός. Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου ἀνακαλύπτει τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς ὡς στοιχείου, καὶ τοὺς ὠραίους αὐτῆς νόμους ὡς πλανήτου. Περιγράφει τὰς ὠφελείας τοῦ πυρὸς καὶ τὴν συνδρομὴν, ἣν λαμβάνει παρ' αὐτοῦ ἡ ἀνθρώπινος βιομηχανία.

Μεταβαίνων εἰς τὰ ζῶα, παρατηρεῖ ὅτι ἐκεῖνα, ἅτινα ὀνομάζομεν κατοικίδια, γεννῶνται ἀκριβῶς μετὰ τὸν ἀναγκαῖον βαθμὸν ἰδιαιτέρας ὁρμῆς ὅπως ἐξημερωθῶσιν, ἐνῶ τὰ περιττὰ εἰς τὸν ἀνθρώπον ζῶα διατηροῦσι πάντοτε τὴν ἀγρίαν αὐτῶν φύσιν. Εἶναι λοιπὸν τὸ αὐτόματον, ὅπερ ἐμπνέει εἰς τὰ ἡμερὰ καὶ ὠφέλιμα ζῶα τὴν ἀπόφασιν νὰ ζῶσι κοινωνικῶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρῶν μας, εἰς δὲ τὰ κακοποιὰ νὰ πλανῶνται εἰς μονήρη καὶ ἀπρόσιτα μέρη; Διατί δὲν βλέπομεν ποιμνία τίγρεων ὀδηγούμενα ὑπὸ τὸν ἦχον τοῦ ποιμενικοῦ αὐλοῦ; Τὰ ἄγρια ταῦτα θηρία δὲν ἐχρησίμευον εἰμὴ νὰ σῶσιν τὸ ἄρμα θριαμβευτοῦ τινος τοσοῦτον σκληροῦ, ὅσον αὐτὰ τὰ ἴδια, ἢ νὰ κατατρόγωσι χριστιανούς ἐν τινι ἀμφιθεάτρῳ; αἱ τίγρεις δὲν ἐξημερώνονται εἰς τὸ σχολεῖον τῶν ἀνθρώπων· πλὴν οἱ ἀνθρώποι γίνονται ἐνίοτε ἄγριοι ἐν τῇ σχολῇ τῶν τίγρεων.

Τὰ πνιγὰ προσφέρουσιν εἰς τὸν ἡμέτερον φυσιογράφον ἀντικείμενον παρατηρήσεων ἐπίσης σπουδαίων. Τὰ πτερά των, ἄνωθεν κυρτὰ καὶ κοίλα ἔσωθεν, εἶναι κῶπαι ἐντελῶς κατασκευασμένοι διὰ τὸ στοιχεῖον ὅπερ μέλλουσι νὰ σχίσωσι Ὁ τρόχιλος, ὅστις τέρπεται εἰς τὰς βράτους, ἔτυχε διπλῶν βλεφαρίδων, ὅπως προφυλάξῃ τοὺς ὀφθαλμούς του ἐκ παντὸς κινδύνου. Ἀλλὰ, θαυμαστή ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ! ἡ βλεφαρίς αὐτῆ εἶναι διαφανὴς καὶ ὁ αἰοῖδος τῶν κλυθῶν δύναται νὰ χαμηλώσῃ τὸν διαπερα-

στικὸν τοῦτον πέπλον χωρὶς ὕμωσ νὰ σερπηθῇ τῆς ὁράσεως. Ἡ θεία Πρόνοια δὲν ἠθέλησι νὰ πλανᾶται οὕτω φέρων σταγόνα ὕδατος ἢ σπὸρον κεχρίου εἰς τὴν φωλεάν του, οὔτε ἢ μικρὰ αὐτοῦ οἰκογένεια νὰ παραπονήται διὰ τὴν κατάστασιν τῆς.

Καὶ διὰ τίνων εὐφωῶν ἐλαττηρίων δὲν κινεῖται ὁ πούς τῶν πτηνῶν! Δὲν εἶναι ἡ κίνησις τῶν μυῶνων ἢ προσδιορίζουσα τὴν θέλησιν αὐτῶν, ὅπως μείνωσι στερεὰ ἐπὶ τῶν κλάδων, ἀλλ' ὁ πούς αὐτῶν εἶναι κατασκευασμένος εἰς τρόπον ὅστε, ὡσάντις πιέζεται εἰς τὸ κέντρον ἢ τὴν πτέρναν, οἱ δάκτυλοι κλείονται φυσικῶς ὑπὸ τοῦ σώματος, ὅπερ τοὺς καταπιέζει. Τοιοῦτοτρόπως, ὅποταν βλέπομεν περὶ λύχνων ἄφας, ἐν καιρῷ χειμῶνος, κόρακας καθήμενους ἐπὶ τῆς γυμνῆς κορυφῆς δρυὸς τινος, ὑποθέτομεν ὅτι ἴστανται δι' ἀνηκούστων κόπων ἐν τῷ μέσῳ τῶν νεφῶν καὶ τῆς θυέλλης ἄγρυπτοι καὶ προσεκτικοί, καὶ ἐν τούτοις ἀμέριμνοι περὶ τοῦ κινδύνου ἠσυχῶς ἀναπύονται ἀψηφούντες τὴν τρικυμίαν· ὁ ἴδιος βορρᾶς προσκολεῖ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ κλώνου ἐξ οὗ πιστεύομεν ὅτι μέλλουσι νὰ πέσωσι. Ὡς πρὸς τὸν διοργανισμὸν τῶν ἰχθύων, ἡ μόνη αὐτῶν ὑπαρξίς ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ἡ σχετικὴ μεταβολὴ τῆς βαρύτητος αὐτῶν, μεταβολὴ δι' ἧς ἐπιπλέουσιν ἐντὸς ὕδατος ἐλαφροτέρου, ὡς καὶ ἐντὸς ὕδατος βαρυτέρου, καὶ καταβαίνουν ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος εἰς τὰ βαθύτερα σπήλαια, εἶναι θαύματα διηνεκή· πραγματικὴ ὑδροστατικὴ μηχανὴ, ὁ ἰχθύς φανερῶναι χίλια φαινόμενα διὰ μέσον ἀπλῆς κύστης τὴν ὁποῖαν ἐκκενώνει ἢ πληροῖ ἀέρος κατ' ἀρέσκειαν.

Τὰ θαύματα τῆς ἀνθήσεως εἰς τὰ φυτὰ, ἢ χρῆσις τῶν φύλλων καὶ τῶν ριζῶν ἐξετάζονται μετὰ περιεργίας ὑπὸ τοῦ *Nieuwentyl*. Κάμνει τὴν ὠραίαν ταύτην παρατήρησιν, ὅτι οἱ σπόροι τῶν φυτῶν εἶναι οὕτω διατεθειμένοι ὡς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς βαρύτητος αὐτῶν, ὅστε πίπτουσι πάντοτε ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῇ θέσει ἐνθα μέλλει νὰ βλαστήσῃ.

Τώρα, ἐὰν τὸ πᾶν ἦτο τὸ ἐξαγόμενον

τῆς τύχης, τὰ τελικὰ αἰτία δὲν θὰ ἦσαν ἐνίοτε ἠλλοιωμένα; Διατί νὰ μὴν ὑπάρχουν ἰχθύες ἄνευ κύστης; Καὶ διατί ὁ αἰτιδεὺς, ὅστις δὲν ἔχει εἰσέτι ἀνάγκην ὄπλων, εἶναι ἐφωδιασμένος διὰ σκληροῦ βάρους, ὅπως διατρύψῃ τὸ ὄστρακον τῆς κοιτίδος αὐτοῦ; Οὐδέποτε λάθος, οὐδέποτε περιστατικὸν τοῦ εἶδους τούτου ἐν τῇ *τυφλῇ* φύσει!

Ἐντούτοις ὑπάρχουσι τέρατα ἐν τῇ φύσει καὶ τὰ τέρατα ταῦτα δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ὄντα σερμημένα τινῶν ἐκ τῶν τελικῶν αἰτίων. Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον ὅτι τὰ ὄντα ταῦτα μᾶς προξενοῦν φρίκην· τοσοῦτον ἡ ἐμφυτος ὁρμὴ πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ἰσχυρὰ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις! τοσοῦτον τρομάζουν, ὡσάντις δὲν βλέπουσι τὴν σφραγίδα τῆς υπερτάτης Διανοίας! Ὡς ἐκ τῶν ἀταξιῶν τούτων ἠθέλησάν τινες νὰ προτείνωσιν αἰτιολογίας ἐναντίον τῆς Προνοίας; ἡμεῖς ἀπεναντίας θεωροῦμεν αὐτὰς ὡς τρανωτάτην ἀπόδειξιν τῆς ἰδίας αὐτῆς Προνοίας. Μᾶς φαίνεται ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε τὰ προϊόντα ταῦτα τῆς ὕλης, ὅπως μᾶς διδάξῃ τί δύναται νὰ εἶναι ἡ δημιουργία ἀνευ αὐτοῦ· εἶναι ἡ σικὰ ἢ ἀποτελοῦσα ἐπιφανέστερον τοῦ φθῶς· εἶναι δεῖγμα τῶν νόμων ἐκείνων τοῦ αὐτομάτου, ὅπερ κατὰ τοὺς ἀθέους ἐγέννησε τὸν κόσμον.

Ἀναγνωρίσαντες ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν ὄντων τακτικὸν σχέδιον, ὅπερ δὲν δύναται τις ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸ αὐτόματον, καὶ τὸ ὅποιον ὑποθέτει ἕνα διατάκτην, μένει νὰ ἐξετάσωμεν ἄλλα τελικὰ αἰτία ἐξ ἰσοῦ γόνιμα καὶ θαυμάσια ὡς τὰ πρῶτα. Ὅπως μὴ κατηγορήσωσιν ἡμᾶς ἐπὶ ἀμαθείᾳ, ἀπεφασίσαμεν νὰ ταξειδύσωμεν καὶ ἰδῶμεν ἰδιοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ πάντα. Θέλομεν ἀναφέρει λοιπὸν τινὰς ἐκ τῶν παρατηρήσεών μας, ἐπὶ τῶν ἐμφύτων ὁρμῶν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, ἐπὶ τῶν ἔξεων, τῶν μεταναστεύσεων, τῶν ἐρώτων αὐτῶν. Τὸ πεδίον τῆς φύσεως εἶναι ἀνεξάντλητον καὶ εὐρίσκει τις νέαν συγκομιδὴν. Εἰς τὰ θηριοτρόφια, ἐνθα κρατεῖ τις περιορισμένα τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, δὲν δύναται τις νὰ μάθῃ τὴν θεῖαν σοφίαν· ἀλλ' ὅπως μὴ ἀμφιβάλλῃ

τις περί τῆς ὑπάρξεώς της δέον νὰ συλλάβῃ αὐτὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ εἰς τὰς ἐρήμους· ἐκ τῆς ἐρήμου δὲν ἐπιστρέφει τις ἄθεος· καὶ δυστυχία εἰς τὸν ὀδοιπόρον ἐκείνον, ὅστις, ἀφοῦ ἔκαμε τὸν γῦρον τοῦ κόσμου, ἐπανέληθ' ἄθεος εἰς τὴν πατρικὴν του στέγην!

Ἐπισκέφθη ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς τὴν ἔρημον κοιλάδα κατοικουμένην ὑπὸ καστόρων, συνεσκιαζομένην ὑπὸ ἐλατῶν, καὶ καθισταμένην κατὰ πάντα σιωπηλὴν ὑπὸ τῆς παρουσίας ἐνὸς ἀστέρος τοσοῦτον εἰρηνικοῦ, ὅσον ὁ λαὸς, τοῦ ὁποίου ἐφώτιζε τὰς ἐργασίας. Καὶ ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ πῶς νὰ μὴ ἀνακαλύψω οὐδὲν ἔχον τῆς θείας Διανοίας! Τίς λοιπὸν ἔθεσε τὸ ὀρθογώνιον καὶ τὴν στάθμην εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ζῶου ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἔμαθε νὰ ὑψὸν προχωρήματα λοξόκλιτα ἐκ μέρους τῶν ὑδάτων καὶ κάθετα ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς; Γινώσκετε τὸ ὄνομα τοῦ φυσιολόγου τοῦ διδάξαντος εἰς τὸν παράδοξον τοῦτον μηχανικὸν τοῦς νόμους τῆς ὑδραυλικῆς καὶ καταστήσαντος οὗτον τοσοῦτον ἄξιον μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ διχαστηρίων ὀδόντων καὶ τῆς πεπλατισμένης οὐρᾶς του; Ὁ Ρεῦμὸν οὐδέποτε προεῖπε τὰς ἀσταςίας τῶν ὡρῶν μετὰ τὸσαύτης ἀκριβείας, ὅσῃν ὁ κάστωρ δεικνύει, ὅπότεν προβλέπῃ, ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς, ἣν συναρίζει εἰς τὰς ἀποθήκας αὐτοῦ κατὰ τὸ θέρος, τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος.

Ἄλλαι ἐνδιάθετοι ὀρμαὶ, τὰς ὁποίας καθεκαστὴν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν, προξενούσιν ἡμῖν μεγίστην ἐκπληξιν καὶ θαυμασμόν. Ἡ ὄρνις, τοσοῦτον δειλὴ, γίνεταί τόσον γενναία, ὅσον ὁ ἀετὸς, ὁσάκις πρόκηται νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ πτηνάριά της. Οὐδὲν σπουδαιότερον τοῦ φόβου αὐτῆς, ὅπότεν αἱ μικροὶ νοεσοὶ ἀπομακρύνονται τῆς τῆς φωλεᾶς καὶ τρέχουν νὰ λουσθῶσιν ἐντὸς δεξαμενῆς. Ἡ μήτηρ, ἔντρομος, περιστρέφεται περὶ τοῦ νεροῦ, κτυπᾷ τὰ πτερὰ, προσκαλεῖ τοὺς ἀπερισκέπτους νεοσσούς, περιπατεῖ μετὰ σπουδῆς, σταματᾷ στρέφει τὴν κεφαλὴν μετ' ἀνησυχίαν, καὶ τότε μόνον παύει ἀνησυχούσα, ὅπότεν συνά-

ξη εἰς τὸν κόλπον της τὴν διασκορπισμένην καὶ κατὰβρεγμένην αὐτῆς οἰκογένειαν.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων τούτων ἐνδιάθετων ὀρμῶν, τὰς ὁποίας ὁ Κύριος τοῦ παντός διένειμεν ἐν τῇ φύσει, ἡ ἀξιοθαυμαστοτέρα εἶναι ἀναντιρρήτως ἐκείνη, ἣτις ἐπαναφέρει κατ' ἔτος τοὺς ἰχθύς ἐκ τοῦ πόλου εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην τῶν ἡμετέρων κλιμάτων ἔρχονται, χωρὶς νὰ πλανηθῶσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ὀκεανοῦ, ὅπως εὐρωσιν εἰς τὴν προσδιορισμένην ἡμέραν τὸν ποταμὸν, ἐνθα μέλλει νὰ πανηγυρισθῇ ὁ ὑμῆναιος αὐτῶν. Ἡ ἄνοιξις ἐτοιμάζει ἐπὶ τῶν ἀκτῶν ἡμῶν τὴν νυμφικὴν τελετὴν, στεφανώνει τὰς ἰτέας διὰ χλῆς, ἐκτείνει ἐντὸς τῶν σπηλαίων παγάδας ἐκ βρύων καὶ ἐκτυλίσσει τὰ φύλλα τῆς νυμφαίης ἐπὶ τῶν κυμάτων, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς παραπετάσματα εἰς τὰς κρυσταλλώδεις ταύτας κοίτας. Μόλις αἱ ἐτοιμασίαι αὗται τελειώσωσι, βλέπομεν ἐμφανιζόμενα τὰ ἐγκυστα στίφη. Οἱ ξένοι οὗτοι θαλασσοπόροι ἐμφυχόνουσιν ὅλα τὰ ἡμέτερα παράλια· οἱ μὲν ὡς ἐλαφρὰ πομφόλυγες ἀναβαίνουσι καθέτως ἐκ τοῦ βάρους τῶν ὑδάτων· οἱ δὲ βαυκαλίζονται νοηλῶς ἐπὶ τῶν κυμάτων ἢ ἀπομακρύνονται ἐξ ἐνὸς κοινῆς κέντρον, ὡς ἀναριθμητὰ χρυσὰ βέλη· τινὲς ἐξακοντίζουσιν ἐγκαρσίως τὰς ὄλισθηρὰς αὐτῶν μορφὰς διὰ μέσον τοῦ κυανοῦ νεροῦ, ἄλλοι κοιμῶνται ἐντὸς ἠλιακῆς ἀκτίνος, ἣτις διαπερνᾷ τὴν ἀργυροειδῆ ἐπιφανείαν τῶν κυμάτων. Πάντες πλανῶνται, ἐπανέρχονται, κολυμβῶσι, βυθίζονται, κυκλοφοροῦσι, σχηματίζουσι τακτικὰ σώματα, χωρίζονται καὶ πάλιν ἐνώνονται· ὁ δὲ κάτοικος τῶν θαλασσῶν, ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς ζωικῆς πνοῆς, ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τοῦ πυρὸς, ὅπερ ὁ σύντροφος αὐτοῦ ἐγκατέλειψε δι' αὐτὸν ἐντὸς τῶν κυμάτων.

Ἡ φύσις ἔχει τὰς ἐπισήμους αὐτῆς ἐποχὰς, ὑπὲρ τῶν ὁποίων συγκαλεῖ μουσικοὺς ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς γῆς. Βλέπει τις συρρέοντας σοφοὺς καλλιτέχνους, περιπλανωμένους ραψωδοῦς μὴ γνωρίζοντας νὰ ψάλλωσιν ἄλλο εἰμὴ χορωδίας μετ' ἐπωδᾶς, ὀδοιπόρους ἐπικυλιμαίνοντας μυριάκις τὰ τετράστιχα

τῶν διεξοδικῶν αὐτῶν ἀσμάτων. Ὁ φλόρος συρίζει, ἡ χελιδὼν κελαδεῖ, ἡ φάσσα (ἀγριοπεριστερὰ) στενάζει· ὁ πρῶτος καθήμενος ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου κλάδου πτελέας τινὸς, προκαλεῖ τὸν κόσσυφον ὅστις εἰς οὐδὲν δεικνύεται ὑποδεέστερος αὐτοῦ, ἡ δευτέρα ψάλλει ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τὸ συγκεχυμένον αὐτῆς κελάδημα, ὡσπερ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Εὐάνδρου, ἡ τρίτη, κεκρυμμένη ὑπὸ τὸ φύλλωμα τῆς δρυὸς, παρατείνει τοὺς τρυσμοὺς αὐτῆς ὁμοιάζοντας τοὺς κυματοειδεῖς ἤχους κερατίνης σάλπιγγος ἤχους ἐν τῷ δάσει· τέλος ὁ πετρίτης ἐπαναλαμβάνει τὸ μικρὸν αὐτοῦ ἄσμα ἐπὶ τῆς θύρας τῆς ἐπαύλειος, ἐνθα ἔθεσε τὴν ἐκ βρύων μεγάλην αὐτοῦ φωλεάν. Πλὴν ἡ ἀηδὼν θεωρεῖ ὡς περιφρόνησιν ν' ἀπωλέσῃ τὴν φωνὴν της ἐν τῷ μέσῳ τῆς συναυλίας ταύτης, καὶ περιμένει τὴν ὥραν τῆς ἡσυχίας, ὅπως ψάλλῃ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς, τὸ ἠδυπαθὲς καὶ θελκτικὸν αὐτῆς ἄσμα.

Ὅπότεν ἡ κρῶτη σιωπὴ τῆς νυκτὸς καὶ τὰ τελευταῖα ψιθυρίσματα τῆς ἡμέρας ἀγωνίζονται ἐπὶ τῶν λόφων, εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, εἰς τὰ δάση καὶ τὰς κοιλάδας, ὅπότεν τὰ δάση βαυκαλίζονται σιωπῶσι καὶ οὐδὲν φύλλον σείηται, ὅπότεν ἡ σελήνη ἠρέμα προχωρῇ, εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ δὲ ἄνθρωπος προσεκτικῶς ἀκροᾶται, τότε ὁ πρῶτος αἰοδὸς τῆς φύσεως τονίζει τοὺς ὕμνους αὐτοῦ πρὸς ἔπαινον τοῦ Ὑψίστου. Μολοντί ἡ σύγχυσις ὑπάρχει εἰς τὰ ἄσματά του, ἡ χαρμόσυνος ὄμιλος αὐτοῦ φωνὴ ἀντηχεῖ εἰς τὸν αἰθέρα· μεταβαίνει ἀπὸ βαρυτονίας εἰς ὀξύτονίαν, καὶ ἐκ τοῦ ἠδέος εἰς τὸν ἰσχυρόν· κάμνει παύσεις· εἶναι βραδύς, ζωηρός· εἶναι καρδία τὴν ὁποίαν ἡ χαρὰ μεθύσκει, καρδία, ἣτις πάλλει ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἔρωτος. Αἴφνης ἡ φωνὴ ἐλαττοῦται, τὸ πτηνὸν σιωπᾷ. Ἄλλ' ἰδοὺ ἀρχίζει πάλιν! Ὅσον αἱ ἤχου αὐτοῦ μεταβάλλονται! ὅποια τρυφερὰ μελωδία! Ὅτε μὲν μεταβαίνει εἰς μελισσοὺς ἠδυπαθεῖς, καὶ τοὶ πεποικιλμένοι, ὅτε δὲ ψάλλει μετ' ὕψος μονότονον καὶ πλήρες μελαγχολίας.

Οἱ ζητοῦντες νὰ ἀποκλήρῳσιν τὸν ἄν-

θρωπον καὶ νὰ ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὸ κράτος τῆς φύσεως, δύνανται ν' ἀποδείξωσιν ὅτι οὐδὲν ἐπράχθη ὑπὲρ ἡμῶν; Ἄλλὰ τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν, λ. χ. εἶναι τοσοῦτον κατάλληλον διὰ τὰς ἀκοὰς μας, ὥστε οὐδέποτε θέλομεν τὰ ἀναγκάσει εἰς σιωπὴν. Ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου δέον νὰ καταγοητεύωσιν αὐτὸν διὰ τῶν ἀσμάτων των καὶ νὰ ἐκτελώσι τὰς διαταγὰς τῆς θείας Προνοίας. Αἰχμάλωτοι εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν, πολλαπλασιάζουσι τὰς συμφωνίας των καὶ ὑπάρχει ἀναμφιβόλως ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἁρμονία τις κεκρυμμένη, καθότι πάντες οἱ ἀτυχεῖς εἰσὶν ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ ἄσμα. Τέλος ἐάν οἱ ἐρνηθοῦνται διὰ βαρβάρου λεπτότητος ἐξορύττουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἀηδόνος, ἡ φωνὴ αὐτῆς δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἁρμονική. Ὁ Ὀμηρος οὗτος τῶν πτηνῶν κερδίζει τὴν ζωὴν του ψάλλων καὶ συνθέτων τὰ ὠραιότερα αὐτοῦ ἄσματα ἀφοῦ ἀπωλέσῃ τὴν ὕρασιν. « Ὁ Δημόδοκος, λέγει ὁ ποιητὴς τῆς Ἰωνίας, ἀπεικονίζων ἑαυτὸν ὑπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ραψωδοῦ τῶν Φαιάκων, ἦτο ὁ εὐνοούμενος τῆς μούσης, ἣτις διένειμεν εἰς αὐτὸν τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν, καταστήσασα ναι μὲν αὐτὸν τυφλόν, ἀλλὰ δίδουσα αὐτῷ τὴν ἠδύτητα τῶν ἄσμάτων »

Τὸν περὶ μουσ' ἐφίλησε, δίδου δ' ἀγαθόν τε, κακόν τε.

Ὁφθαλμῶν μὲν ἄμερσε, δίδου δ' ἠδείαν ἀοιδῆν.

Τὸ πτηνὸν φαίνεται τὸ ἀληθὲς ἔμβλημα τοῦ χριστιανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς· προτιμᾷ ὡς ὁ πιστὸς τὴν ἐρημίαν παρά τὸν κόσμον, τὸν οὐρανὸν παρά τὴν γῆν, ἡ δὲ φωνὴ αὐτοῦ εὐλογεῖ ἀδιαλείπτως τὰ θαυμάσια τοῦ δημιουργοῦ.

Ἐπάρχουν νόμοι τινὲς σχετικοὶ πρὸς τὰς φωνὰς τῶν ζώων, καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι ἄξιοι παρατηρήσεως. Ἡ διάφορος φωνὴ τῶν κατοίκων τῆς ἐρήμου εἶναι ἀνάλογος μετὰ τὸ μεγαλεῖον ἢ τὰ θέλητρα τοῦ μέρους, ἐνθα ζῶσι, καὶ μετὰ τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξέρχονται. Ὁ ὠρυγμὸς τοῦ λέοντος, ἰσχυρὸς, ζηρὸς, τραχὺς, διατελεῖ ἐν

ἄρμονία μετὰ τῆς διακεκαυμένης ἄμμου, ἐπι τῆς ὁποίας εὑρίσκειται· ἐνὼ δὲ μυκηθμὸς τῶν βοῶν μας ἠδέως ἀντηχεῖ εἰς τὰς κοιλάδας ἡμῶν· ἡ αἰξὶ ἔχει τι τρέμον καὶ ἀγριὸν εἰς τὴν φωνήν, ὡς οἱ βράχοι καὶ τὰ ἐρείπια, ἐπὶ τῶν ὁποίων νέμεται· ὁ ἀρμίανος ἵππος μιμεῖται τοὺς ὄξεις ἤχους τῆς βυκάνης καὶ ὡς ἂν ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἔγεν· νήθη διὰ τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας, σιωπᾶ ὑπὸ τὸ κέντρον τοῦ γεωργοῦ καὶ χρεμετίζει ὑπὸ τὸν χαλινὸν τοῦ πολεμιστοῦ. Ἡ θελκτικὴ ἢ ἀπαίσιος νύξ ἀντιπροσωπεύεται κατὰ σειράν ὑπὸ τῆς ἀηδάνος ἢ τοῦ αἰγλίου· ἡ μὲν ψάλλει ὑπὲρ τοῦ ζεφύρου, τῶν δασῶν, τῆς σελήνης καὶ τῶν ἐραστῶν, ὁ δὲ ὑπὲρ τῶν ἀνέμων, τοῦ σκότους καὶ τῶν νεφῶν. Τέλος σχεδὸν ὅλα τὰ ὑπὸ τοῦ αἵματος τρεφόμενα ζῶα ἔχουσιν ἰδιαιτέραν φωνὴν ὁμοιάζουσαν ἐκείνην τῶν θυμάτων αὐτῶν. Ὁ ἰέραξ κνυξᾶ ὡς ὁ λαγιδεὺς καὶ μιαλοῦζει ὡς ὁ νέος αἰλουρος· ὁ ἴδιος αἰλουρος ἔχει εἶδος τι θρύλλου ὁμοιάζοντος ἐκείνου τῶν μικρῶν πτηνῶν τῶν κήπων μας· ὁ λύκος ὠρύεται, μουγγρίζει ἢ ὕλακτεῖ ἢ ἀλώπηξ κλώζει ἢ φωνάζει· ἢ τίγρις ἔχει τὸν μυκηθμὸν τοῦ ταύρου καὶ ἢ θαλάσσιος ἄρκτος εἶδος τι τρομεροῦ ρόγγου, ὡς ὁ θύρυβος ὑφάλων κτυπωμένων ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἐνθα ζητεῖ τὴν τροφήν της. Ὁ νόμος οὗτος εἶναι λίαν θαυμασίος καὶ ὑποκρύπτει ἴσως τρομερὸν μυστήριον. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι τὰ ἀνθρωπόμορφα τέρατα ἀκολουθοῦσι τὸν νόμον τῶν σαρκωδῶρων θηρίων· πολλοὶ τύραννοι ἔλαβον ἴχνη αἰσθητικότητος ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ εἰς τὴν φωνήν, μεταχειριζόμενοι ἐξωτερικῶς τὴν γλώσσαν τῶν δυστυχῶν, οὓς διανοῦντο ἐσωτερικῶς νὰ κατασπαράξωσιν· οὐχ ἦττον ὁμοιωμένη ἢ θεία Πρόνοια δὲν ἠθέλησε ν' ἀπατηθῶμεν καθ' ὅλοκληρίαν, καὶ ἀραεῖ νὰ ἐξετάσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς αἰμοβόρους ἀνθρώπους, ὅπως εὔρωμεν ὑπὸ τὴν ψευδῆ αὐτῶν γλυκύτητα ὑφὸς ὑπουλον καὶ ἀδηφάγον, χιλιᾶκις ἀπεχθέστερον τῆς θηριωδίας αὐτῶν.

Θαυμασίαν πρόνοιαν βλέπομεν ἐπίσης εἰς

τὰς φωλεὰς τῶν πτηνῶν. Δὲν δύναται τις νὰ θεωρήσῃ ἄνευ συγκινήσεως τὴν θεῖαν ταύτην ἀγαθότητα τὴν χορηγοῦσαν τὴν τέχνην εἰς τὸν ἀδύνατον καὶ τὴν πρόνοιαν εἰς τὸν ἀμέριμον. Μόλις τὰ δένδρα ἀναπτύξωσι τὰ ἄνθη τῶν, χίλιοι ἐργάται ἀρχίζουσι τὰς ἐργασίας τῶν. Οἱ μὲν φέρουσι ἄχουρα εἰς τὴν ὀπήν παλαίου πύργου, οἱ δὲ κτίζουσιν οἰκοδομὰς εἰς τὰ παράθυρα ἐκκλησίας τινός· ἄλλοι ὑποκλέπτουσι τρίχας ἐκ τῆς οὐράς φοράδος τινός ἢ ποαρίου τι, ὅπερ τὸ πρόβατον ἐγκατέλειψεν ἐπὶ τῆς βάρου. Ὑπάρχουσι ξυλοκόποι, οἵτινες συνάπτουσι κλάδους εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς δένδρου, κλωσται, οἵτινες συνάζουσι τὴν μετάξην ἐπὶ τῶν σκολύμων. Χίλια ἀνάκτορα ἐγείρονται καὶ ἕκαστον ἀνάκτορον εἶναι φωλεὰ, ἐντὸς τῆς ὁποίας βλέπει τις θελκτικὰς μεταμορφώσεις· ἐν πρώτοις λαμπρὸν τι ὠόν, ἀκολούθως μικρὸν τι πτιλωτὸν περικάλυμμα. Τὸ μικρὸν τοῦτο ὄν λαμβάνει πτερὰ, ἢ δὲ μήτηρ αὐτοῦ τὸ διδάσκει νὰ ἀναγειρηται ἐκ τῆς κοίτης του. Μετ' οὐ πολὺ ἀρχίζει νὰ κύπτῃ ἐκ τοῦ χείλους τῆς φωλεᾶς του ἐξ οὐ ρίπτει ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἐντροπὸν καὶ καταγοητευμένον, τρέχει μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, οἵτινες δὲν εἶδον εἰσέτι τὸ θέαμα τοῦτο· πλὴν ἀνακλήθεν ὑπὸ τῆς φωνῆς τῶν γονέων του, ἐξέρχεται αὐθις ἐκ τῆς κοιτίδος καὶ ἐπισκοπεῖ τὸ ἄπειρον τοῦ οὐρανοῦ, τὴν κυματίζουσαν κορυφὴν τῶν πευκῶν καὶ τὴν χλόην τὴν ὑπὸ τοῦ πατρικοῦ δένδρου εὐρισκομένην. Ἐν τούτῳ, ἐνὼ τὰ δάση εὐφραίνονται διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ νέου αὐτῶν ξένου, παλαῖον τι πτηνόν, τοῦ ὁποίου τὰ πτερὰ ἀπεκατεστάθησαν ἀχρηστα, πίπτει πλησίον ρυακίου τινός καὶ περιμένει ἡσύχως τὸν θάνατον.

Ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν καὶ ἕτερον νόμον τῆς φύσεως. Ἐν τῇ μοῖρᾳ τῶν μικρῶν πτηνῶν τὰ ὠὰ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρωματισμένα διὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος παρὰ τῷ ἄρρηνι χρώματος. Ὁ πετρίτης ἐμφωλεῖται ἐντὸς τῆς λευκακάντης ἢ εἰς τὰς βάρους τῶν κήπων, τὰ δὲ ὠὰ

μου ἔχουσι χρῶμα σχιστολίθου ὡς τὸ ἐπιστέγασμα τοῦ νότου αὐτῶν. Ἐνθυμούμεθα ὅτι εὔρωμεν μίαν ἐκ τῶν φωλεῶν τούτων ἐντὸς τριανταφυλλίας ὁμοιάζουσαν μὲ κέλυφος μαργαριτοφόρον καὶ ἐμπεριέχουσαν τέσσαρας κυανοὺς μαργαρίτας· ἐν ῥόδον κάθυγον ἐκρέματο ὑπεράνω· τὸ ἄρρην ἴστατο ἀκίνητον ἐπὶ ἐνὸς παρακειμένου θάμνου ὡς πορφυροῦν καὶ κυανοῦν ἄνθος. Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα μετὰ τῆς σκιάς καρύας τινός, ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς βάθος τῆς σκηνῆς καὶ ὅπισθεν τῆς ὁποίας ἐβλέπε τις ἐγειρόμενον τὸ λυκαυγὲς, ἀντηνακλῶντο εἰς τὸ ὕδωρ δεξαμενῆς τινός. Ὁ Θεὸς ἔδωκεν ἡμῖν διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης εἰκόνης ἰδέαν τῶν χαρίτων, δι' ὧν ἐκόσμησε τὴν φύσιν.

Ἐνὼ μέρος τῆς δημιουργίας κηρύττει καθ' ἑκάστην εἰς τοὺς αὐτοὺς τύπους τοὺς ἐπαίνους τοῦ δημιουργοῦ, ἄλλη μερὶς ταξιδεύει, ὅπως διηγηθῆ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Ταχυδρόμοι τινὲς διασχιζοῦσι τὸν ἀέρα, εἰσδύουσιν ἐντὸς τῶν ὑδάτων καὶ ὑπερπηδῶσι τὰ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας. Οἱ μὲν σθάνουσι ἐπὶ τῶν πετερώγων τῆς ἀνοίξεως καὶ, γινόμενοι μετ' οὐ πολὺ ἄφαντοι μετὰ τῶν ζεφύρων, ἀκολουθοῦσι ἀπὸ κλίμα εἰς κλίμα τὴν κινήτην αὐτῶν πατρίδα· οἱ δὲ ὑπερῶριοι ταξιδιῶνται διαμένοντες εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπικαλούμενοι τὴν ἀρχαίαν φιλοξενίαν. Ἐκαστος ἀκολουθεῖ τὴν κλίσιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκλογῇ φίλου τινός. Ὁ μὲν πετρίτης διευθύνεται εἰς τὴν πτωχὴν καὶ ταπεινὴν καλύβην, ἢ δὲ χελιδὸν εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων.

Μόλις τὸ φθινόπωρον παρέλθῃ καὶ τὰ δάση ἀπολέσωσι τὰ τελευταῖα αὐτῶν φύλλα, πλῆθος ἀγρίων νητσῶν βαίνοσι στοιχηθδόν, διασχιζοῦσι σιωπηλῶς τὸν μελαγχολικὸν οὐρανόν. Ἐὰν ἐκ τοῦ ὕψους τῆς ἀτμοσφαιρας παρατηρήσωσι γοθικὴν τινα κατοικίαν περικυκλωμένην ἐξ ὑδροστασιῶν καὶ δασῶν, ἐτοιμάζονται, ἀφοῦ προηγουμένως κάμωσι πολλοὺς ἐξελιγμούς ὑπεράνω τῶν δασῶν, ὅπως διέλθωσι τὴν νύκτα εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Μόλις δὲ ὁ ἀτμός τῆς νυκτός καλύψῃ τὴν κοιλάδα, πίπτουσιν ἰσχυρῶς ἐν-

τὸς τῶν ἀντηχούντων ὑδάτων, ἔχουσαι τὸν τράχηλον τεντωμένον καὶ τὴν πτέρυγα μεταιωρημένην. Φωνὴ γενικὴ, ἣν διαδέχεται βαθεῖα σιωπὴ, ὑψοῦται εἰς τὰ ἔλη. Ὀδηγοῦμεναι ὑπὸ ἀμυδροῦ φωτός, ὅπερ λάμπει εἰς μικρὸν τι παράθυρον πύργου τινός, αἱ ὀδοιπόροι πλησιάζουσι τοὺς τοίχους διὰ τῶν καλαμώνων καὶ τῶν σκιῶν. Ἐνταῦθα, πλήττουσαι τὰ πτερὰ καὶ κραυγάζουσαι ἐκ δαλιμαμάτων ἐν τῷ μέσῳ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ συρίζοντος ἀνέμου, χαίρειώς τὴν κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ φαλαρὶς, αἱ περιδεῖαι τῆς ὁποίας εἶναι ἦττον μεμακρυσμένοι, εἶναι μία ἐκ τῶν ὠραιωτέρων κατοίκων τῶν ἀναχωρητηρίων τούτων. Τὸ πτηνὸν τοῦτο κατοικεῖ τὰς ὄχθας τῶν σχοίνων, βυθίζεται ἐντὸς τοῦ λαθυρίθου αὐτῶν, ἀναφαίνεται καὶ γίνεται ἄφαντος ἐκβάλλουσα μικρὰν ἀγρίαν φωνήν· περιδιαβάζει εἰς τοὺς τάφρους τοῦ πύργου καὶ ἀγαπᾷ ν' ἀναβαῖνῃ ἐπὶ τῶν γεγλυμμένων οἰκοσῆμων τῶν πύργων. Ὅταν προσεγγίξῃ ἢ ἀνοιξῆς, ἀποσύρεται εἰς μεμονωμέναν πηγάς. Ρίζα ἰτέας βεβαθλωμένη ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῇ προσφέρει ἄστυλον. Ὁ σμιλαξ, τὰ βρύα καὶ τὰ τριχοειδῆ φύλλα σχηματίζουσι ἔμπροσθεν τῆς φωλεᾶς αὐτῆς καταπράσινα παραπετάσματα. Τὸ κάρδαμον καὶ ὁ φακὸς χορηγοῦσιν αὐτῇ τροφήν ἄφθονον καὶ τρυφερὰν, τὸ κελαρύζον ὕδωρ τέρπει ἠδέως τὴν ἀκοήν της, ὠραία ἕντομα ἐπασχολοῦσι τὰ βλέμματά της καὶ ἡ νηΐς τοῦ ποταμοῦ, ὅπως κρύψη τὴν νέαν ταύτην μητέρα, φυτεύει πέριξ τῆς φωλεᾶς τὰς ἐκ κάλαμου ἡλακάτας αὐτῆς, βεβαρυμένας ἐξ ἐρυθροῦ μαλλίου.

Μεταξὺ τῶν μεταβατικῶν τούτων πτηνῶν ὑπάρχουν τινὰ, ἅτινα ἐξοικεῖσιν μετὰ τὰ ἦθη ἡμῶν καὶ ἀποποιεῖσθαι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα τῶν· οἱ μὲν, ὡς οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς, καταθέλγονται ὑπὸ τῆς γλυκύτητος ὀπωρῶν τινων, οἱ δὲ, ὡς οἱ λειποτάκται τοῦ πλοίου τοῦ Κῶκ, δελάζονται ἐκ τῶν θελιγμάτων τῶν ἐπωδῶν, αἵτινες κρατοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὰς νήσους τῶν.

Λόγοι φυσικοί ἢ σκοποὶ ὠφέλιμοι διὰ τὸν ἄνθρωπον προσδιορίζουσι τὰς μεταναστεύσεις τῶν ζῴων. Τὰ πτηνά, ἄτινα φαίνονται κατὰ τὸν μῆνα τῶν τρικυμιῶν, ἔχουσι τὰς φωνὰς γοεράς καὶ τὰ ἤθη ἀγρία ὡς ἡ ἐποχή, ἣτις τὰ φέρει· δὲν ἔρχονται ὅπως τὰ ἀκούσωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀκούσωσι, καὶ ὑπάρχει εἰς τὸν ὑπόκωφον μυκηθμὸν τῶν δασῶν μυστηριώδης τις ἀρμονία θέλγουσα τὴν ἀκοήν. Τὰ δένδρα, ἄτινα δονίζουσι θλιβερώς τὰς γυμνὰς κορυφὰς τῶν, δὲν φέρουσι εἰμὴ μέλανα σφόδρα συνεταρσιθέντα ὅπως διέλθωσι τὸν χειμῶνα· ἔχουσι δὲ τοὺς φρουροὺς αὐτῶν καὶ τὰς ἐμπροσθοφυλακάς τῶν· πολλάκις ἑκατοντούτις κορώνη, ἀρχαία προφῆτις τῆς ἐρήμου, ἴσταται ἐπὶ ὄρουός τινος καὶ, ἐνῶ αἱ ἀδελφαὶ τῆς σιωπῶσιν ἀκίνητος καὶ σύννους ἀφίνει εἰς τοὺς ἀνέμους προφητικὰς τινὰς μονοσυλλάβους λέξεις.

Εἶναι ἀξιοπαρατήρητον ὅτι ἡ κερκιθαλὶς (ἀγριόπαππια), αἱ νήσσαι, αἱ χῆνες, αἱ κίχλαι, οἱ σκολόπακες, οἱ χαραδριοὶ, οἵτινες χρησιμεύουσι πρὸς τροφήν μας, φθάνουσιν, ὁσάκις ἡ γῆ εἶναι γυμνωμένη, ἐνῶ τὰ ξένα πτηνά, ἄτινα ἔρχονται εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ὀπωρῶν δὲν ἔχουσι μεθ' ἡμῶν εἰμὴ σχέσεις φιλικὰς· εἶναι μουσικοὶ ἀπεσταλμένοι, ὅπως θέλξωσι τὰ συμπόσια μας. Πρέπει νὰ ἐξαιρέσωμεν τινὰ, ὡς τὸ δρτύκιον καὶ τὴν φάσαν, τὰ ὁποῖα παχύνονται ἐκ τοῦ ἡμετέρου σίτου ὅπως χρησιμεύσωσιν ἀκολούθως εἰς τὰς τραπέζας ἡμῶν. Οὕτω τὰ ἐκ τῶν ψυχρῶν κλιμάτων προερχόμενα πτηνά εἶναι τὸ μάννα τοῦ βορρᾶ, καθὼς τὰ ἀηδόνια τὸ δῶρον τοῦ ζεφύρου· ἐξ οἰουδήποτε μέρους τοῦ ὀρίζοντος ὁ ἄνεμος καὶ ἂν φυσῆσῃ, φέρει μεθ' ἑαυτοῦ δῶρον τι τῆς Θείας Προνοίας.

Αἱ χῆνες, αἱ ἀγριόπαππιαί, αἱ νήσσαι, ἐπειδὴ ἀνήκουσιν εἰς τὸ εἶδος τῶν κατοικιδίων ζῴων, συζῶσι μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ θαλασσοπόροι εἶρον ἀναρίθμητα στίφη τῶν πτηνῶν τούτων μέχρι τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Νέας Ζελανδίας. Τὰ θαλάσσια ταῦτα πτηνά ἔχουσι μέρη προσδιωρισμένα, ἐνθα συζητῶ-

σιν ἀπὸ κοινοῦ τὰς ὑποθέσεις τῆς δημοκρατίας τῶν· εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκόπελος ἐν τῷ μέσῳ τῶν κυμάτων εὐρισκόμενος. Πολλάκις διευθύνθηκν πρὸς τὴν νῆσον τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἣν οἱ κάτοικοι ὀνομάζουσι *Περιστερεῶνα*, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῆς, ὅπως παρατηρήσω ἐκ τοῦ πλησίον τὰς συναθροίσεις αὐτῶν· Τὸ πλῆθος τῶν συναθροισθέντων πτηνῶν ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου ἦτο τοσοῦτο μέγα, ὥστε πολλάκις διέκριναν τὰς φωνὰς τῶν ἐφ' ὅσον χρόνον διήρκει ἡ βοή τῶν κυμάτων. Μεγάλῃ ὁμοφροσύνη καὶ σύμπνοια ἐπεκράτει ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Περιστερεῶνος. Ὅπως νέος τις πολίτης ἐγεννάτο, ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸν ἔρριπτεν εἰς τὰ κύματα, καθὼς πράττουσιν οἱ βάρβαροι λαοὶ, οἵτινες βυθίζουσι τὰ τέκνα τῶν εἰς τοὺς ποταμοὺς, ὅπως συνειθίσωσιν αὐτὰ εἰς τὰς προσβολὰς τῆς ἀτμοσφαιρας. Ταχυδρόμοι τινὲς φεύγουσιν ἀδιαλείπτως ἐκ τῆς νήσου μετὰ μεγάλης συνοδίας καὶ διασκορπίζονται κατὰ διαταγὴν τῆς Θείας Προνοίας ἐπὶ τῶν θαλασσῶν ὅπως συνδράμωσι τὰ πλοῖα. Οἱ μὲν προχωροῦσι μέχρι 40—50 λευγῶν καὶ χρησιμεύουσιν οὕτως ὡς σημεῖον ἀλάνθαστον εἰς τὸν ναύκληρον, ὅστις ἀνακαλύπτει αὐτοὺς ἐπιπλέοντας ἐπὶ τῶν κυμάτων, ὡς τοὺς σημαντῆρας ἀγκύρας τινός· ἄλλοι στάθμειουσιν ἐπὶ τῶν ὑφάλων καὶ, ἀγρυπνοὶ φύλακες, ἐκβάλλουσι γοεράς φωνὰς ἐν καιρῷ νυκτός, ἵνα ἀπομακρύνωσι τοὺς θαλασσοπόρους ἐκ τοῦ κινδύνου· ἄλλοι δὲ διὰ τῆς λευκότητος τῶν πτερῶν τῶν, ἣτις εἶναι πραγματικὸς φόρος ἐπὶ τῆς μαύρης ἐπιφανείας τῶν σκοπέλων, ὀδοιγοῦσιν αὐτοὺς εἰς ἀσφαλῆ λιμένα. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ ἀπεκατέστησε τὸν ἀφρον τῆς μεταξὺ τῶν σκοπέλων εὐρισκόμενης θαλάσσης μᾶλλον φωσφορικόν, ὅπως προφυλάξῃ τὰ πλοῖα ἐκ τῆς ὀρμῆς τῶν κυμάτων.

Ὅλα τὰ συμπτώματα τῶν θαλασσῶν, ἡ παλίρροια καὶ ἡ ἀμπωτις, ἡ γαλήνη καὶ ἡ τρικυμία, προλέγονται ὑπὸ τῶν πτηνῶν. Ὁ λάρος καταβαίνει εἰς τὸν αἰγιαλὸν, ἀπάγει τὸν τράχηλόν του ἐντὸς τῶν πτερῶν,

ΟΙ ΑΘΙΓΓΑΝΟΙ.

κρύπτει τὸν ἕνα πόδα εἰς τὰ πτεῖλα αὐτοῦ καὶ, μένων ἀκίνητος ἐπὶ τοῦ ἄλλου, εἰδοποιεῖ τὸν ἀλιέα περὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ὑδάτων. ἡ θαλάσσιος κορυδαλὶς, ἣτις τρέχει παρά τὴν θάλασσαν ἐκβάλλουσα γλυκεῖαν καὶ λυπηρὰν φωνήν, ἀναγγέλλει ἀπ' ἐναντίας τὴν στιγμὴν τῆς ἀμπωτιδος· τέλος οἱ λάροι ἀκολουθοῦντες τὰ πλοῖα μέχρι τῶν πλέων ἀπομαεμακουσμένων μερῶν εἰδοποιούσι τοὺς ναύτας περὶ τῆς ἐπαπειλουμένης τρικυμίας· ὁ δὲ ναύτης, θεωρῶν αὐτοὺς ὡς πτηνὰ ἱερά, θρησκευτικῶς τοῖς χορηγεῖ τὴν φιλοξενίαν, ὁπόταν ὁ ἄνεμος τοὺς ρίψῃ ἐντὸς τοῦ πλοίου. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ γεωργὸς σέβεται τὸν πετρίτην, τὸν προβέποντα τὰς ὥραιας ἡμέρας, καὶ δέχεται αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἀγροτικὴν του στέγην ἐν καιρῷ χειμῶνος. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἄνθρωποι, μετερχόμενοι τὰ δύο σκληρότερα ἐπιτηδεύματα, ἔχουσι φίλους, τοὺς ὁποίους ἡ Πρόνοια τοῖς παρέχει, καὶ εὐρίσκουσιν εἰς τὰ ἀσθενῆ ὄντα τὴν συμβουλὴν ἢ τὴν ἐλπίδα, τὴν ὁποῖαν εἰς μάτην ἠθελον εὐρεῖ παρά τοῖς ὁμοίοις αὐτῶν. Αἱ ἀμοιβαῖαι αὐταὶ εὐεργεσίαι μεταξὺ μικρῶν πτηνῶν καὶ ταιπωρουμένων εἶναι ἐν ἐκ τῶν συγκινητικῶν ἐκείνων χαρακτηριστικῶν, ἄτινα ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Μεταξὺ τοῦ πετρίτου καὶ τοῦ γεωργοῦ, μεταξὺ τοῦ λάρου καὶ τοῦ ναύτου ὑπάρχει ὁμοιότης ἠθῶν καὶ προορισμοῦ λίαν συγκινητικῶν. Ὡ! πόσον ἡ φύσις εἶναι ξηρὰ, ὁσάκις οἱ σοφισταὶ ἐξηγοῦσιν αὐτήν! ἀλλὰ πόσον φαίνεται πλουσία καὶ γόνιμος εἰς τὰς ἀπλὰς καρδίας τὰς ζητούσας τὰ θαύματα αὐτῆς, ὅπως δοξολογήσωσι τὸν Δημιουργόν!

(Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Πνεύματος τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπὸ Φ. Σατωβριάν.)

Α. Κ.

Τὶς ἅπαξ τοῦλάχιστον ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ δὲν ἠσθάνθη βαθέως σπαρασσομένην τὴν καρδίαν ἐπὶ τῇ θέᾳ ἀθλίων τινῶν ὄντων, ἄτινα, ἡμίγυμνα καὶ ρακένδυτα, φάσματα μᾶλλον ἀνθρώπινα ἢ ἄνθρωποι ζῶντες, πλανῶνται δίκην περιπλανωμένου Ἰουδαίου ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν καὶ, ἐπαιτούντα, ἐπιδιδώκουσι τὴν λύσιν τοῦ δι' ἄλλους εὐχεροῦς, διὰ ταῦτα δ' ἀλύτου προβλήματος τῆς ζωῆς; Τίς, βλέπων τὰ ἐν πάσῃ ὥρᾳ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὑπὸ τὰς φλογερωτέρας τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἢ ἐν μέσῳ χιόνων καὶ παγετῶν δύσμοιρα ταῦτα ὄντα, δὲν ἠρώτησεν ἑαυτὸν, ἂν ἀτελευτήτους γονέων ἀμαρτίας ἐξιλεθῶσιν, ἂν εἶναι ἀπλᾶ εἰμαρμένης ἀδυσωπήτου θύματα, ἢ ἂν ἐκ μόνης ἰδίας ἀβελτηρίας ἠξιώθησαν τῆς βαρύνουσας αὐτὰ τύχης; Ὅλίγα συλλήβδην σημειώσεις ἐπὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ βίου αὐτῶν ἴσως ἀπαντῶσιν ἐν μέρει εἰς τὰς τελευταίας τῶν ἀνωτέρω ἐρωτήσεων.

Οἱ Ἀθίγγανοι ἢ Βοημοὶ καλούμενοι εἶναι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην διεσπαρμένοι, τοὺς ἀπαντᾷ δὲ τις μεταξὺ καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ κέντρου τῆς Δύσεως λαῶν. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἶναι γνωστοὶ ὑπὸ τὴν πρώτῃν τῶν δύο ὀνομασιῶν, ἐν τῇ Δύσει τοὺς καλοῦσιν ἐν γένει Βοημούς. Ἐπὶ μακροῦς χρόνους διαφιλονεικῆσις ἢ καταγωγὴ αὐτῶν, ἐθεωρήθη παρὰ τῶν μὲν ὡς καθαρῶς Ἰνδικὴ ὅτι εἶναι Ἰνδοὶ (*Hindous*), ἀποδεικνύεται τρανῶς καὶ ἐκ τοῦ τύπου τῆς φυσιογνωμίας τῶν, ἐκ τοῦ εἰς διαφόρους κλάσεις ἢ τάξεις ὀργανισμοῦ τῶν, πρὸ πάντων δ' ἐκ τῆς γλώσσης τῶν, κράματος διεσπαρμένους Σανσκριτικῆς καὶ τῆς γλώσσης τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον κατοικοῦσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμοῦς τῆς πρώτης. Ἐφάνησαν τὸ πρῶτον ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν δέκατον πέμπτου αἰῶνα, ὅτε ὁ Ταμερλάνος εἰσέβηκεν ἐν Ἰνδίας

οἱ μεγάλοι καταδιωγμοί, εἰς οὓς ὁ Μογγόλος ἐκείνος κατακτητὴς, κατακλύσας τὰς Ἰνδίας, ὑπέβαλε πάντας τοὺς μὴ Μουσουλμάνους Ἰνδοὺς, ἠνάγκασαν τοὺς εἰς πλάνητα βίον καταδικασθέντας ὄχλους τούτους νὰ ζητήσωσιν ἄσυλον ἐν Εὐρώπῃ. Αὕτη εἶναι ἡ γνώμη τινῶν περὶ τῆς ἐν Εὐρώπῃ εἰσβολῆς τῶν Βοημῶν.

Ἄλλοι ὅμως τοὺς χρονολογοῦσιν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων γνωστῶν καθ' ἡμᾶς ἐποχῶν. Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει κἀπου περὶ Σιγυριῶν, λαῶν κατοικοῦντων τὸν κάτω Δούναβιν, ἐνθα καὶ σήμερον ἀπαντᾷ τις τοὺς πλειοτέρους τῶν Βοημῶν καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ καὶ παρὰ Στράβωνι καὶ ἐν τοῖς Ἀργοναυτικῶς τὸ ὄνομα τοῦτο πολλάκις ἀπαντᾶται. Οἱ Σιγύνοι τοῦ Ἡρόδοτου διαφέρουσιν οὐσιωδῶς τῶν Θρακῶν κατὰγονται ἐκ τῶν Μήδων, εἶναι τουτέστι φυλὴ Ἀριανῆ ἐνδύονται ὅπως οἱ Μῆδοι, ζῶσι δὲ τῶν Σκυθῶν τὸν βίον, ἐνδον φορητῶν ἀμαζῶν συρομένων ὑπὸ μικροσώμων ἵππων μὲ χαίτην μακράν. Ἐκ τῆς συγγενείας τοῦ ὀνόματος, ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς, ἐξ αὐτοῦ τοῦ μικροσώμου τέλος πάντων καὶ μὲ μακρὰν χαίτην ἵππου, ὅπως εἶναι σήμερον οἱ ἐν Βλαχία, πλείστοι ὅσοι συγγραφεῖς ὑπόπτεισαν ὅτι οἱ Σιγύνοι εἶναι οἱ πρόγονοι τῶν νεωτέρων Ἀθιγγάνων, πρὸ χρόνων ἀμνημονεύτων κατοικοῦντων τὴν Βλαχίαν.

Καὶ ὁ *Lébon* πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην ὑπόθεσιν κλίνει ἀπορεῖ ὅμως, πῶς ὁ παράδοξος οὗτος λαὸς, πρὸ εἴκοσι ἢ δὴ αἰώνων ὡς λαὸς ἀνατολικῆς καταγωγῆς ἀναφερόμενος μεταξὺ τῶν βαρβάρων τῆς Δύσεως, οὔτε ἐπὶ τῆς κατακτῆσεως τῶν Ῥωμαίων ἀναφαίνεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ, καὶ οὔτε ὑπὸ τοῦ Σλάβου οὔτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Οὐγγρου μέχρι τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος ἀπαντᾶται. Οὔτε καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμουνικῶν χωρῶν αἱ ἱστορίαι, αἱ ἀρχαιότεραι τῶν ὁποίων κατὰ τὸν ἴδιον *Lébon* φθάνουσι μέχρι τοῦ 447, ἀναφεροῦσι τι περὶ Ἀθιγγάνων, ἵνα χύσωσιν, ἔστω καὶ ἀμυδρὸν, ὀλίγον φῶς ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρω γνωμῶν

διαμφισβητουμένης καταγωγῆς. Ὅπως μὲν ταῦτα ἐρρήθη, οἱ πλείστοι παραδέχονται τὴν δευτέραν ὑπόθεσιν.

Καθ' ἅπασαν διεσπαρμένοι τὴν Ἀνατολὴν οἱ Ἀθιγγανοί, ἀποτελοῦσιν ἐν Μολδοβλαχίᾳ βασιλείον ἀληθές. Εἰς πᾶν βῆμα τῆς ἱστορίας ἀμφοτέρων τούτων τῶν τόπων τοὺς ἀπαντᾷ τις κατ' ἀρχὰς μὲν βίον πλάνητα διάγοντας, βραδύτερον δ' ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν Βογιάρων εἰς δούλους μετατραπέντας ὀλίγαι μόνον ὁμάδες κατέλειπον κατ' ἐξαιρέσιν τὰ ὀγγρικὰ σύνορα, ὅπου ὡς ἀμοιβὴν τῆς γενναϊότητος, μεθ' ἧς ὑπερσπίζονται τὰς στρατηγικὰς ἐκείνας θέσεις, ἀξιοῦνται ὀλίγης ἐλευθερίας καὶ προνομίων τινῶν. Τῷ 1848 ἡ προσωρινὴ τῆς Βλαχίας κυβέρνησις εἶχε τοὺς κηρύξει ἐλευθέρους· εἰσελθόντων ὅμως κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ἔτος τῶν Τούρκων, ἐκηρύχθησαν δούλοι ἐκ νέου. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου τοῦ 1854 διὰ δευτέραν φοράν ἐκηρύχθησαν ὑπὸ τῆς Βλαχιτικῆς Κυβερνήσεως ἐλεύθεροι, τὸ δὲ μέτρον τοῦτο παρεδέχθη καὶ ἡ Μολδαυία ὑπὸ τὸν Γρηγόριον Γκίκαν.

Διαφοροῦνται δὲ εἰς διαφόρους τάξεις. Οἱ μὲν, *Lingurari* καλούμενοι, εἶναι ξυλουργοί, κατασκευάζουσι διάφορα πρὸς τὴν μαγειρικὴν χρῆσιν, καὶ ἀγελήδων ζῶσιν ἐνδον τῶν πεδιάδων καὶ τῶν δασῶν. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγονται καὶ οἱ κτίσται. Ἄλλοι, οἱ *Sautari* ὀνομαζόμενοι, ἔχουσι τὸ μονοπώλιον τῆς μουσικῆς, οὗτοι δὲ εἶναι καὶ οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι τῶν Ἀθιγγάνων κατοικοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐνθα ἐξασκοῦν τὸ κερδοφόρον τῶν βαρβιτοπαικτῶν ἐπάγγελμα ὑπάρχουσι τινες μεταξὺ αὐτῶν ἐξαιρέτοι μουσικοὶ συγγραφεῖς. Ἐρχονται κατόπιν οἱ *Ursari*, περιφερόμενοι καὶ δεικνύοντες ἄρκτους, οἱ ἀρκτοδείκται τουτέστι, καὶ οἱ χρυσοδέκται, *Aurari*, ψήγματα χρυσοῦ συλλέγοντες ἐν τοῖς ποταμοῖς τῶν Ἡγεμονικῶν, ὅπου εὐρίσκονται τοιαῦτα, ὡς εἰς τὴν Ζαλομίτζαν καὶ τὴν Πραχόβην ἐν παραδείγματι. Ὅτε ἦσαν δούλοι, ἐπλήρονον πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ

ἐπάγγελλματος τούτου ἀδρὸν κατ' ἔτος φόρον εἰς τὴν κυβέρνησιν ὁ φόρος οὗτος συνέκειτο ἐκ κόνεως χρυσοῦ, ἀποκλειστικῶς διδομένης τῇ συζύγῳ τοῦ Βοϊβόδα πρὸς κατασκευὴν πολυτίμων σκευῶν.

Ἐχουσι καὶ αἱ τέσσαρες αὐταὶ τάξεις τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀνωτέρων Ἰνδικῶν φυλῶν, τῶν Ἀριανῶν, ὡς τύπον τοῦ προσώπου καὶ χροιάν, μεταξὺ ἀπλῆς μελαγχροίνης καὶ ἐρυθρᾶς, ὡς πλίνθου, ποικιλομένης. Πλὴν ὅμως τῶν ἀνωτέρων τεσσάρων ὑπάρχει καὶ πέμπτη τάξις, οἱ *Netatsi* τούτων ὁ διεσπαρμένος τύπος ἀναμιμνήσκει τοὺς ὑπὸ τῶν Ἀριανῶν ὑποδουλωθέντας καὶ δεκατισθέντας ὄχλους ἐκείνους τῶν Ταμούλων. Ἡμίγυμοι πλανώμενοι καὶ εἰς τὰ δάση καὶ ὑπὸ σκηνὰς βιοῦντες, ζῶσι διὰ τῆς κλοπῆς καὶ τῆς λεηλασίας, τρώγουσιν ὅτι πλέον ἀκάθαρτον ζῶον εὐρωσιν, οὐδέποτε δὲ θάπτουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. Ἀπηνῶς ὅμως διωκόμενοι ὑπὸ τῶν λαῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὡς κομῆται διέρχονται ἐλαττοῦνται οὐσιωδῶς καθ' ἑκάστην, ἴσως δ' ἐπὶ τέλους δοθῶσιν εἰς τὴν γεωργίαν, ὡς συνέθη εἰς τοὺς ἐν Τρανσυλβανίᾳ ἀδελφοὺς αὐτῶν χάρις εἰς τὰ παρὰ τῆς Αὐστριακῆς κυβερνήσεως ληφθέντα δραστήρια μέτρα. Αὐστυχῶς ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς εἶναι ὅτι πλέον παντὸς ἄλλου ἀποστρέφονται ὅλοι ἐν γένει οἱ ἐν Ῥωμουνίᾳ Ἀθιγγανοί· ἐκεῖνο δ' ὕπερ κατ' ἐξοχὴν φύσει προτιμῶσιν, εἶναι ὁ πλάνης βίος.

Πρὶν αἱ Ἡγεμονίαι κηρυχθῶσιν αὐτοδιοίκητοι, ὁ ἐν αὐταῖς ἀριθμὸς τῶν Ἀθιγγάνων συνεποσοῦτο εἰς 490000, τῶν ὁποίων, ὅλων δούλων, 60000 ἐν Μολδαυίᾳ καὶ 430000 ἐν Βλαχίᾳ. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος τείνει ν' αὐξήσῃ ὑπὸ τὸν νέον κυβερνητικὸν σύστημα. Εἶναι ὅλοι ὀρθόδοξοι. Ἐπειδὴ δ' ἐν γένει εἶναι τύπου εὐειδοῦς καὶ πᾶσα καταδίωξις ἤδη ἔπαυσε κατ' αὐτῶν, ὁ *Lébon* φρονεῖ ὅτι, προϊόντος τοῦ χρόνου, θέλουν συγχωνευθῆ μετὰ τῶν Ῥωμουνικῶν. Οἱ δ' ἐν Σερβίᾳ καὶ Τουρκίᾳ, Ὀθωμανοὶ ὅλοι, φθάνουσι εἰς 200000. Ἐκ τούτων οἱ μὲν ζῶσι βίον νομαδικόν, οἱ δὲ

συναθροίζονται ἐν τρεῖς χωρίοις καὶ πολλάκις ἐν συνοικίαις παρὰ τὰς θύρας τῶν πόλεων. Οἱ πλείστοι εἶναι σιδηρουργοὶ καὶ πεταλωταὶ ἵππων. Ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ τοιοῦτοι καὶ ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ἄνω Εὐρου. Ὅσοι οὐδὲν τῶν ἀνωτέρω δύο ἐπαγγελλμάτων ἐξασκοῦν, ἐπαιτοῦσιν ἢ κλέπτουν, πλάνητα βίον διάγοντες.

Φ.

ΟΙ ΑΝΑΗΘΟΙ ΕΝ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὅτε πρὸ εἴκοσι ἐτῶν ἤμην ἐν Μονάχῳ, τινὲς τῶν φίλων μου συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ προμηθευθῶμεν προσωπίδας παριστώσας τὰ διάφορα πρόσωπα τῆς ἱστορίας τῆς Ἀλώπεκος, καὶ οὕτω μετρημισμένοι νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν διάσημον *Kaulbach*. Ἐνῶ δ' ἐσκεπτόμεθα πῶς νὰ κατασκευάσωμεν τὰς προσωπίδας, εἰς τῶν παρευρισκομένων προέτεινε νὰ παραγγείλωμεν αὐτὰς εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν Ἀναπήρων. Δεκτικῆς γενομένης τῆς προτάσεώς του, παρηκολούθησα αὐτὸν εἰς τὸ κατάστημα ἐκεῖνο καὶ, ἀφοῦ ἀνεκοινώσαμεν εἰς τὸν ὑποδεχθέντα ἡμᾶς διευθυντὴν τὸν σκοπὸν τῆς ἡμετέρας ἐπισκέψεως, ἐδώκαμεν αὐτῷ τὸ σχέδιον τῶν προσωπίδων. Ὁ διευθυντὴς ἔδειξεν ἡμῖν ἀκολούθως διάφορα ἔργα ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου κατασκευασθέντα, οἷα προσωπίδας, ἐργαλεῖα ποικίλα διὰ τὰς θεατρικὰς παραστάσεις καὶ παντοειδῆ ὄρατα ἀθύρματα ἐκ χονδρῶν χάρτου.

—Τινὰ τῶν παιδίων τούτων, εἶπεν ἡμῖν, εἰσὶν ἀληθῆ ζιζάνια· ἀλλὰ τὸ ἔμφυτον αὐτοῖς ἐφευρετικὸν πνεῦμα φέρει αὐτὰ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καλοῦ μᾶλλον ἢ τοῦ κακοῦ.—Μᾶς προσεκάλεσε δὲ νὰ ἐπανέλθωμεν, ἵνα ἐπισκεφθῶμεν τὸ κατάστημα· ἀλλὰ καίτοι ἔδωκα αὐτῷ τὴν ὑπόσχεσίν μου, πᾶσα παρηλθὼν ἔκτοτε ἔτη καὶ δὲν ἔδυνήθη νὰ τὴν ἐκπληρώσω. Μόλις τὸ λήξαν

έτος, εύρεθεις και πάλιν εν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Βαυαρίας, ἀπεφάσισα νὰ ἐκτελέσω τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἐπίσκεψίν μου. Πρὶν ὅμως ἐκθέσω τὰ περὶ αὐτῆς, κρίνω ἀναγκαῖον ν' ἀναφέρω τινὰ περὶ τῆς ἀρχικῆς συστάσεως τοῦ φιλανθρωπικοῦ τούτου καθιδρύματος.

Ἐν ἔτει 1832 εὐγενῆς τις Βαυαρὸς, Κούρτζ (Kurtz) καλούμενος, λαβὼν οἶκτον πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἀναπήρους παῖδας, συνέλαβε τὴν εὐγενῆ ιδέαν νὰ βελτιώσῃ τὴν τύχην αὐτῶν. Δυστυχῶς οἱ πόροι αὐτοῦ ἦσαν λίαν εὐτελεῖς· ἀλλὰ πολλοὶ τῶν φίλων του ὑπεστήριξαν αὐτὸν, καὶ οὕτως ἐν ὀλίγῳ ἠδυνήθη νὰ διασκευάσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ δωμάτια τινὰ ἱκανὰ νὰ περιλάβωσιν ὠρισμένον ἀριθμὸν ἐκ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων. Παρ' ὀλίγων τινῶν ἐλάμβανεν ἐνιαύσια τροφεία, ὧν ὁ ἀνώτατος ὅρος ἦτο δέκα λίραι στερλίνας. Προσέλαβε δὲ καὶ διδάσκαλον, ἵνα διδάσκῃ αὐτοὺς τὰ στοιχειώδη μαθήματα, ἐν ᾧ αὐτὸς ἠσχολεῖτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ τοὺς γυμνάξῃ εἰς διάφορα ἐργόχειρα.

Μετὰ δωδεκαετείς ἐπιτυχεῖς ἀγῶνας, τὸ ἀξιόλογον τοῦτο καθίδρυμα ἐπέστυρεν, ἐν ἔτει 1844, τὴν προσοχὴν τῆς κυβερνήσεως, ἥτις, κατατάξασα αὐτὸ μεταξὺ τῶν δημοσίων καταστημάτων, τῷ παρεχώρησε προικοδότησιν ἐκ 1800 λιρῶν στερλινῶν καὶ τὸ ἔθεσεν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐμμίσθου προσωπικοῦ, συγκειμένου ἐξ ἑνὸς ἐπόπτου, ἑνὸς διευθυντοῦ, ἑνὸς ἱερέως διαμαρτυρομένου καὶ ἑνὸς καθολικοῦ, ἑνὸς παιδαγωγοῦ, ἑνὸς διδασκάλου τῶν τεχνῶν καὶ ἑνὸς ἱατροῦ· πρὸς τούτοις μιᾶς οἰκονόμου, μιᾶς ὑπηρετρίας καὶ ἑνὸς θυρωροῦ. Μαθήματα δὲ ὠρίσθησαν ἡ ἀνάγνωσις, ἡ γραφὴ καὶ ἡ ἀριθμητικὴ, αἱ πρῶται γνώσεις τῆς γεωγραφίας καὶ τῆς ἱστορίας, ἡ ψῆδῃ καὶ ἡ στοιχειώδης ἰχνογραφία· ἡ δὲ θρησκευτικὴ διδασκαλία ἀνήκεν ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς ἱερεῖς. Οἱ ὑπότροφοι ἐπλήθρονον δέκα λίρας στερλίνας κατ' ἔτος· αἱ δὲ λοιπαὶ πρόσδοδοι τοῦ καταστήματος, προερχόμεναι ἐκ συνεισφορῶν καὶ ἰδιωτικῶν κληροδο-

τημάτων, ἦσαν προωρισμέναι διὰ τὴν ὑποτροφίαν τῶν ἀπόρων μαθητῶν. Ἐν ἔτει 1850 νέα προικοδότησις ἐκ 1800 λιρῶν στερλινῶν παρεχωρήθη εἰς τὸ κατὰστημα· ὥστε σήμερον ἡ περιουσία αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 6000 λίρας στερλίνας ἐκτὸς τοῦ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ἐργοχειρῶν χρηματικοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἐστὶν ἄξιον λόγου. Ὁ μέσος ὅρος τῶν μαθητῶν ἀνέρχεται κατ' ἔτος εἰς 26, τὰ δὲ ἐξόδα αὐτοῦ εἰς 450 λίρας στερλίνας.

Ἡ οἰκία εἶναι διώροφος, κειμένη ἐν τῷ μέσῳ κήπου. Ἐσήμανα καὶ ἡ θύρα ἠνεώχθη, μικρόσωμος δὲ τις γραῖα μετέδηγησε πρὸς τὸν διευθυντὴν, ὅστις δὲν ἦτο ἐκεῖνος, ὅν κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψίν μου εἶχα γνωρίσει. Μετέδεχθη ὅμως φιλοφρονέστατα καὶ, ἀφοῦ μοι εἶπεν ὅτι ὁ προκατόχος του, ὁ ἀρχαῖος φίλος μου, ἀπεσῦρθη πρὸ πολλοῦ ἐκ τοῦ καταστήματος, προσέθεσεν· — Ἐγὼ βέβαιος, κύριε, ὅτι ἐπίσης θέλω αἰσθανθῆ μεγάλην εὐχαρίστησιν νὰ σὰς συνοδεύσω καὶ σὰς δεῖξω πᾶν ὅ τι τὰ τέκνα μας δύνανται νὰ κάμωσιν.

Ἐνῶ με ὠδήγει εἰς τὸ σπουδαστήριον τῶν μαθητῶν, μοι εἶπεν ὅτι πᾶσαι αἱ σχολικαὶ ἐργασίαι ἐγίνοντο πρὸ τοῦ γεύματος, καὶ ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ μαθηταὶ ἠσχολοῦντο εἰς τὰ ἐργόχειρα. Παρηκολούθησα τὸν ὁδηγόν μου, ὅστις με εἰσήγαγεν εἰς δωμάτιον 40 περίπου μέτρων μήκους. Ὁ παιδαγωγὸς, πρῶτος καὶ εὐφυῆς τὴν ὄψιν, διηύθυνε τὰς ἐργασίας 28 παιδῶν, ἀπὸ 9 μέχρι 15 ἐτῶν ἡλικίαν ἐχόντων, παρακαθημένων εἰς τραπέζας εἰς δύο σειρὰς ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσας. Ταινίαι χαρτονίου καὶ χάρτου στίλβοντος τεμάχια ἐπλήθρον τὸ ἔδαφος· μικρὰ κιβώτια, θῆκαι ὠρολογίων καὶ παντοειδῆ ἀντικείμενα ἐκ χαρτονίου ἔκειντο ἐπὶ διαφόρων τραπέζων.

Πάντες ἔφερον τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ καταστήματος, ἥτοι περισκελίδα καὶ ὑπενδύτην ἐξ ἐριούχου ὑπομέλανος, καὶ χιτῶνίσκον ἐξ ὑφάσματος βαθέος κυανοῦ χρώματος καὶ ζῶνην περὶ τὴν ὀσφύν· ἡ ἐνδυμα-

σία αὐτὴ εἶναι ἡ καταλληλοτάτη εἰς τὰς σωματικὰς ἐργασίας.

Ἐπῆρχον ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ παιδία χωλὰ, ἔχοντα παρ' αὐτοῖς τὰς βακτηρίας των· ἕτερα εἶχον τοὺς ἀστραγάλους σιδηροδεσμίους· ἄλλων δὲ πάλιν καὶ οἱ δέκα δάκτυλοι ἦσαν τοσοῦτον ἐστρεβλωμένοι, ὥστε ἐφαίνετο θαῦμα τῇ ἀληθείᾳ πῶς ἐκ τῶν χειρῶν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων παίδων ἐξήρχοντο ἔργα ἀπαιτοῦντα χεῖρας ἀβλαβεῖς. Ἐπῆρχον ἐπίσης κυφοὶ, οὓς ἠδύνατο τις νὰ θεωρήσῃ ὡς τοὺς ἥττον βεβλαμμένους πάντων τῶν ἄλλων. Τῶ ὄντι αἱ χοιράδες εἶναι ἡ κυριώτερα αἰτία τῶν πλείστων ἀσθενειῶν, ὑφ' ὧν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι προσβάλλονται ἐκ γενετῆς των· σπανίως ὅμως συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς κυφοὺς· αἱ χοιράδες βλάπτουσι πάσας τὰς ζωτικὰς λειτουργίας· καίτοι δὲ σφοδρότερον ἐκδηλοῦνται εἰς ἐν μόνον τῶν μελῶν τοῦ σώματος, ἐξασθενοῦσιν ὅμως μᾶλλον ἢ ἥττον πάντα τὰ λοιπὰ. Νέος τις ἀνάπηρος λαβῶν ἐξαιρετικὴν ἀδειαν, ἠσχολεῖτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ν' ἀντιγράψῃ τετράδιον ἰχνογραφίας μετὰ τῆς προσοχῆς καὶ ἀκριβείας εἰκονογράφου τοῦ μεσαιῶνος, ἡ δὲ κεφαλὴ του, ἐν ᾧ εἰργάζετο, ἦτο ἐξ ὀλοκλήρου βεβουλισμένη μεταξὺ τῶν ὠμων του. Ἡλεκτρικὴ συγίνησις μετέλαβεν ἰδόντα τὴν ἀρρενωπὴν ὠραιότητα τοῦ ὠχροῦ προσώπου του, ὅτε ἐστράφη καὶ προσήλωσε τὸ θαρραλέον καὶ ἤσυχον βλέμμα του ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ διευθυντοῦ. Ἡ δειλία καὶ ἡ ἀδεξιότης τῶν παιδῶν, οὓς ἡ τύχη κατεδίκασε νὰ εἶναι ἀνάπηροι, ἐκλείπουσιν, ἅμα συλλάβωσι τὴν ιδέαν εὐτυχιστέρου μέλλοντος. — Διδάσκω τὴν ἰχνογραφίαν εἰς πάντα τὰ τέκνα μου, μοι εἶπεν ὁ διευθυντής· ἡ εὐχειρία τῆς ἀφῆς καὶ ἡ εὐστοχία τοῦ βλέμματος, ἅπερ ἀναπτύσσει ἡ ἰχνογραφία, συντελοῦσι τὰ μέγιστα εἰς τὸ ν' ἀναπληρῶσι τὴν ἀτέλειαν τῶν χειρῶν. Οὐδέποτε ἐπιτρέπω εἰς τὸν μαθητὴν ν' ἀναλάβῃ οὐδεμίαν λεπτὴν ἐργασίαν, πρὶν ἢ γυμνασθῇ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ χρωστικῆς.

Ἐπλησιάζω ἀκολούθως εἰς τινὰ τρά-

πέζαν πρὸς τὸ ἔτερον μέρος τῆς αἰθούσας, ἐνθα δεκαετὲς παιδίον, ἔχον εὐθὺ τὸ ἀνάστημα καὶ τὰ μέλη ἀβλαβῆ, ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἐνώπιον δοχείου κόλλας καὶ ταινίας ἐκ χαρτονίου. Τὸ παιδίον τοῦτο, εἶπον ἐν ἑμαυτῷ, δὲν εἶναι ἀνάπηρον.

— Πῶς πηγαίνει τὸ κιβώτιον; ἠρώτησεν ὁ διευθυντής.

— Πολὺ καλὰ, κύριε, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, δεικνύον αὐτῷ μικρὸν κιβώτιον, οὗτινος τὸ ἐπίπωμα εἶχε κατασκευάσει ἐκ χαρτίων μετὰ λεπτότητος, καίτοι ἑκατέρω τῶν χειρῶν αὐτοῦ εἶχε μόνον δύο δακτύλους.

Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ τὸ παιδίον τοῦτο μόλις ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὴν τροφήν εἰς τὸ στόμα του, καὶ τώρα γράφει εὐκρινέστατα, ἰχνογραφεῖ ἀρκετὰ καλῶς, καὶ ἀσφαλέστατα μεταχειρίζεται κοπτερὰ ἐργαλεῖα. Ἐν τῶν προκατόχων αὐτοῦ, ἀσχολούμενον εἰς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἦτο μᾶλλον αὐτοῦ βεβλαμμένον, διότι εἶχεν ἕνα μόνον δάκτυλον εἰς ἑκατέρω τῶν χειρῶν, ἀλλὰ μετεχειρίζετο αὐτοὺς μετὰ τοσαύτης δεξιότητος, ὥστε ἀπέκτησε μεγάλην φήμην ἐν τῷ καταστήματι διὰ τὴν τελειότητα τῶν ἐργοχειρῶν του, καὶ σήμερον, ὅτε ἀπεφοίτησε, κερδίζει τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Τί ἤθελε γείνει τὸ παιδίον τοῦτο, ἂν ἐσφερεῖτο τῶν καρτερικῶν φροντίδων καὶ τῶν ἐνθαρρύνσεων, ἃς ἐπέδαψίλευσαν αὐτῷ ἐν τῷ καταστήματι;

Αἱ ἐργασίαι τῆς κολλήσεως φαίνεται, ὅτι προξενοῦσιν εἰς τοὺς ἀσχολούμενους εἰς αὐτὴν παῖδας μεγάλην εὐχαρίστησιν· τρεῖς παῖδες κυφοὶ, καθήμενοι περὶ μέγαλο δοχείου κόλλας, ἐφαίνοντο τὰ μέγιστα εὐχαριστημένοι, κατασκευάζοντες τὰ διαχωρίσματα ὑπερμεγέθους κιβωτίου γλυκυσμάτων (bonbonnière). Εἶχον κατασκευάσει οἱ ἴδιοι τὸ πρότυπον, ὅπερ ἀληθῶς ἦτο ἔξοχον ἀρχιτεκτονικῆς ἔργον. Αἱ σῆλαι, ὁμοιάζουσαι πρὸς ἐλεφαντόδοντα, ἐστήριζον φανταστικὴν κορωνίδα· οἱ ταῖχοι, οἵτινες ἐφαίνοντο διὰ τῶν στηλῶν, ἦσαν κεκοσμημένοι δι' ἀφθόνων μεταξίνων πλεγμάτων· τὸ πᾶμα ἦτο ἀξιοθέατον διὰ τὴν ἀφελῆ χάριν τοῦ

σχημάτων του. Ἦτο τῆ ἀληθείᾳ μικρὸν ἀριστοτέχνημα. Τὸ δὲ σχέδιον εἶχε χαραχθῆ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ. Εὐμεγέθης ὑαλίνη θήκη κειμένη πρὸς τινα τῶν ἄκρων τῆς αἰθούσης περιεῖχε πλείστα ὄσα τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἔργα ἐκ ξύλου κατασκευασμένα μετὰ μεγαλειτέρας ἐτι τέχνης καὶ λεπτότητας. Ἐν ᾧ δὲ παρετήρουν τὴν περιέργων ταύτην ἔκθεσιν, ἀνέφερα εἰς τὸν διευθυντὴν περὶ τῶν προσωπίδων, αἵτινες ἐγένοντο ἀφορμὴ τῆς πρώτης εἰς τὸ σχολεῖον ἐπισκέψεώς μου.

— Ἡ ἀνάμνησις τῶν περιφρήμων ἐκείνων προσωπίδων, μοι εἶπε, διετηρήθη ὡς παράδοσις μετὰ τῶν μαθητῶν, οἱ δὲ τύποι αὐτῶν φυλάττονται εἰς ἰδιαίτερον δωμάτιον. Ἐνίοτε τὴν ἀπόκρεω μᾶς δίδουσι παραγγελίας, καὶ χαίρω πολὺ ὡς αἰσὶς ἔχουμεν τοιαύτας, διότι τὰ παιδιά εὐχαριστοῦνται μεγάλως εἰς τοιαύτας ἐργασίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ πάντες προσπαθοῦμεν, ἵνα τὸ κατὰστημα ἐπαρκῆ, ὅσον ἔνεστιν, εἰς τὰς ἀνάγκας του, αἱ ἐργασίαι σταθμίζονται ἀναλόγως τῶν διδομένων παραγγελιῶν. Ὁ χονδρὸς χάρτης διὰ τὴν διακόσμησιν τῶν δωματίων κατασκευάζεται ἐνταῦθα ἐν ἀφρονίᾳ τὴν ἐποχὴν, περὶ ἧς ὁμιλεῖτε. Ἀλλὰ τώρα μᾶς παραγγέλλουσι μόνον τὸ σχῆμα τοῦτο.

Ταῦτα δὲ λέγων ὁ διευθυντὴς ἐδειξεν ἀνητημένον πρότυπον κεφαλῆς ἐλάφου.....

Ὁ χονδρὸς χάρτης, προωρισμένος διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, προσέθηκεν, εἶναι ἰδιαίτερας κατασκευῆς καίτοι δὲ πολὺ ἐλαφρὸς, πρέπει νὰ ἦται ἀρκούντως ἰσχυρὸς, ἵνα δύναται ἀκινδύνως νὰ βαστάζῃ ἀντικείμενα βαρῆα.

Ἡρώτησα τὸν διευθυντὴν, ἂν τὰ παιδιά ἐνέμενον ἐν γένει εἰς τὸ ἐπάγγελμα, ὑπερὶ ὠρίζον εἰς αὐτά.

— Εἰς τὰς πλείστας περιστάσεις ὅχι, μοι εἶπεν ἄλλ' ὁ κύριος σκοπὸς, ὅν προτίθεται τὸ κατάστημα, ἐπιτυγχάνεται, ἅμα τὰ παύσια ἀποκτήσωσι τὴν ἐπιδεξιότητα τῶν χειρῶν, ἢν ἡ ἐργασία, εἰς ἣν ἀσχολοῦνται ἐνταῦθα, δύναται νὰ τοῖς παραχωρήσῃ. Μετὰ τὴν ἀποποίησην των, ἂν ἀνή-

κωσιν εἰς πτωχὰς οἰκογενείας, ἐμβαίνουσιν ὡς μαθηταὶ δι' ἐξόδων τοῦ καταστήματος εἰς τέχνην ἀνάλογον τῶν δυνάμεών των' δὲν ἀπαντῶμεν δὲ μεγάλην δυσκολίαν εἰς τὸ νὰ προμηθεύωμεν αὐτοῖς καλοὺς κυρίους. Κατὰ τὸν ἀρχικὸν κανονισμὸν οὐδὲν παιδίον ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σχολεῖον πρὶν ἢ συμπληρώσῃ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του' ἄλλ' ἐπειδὴ πάντοτε ἐκ τῶν παρουσιαζομένων μαθητῶν προτιμῶνται οἱ πτωχότεροι, ἐκρίθη εὐλογον νὰ ἐγκαταλίπωσι τὸν νόμον τοῦτον' διότι, ὡς νεώτερον εἶναι τὸ παιδίον, τοσοῦτω εὐχερέστερον ἐπιτυγχάνεται ἡ σωματικὴ αὐτοῦ ἀνάτροφή. Ἐκτὸς τούτου ἐνίοτε οἱ γονεῖς μεταχειρίζονται τὰ ἀνάπηρα τέκνα των ὡς μέσον κερδοσκοπίας, ἀποστέλλοντες αὐτὰ νὰ ἐπαιτῶσι μέχρι τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν τὰ δυστυχῆ ταῦτα ὄντα δὲν δύνανται πλέον νὰ λάβωσιν οὐδεμίαν κλίσιν πρὸς τὴν ἐργασίαν, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ τοῖς ἐμπνεύσῃ τις αἰσθητάματα ὑψηλότερα. Καὶ ὄντως εἶναι λίαν παράδοξον φαινόμενον ἡ κενοδοξία, ἣν ἐμπνέει αὐτοῖς ἡ ἐπαιτεία.

Μεταξὺ ἄλλων ὁ διευθυντὴς μοι διηγήθη καὶ τὸ ἐπόμενον παράδειγμα τῆς κενοδοξίας ταύτης' κυρὸν τι παιδίον, σπανίας ἐπιδεξιότητος, εἰσῆλθεν εἰς τὸ σχολεῖον δεκάετες τὴν ἡλικίαν, ἐνὼ εἶχε συνηθίσει νὰ περιφέρεται πάντοτε εἰς τοὺς ἀγρούς. Ὅτε πρώτην φορὰν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μόλις ὑπερέβη τὸ κατώφλιον καὶ αἰφνης ἐπεσε κατὰ γῆς' οἱ πόδες του ἐστρεβλώθησαν καὶ ἤρχισε νὰ ἐξάγῃ ἀφροὺς ἐκ τοῦ στόματός του' ὡς δὲ μᾶλλον τὸ πλῆθος συνηθροΐζετο περὶ αὐτό, τοσοῦτον ἤβησαν ἡ ἀσθένεια τοῦ παιδός. Ὁ ἐπιστάτης φοβηθεὶς μετέφερεν αὐτὸ εἰς τὸ κατάστημα.

— Ἐγὼ ὅμως, μοι εἶπεν ὁ διευθυντὴς, ὑποπτυσθεὶς ὅλον, τὸν συνώδευσα ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐπομένην κυριακὴν καὶ τὸν ἤρπασα ἀπὸ τὸν τράχηλον ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἠτοιμάζετο νὰ πέσῃ. Τὸ μέσον τοῦτο προέλαβε τὴν ἔκρηξιν τοῦ πάθους του, καὶ μοι ὡμολόγησεν ἀκολούθως ὅτι ἠσθάνετο πάντοτε τὴν αὐτὴν

ἐπιθυμίαν, ὡς αἰσὶς εὐρίσκετο ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, εὐχαριστούμενος, ὅταν τὰ βλέμματα πάντων ἦσαν πρὸς αὐτὸν ἐστραμμένα. Διὰ συνετῆς θεραπείας ἔγεινεν εἰς τῶν καλλιτέρων μαθητῶν τοῦ σχολείου. Διὰ συνετῆς θεραπείας, λέγων, προσέθεσεν ὁ διευθυντὴς, δὲν ἐννοῶ μόνον τὴν ἠθικὴν διδασκαλίαν' φρονῶ ὅτι οὐδὲν δύναται μᾶλλον νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸ παιδίον σέβας εἰς ἑαυτὸ ἢ ἡ σκόπιμος σωματικὴ ἀνάτροφή' ἡ γυμναστικὴ καὶ ἡ ψυχολογία παράγουσι θαύματα ἀποτελέσματα. Τὰ γυμνάσματα, τὰ ὅποια κάμνουσιν εἰς τὸν ἀναπήρων τούτων παίδων, δύνανται νὰ κινήσωσι τὸν θαυμασμὸν τῶν ὑγιῶν παιδίων. Τὰ δὲ γυμνάσματα ταῦτα εἶναι ἴσως ἡ μεγαλειτέρα αὐτῶν ἡδονή' ἡ μόνη δυσκολία εἶναι νὰ ἐμποδίζῃ τις αὐτὰ νὰ μὴ καταχρῶνται τῶν δυνάμεών των.

Πάντες οἱ μαθηταὶ ὑποβάλλονται εἰς αὐστηρὰν χειρουργικὴν ἐπιτήρησιν καὶ πᾶσαι αἱ θεραπευτικαὶ ὁδηγίαι τῆς ἐπιστήμης ἐφαρμόζονται εἰς αὐτοὺς, ὡν πολλοὶ διὰ τῆς θεραπείας ταύτης ἀπέκτησαν τὴν ἐντελῆ χρῆσιν τῶν μελῶν των. Κατ' εὐτυχίαν συμπεπρωσιν ὁ διευθυντὴς εἶναι ἐπιδέξιος γυιορθωτῆς (*orthopédiste*), εἰσαγαγὼν σπουδαίας βελτιώσεις εἰς τὰ τεχνητὰ μέλη, ἅτινα κατασκευάζουσιν ἐν Γερμανίᾳ.

Ρίψας τὰ βλέμματά μου εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ἡμερησίων μαθημάτων ἐξεπλάγην παρατηρήσας μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ μάθημα τῆς στενογραφίας. — Τὸ μάθημα τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν καινοτομιῶν μου, μοι εἶπεν ὁ διευθυντὴς, τὰ δὲ ἀποτελέσματα, ἅτινα ἐπέτυχον, δικαιοῦσιν αὐτήν. Ἐκτὸς τούτου, προσέθεσε μειδιῶν, ἡ στενογραφία εἶναι ἔργον, ὅπερ οἱ μαθηταὶ δύνανται νὰ μετέλθωσιν ἐξερχόμενοι τοῦ σχολείου, μὴ ἔχοντες ἀνάγκην ἀρχικῶν κεφαλαίων. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἴδητε, τί δυνάμεθα νὰ πράξωμεν κατὰ τοῦτο, ἂν καὶ ὀλίγοι τῶν μαθητῶν μας εἶναι εἰς θέσιν νὰ στενογραφήσωσι πλέον τῶν ἐξήκοντα λέξεων ἀνὰ πᾶν λεπτόν.

Πάραυτα δὲ κατέσας χωλὸν τινα παῖδα, ἀσχολούμενον εἰς τὴν κατασκευὴν ξυλίου

(ΟΜΗΡΟΣ Φ.Τ. Η'.)

μελανοδοχείου, ἔδωκεν αὐτῷ μολυβδοκόνδυλον καὶ φύλλον χάρτου καὶ ἤρχισε νὰ τῷ ὑπαγορεύῃ μετὰ ταχύτητος ἐκ τινος ἐφημερίδος' ἐντὸς τεσσάρων λεπτῶν, ὁ παῖς ἐστενογράφησε 360 λέξεις οὐδεμίαν παραλίπων.

— Τὸ παιδίον τοῦτο, εἶπεν ὁ διευθυντὴς, εἶναι συνάμα ἐκ τῶν ἱκανωτέρων καλλιτεχνῶν μου. Καί, ἀποταθεὶς πρὸς αὐτόν, δεῖξε εἰς ἡμᾶς τὴν μικρὰν στεφάνην σου, τῷ εἶπεν.

— Εἶναι εἰς τὴν πινακοθήκην τοῦ σπουδαστῆριου.

— Ἀκολούθησέ μας λοιπόν.

Ἡ πινακοθήκη τοῦ σπουδαστῆριου ἦτο μικρὸν τι δωμάτιον προωρισμένον διὰ τὰ λεπτότερα ἔργα. Τηλαίαι (τεζιάγια) λεπτοεργῶν ὑπέρχον παρὰ τοὺς τοίχους καὶ ἐπ' αὐτῶν κινώτια πλήρη ἐργαλείων. Πρὶν ὅμως λάβω καιρὸν νὰ τὰ παρατηρήσω, ὁ νέος στενογράφος, λαβὼν ἀνητημένην τινὰ στεφάνην εἰκόνας, μοι ἐπαρουσίασεν αὐτὴν μειδιῶν. Ἡ στεφάνη αὕτη εἶχε γλαφυροτάτην ἐργασίαν' ἐπὶ μέλανος ξύλου ἦτο προσητημένον ὠραῖον σύμπλεγμα φυλλωμάτων, πτηνῶν καὶ κογγυλιῶν ἐκ μετάλλου, ἐλεφαντόδοντος καὶ μαρμαροῦ. Τὸ παιδίον ἠρυθρίασεν ἀπὸ χαρὰν ἀκούων τοὺς ἐπαίνους, οὓς ἐπεδαψίλευον εἰς τὸ ἔργον του.

— Τίς σὲ ἐδοθήθησεν εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην; τὸν ἠρώτησα.

— Οὐδεὶς, κύριε, μοι ἀπεκρίθη.

Μετέβημεν ἀκολούθως εἰς τὸ ἐστιατόριον, ἐν ᾧ ἔλαβον τὰς ἐπομένας πληροφορίας περὶ τῆς τροφῆς τῶν μαθητῶν' τὸ πρόγευμα συνίσταται ἐξ ἡμισείας λίτρας γάλακτος καὶ μικροῦ λευκοῦ ἄρτου' τὸ γεῦμα ἐξ ἐνός ζωμοῦ καὶ ἐνός φαγητοῦ ἐκ κρέατος καὶ ὀσπρίων' τὰς τεσσαρακοστὰς τὸ κρέας ἀντικαθίσταται διὰ πουδιγγας' τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς κυριακάς προσφέρουσι ψιττὸν καὶ ζῦθον. Τὰ ἐπιδόρπια συνίστανται συνήθως ἐκ γλυκύματος καρπῶν' ζωμὸς δὲ, ἄρτος καὶ τυρὸς ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον φαγητὸν ἀποτελοῦσι τὸ δεῖπνον.

Ἐκ τοῦ ἐστιατορίου μετέβημεν εἰς τὸν

κοιτώνα. Ἐκάστη κλίνη περιείχε στρώμα ἐκ τριγῶν, προσκεφάλαιον ἐκ πτερωδῶν, ἐφάλωμα καὶ σινδόνας λιναῖς σανὶς κινήτῃ, προσηρημοσμένη εἰς τὴν κλίνην, ἐχρησίμευεν ὡς ἔδρα. Μικρὰ τράπεζα, ἔχουσα συρτάρια περιέχοντα τὰ κτένια καὶ τὴν ψήκτραν διὰ τὴν κόμην, ἦτο παρὰ τὴν κλίνην. Εἰς τινα τῶν ἄκρων τοῦ κοιτῶνος ὑπῆρχεν ἱματιοφυλάκιον περιέχον τὰ ἐνδύματα τῶν παιδῶν.

Ἀκολουθῶς ὁ διευθυντὴς μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐν ᾧ παρέμεινα ὀλίγας στιγμᾶς. Αἰφνης ἤκουσα ψιθυρισμὸν καὶ γέλωτας ἐξερχόμενους ἐκ τῆς αἰθούσας. — Εἶναι τὰ τέκνα μας, μοὶ εἶπεν ὁ διευθυντῆς, ἀπερχόμενα εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Ταύτοχρόνως δὲ πάντες οἱ παῖδες ἐξήλθον προχωροῦντες ἐν καλῇ τάξει ὑπὸ τὴν ὠδήγιάν τοῦ ἐπιστάτου πρὸς τὸν λειμῶνα, ἐνθα ἐσχημάτισαν οὐλαμὸν μετὰ τῆς ἀκριθείας καὶ σοβαρότητος ἀρχαίων στρατιωτῶν μετὰ τινος δ' ἕλιγμοῦς ἔτρεξαν εἰς γὴν γυμναστικῆν. Εἶδον αὐτοὺς ποιοῦντας ἄλματα τοσοῦτον τεράστια, ἕλιγμοῦς ἐπὶ τοῦ τραπέζιου τοσοῦτον ἐκπληκτικοὺς, ὥστε ἐνόμισα ὅτι οἱ ἀνάπηροι ἐκεῖνοι παῖδες ἀπέκτησαν ὡς ἐκ θαύματος τὴν εὐκινήσιάν τοῦ πιθήκου.

Ἐν τούτοις, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ ἀνησυχῶμαι περισσότερο τὸν ἀξιέταστον ἐκεῖνον διευθυντὴν, παρ' ᾧ εἶχον διαμείνει ἐπὶ πολλὴν ὥραν, τὸν ἀπεχειρέθηκα καὶ ἀπῆλθον. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ καταπαύσω πρὶν ἢ διηγηθῶ ἐν συντόμῳ τὴν ἱστορίαν ἐνὸς τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου τούτου, ἧν ἤκουσα ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου. Πρὸ τριακονταστίας γυνὴ τις ἐχῆρευσε ἔχουσα πολλὰ ἀνήλικα τέκνα· τὸ ἐν αὐτῶν, ὑπερ ἦτο ἀνάπηρον, ἐστάλη εἰς τὸ κατάστημα τῶν ἀναπήρων δαπάνῃ τῆς κοινότητος. Ἀποφοιτήσας δὲ εἰς ἡλικίαν ἑκαπέντε ἐτῶν ἔγεινε τέλειος σκηνογράφος, καὶ ἠδυνήθη νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν μητέρα καὶ τοὺς νεωτέρους ἀδελφούς του. Ἀπέκτησε δὲ μεγάλην φήμην εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ βασιλεὺς τὸν συνεχάρη, οἱ δὲ διευθύνται

τοῦ θεάτρον τὸν ἐπισκέπτονται, ὁσάκις ἐχουσιν ἀνάγκην διακοσμήσεως εἰς νέον τι δράμα ἢ εἰς δημοσίαν πανηγύρειν. Ἰσως δὲν ἀπέκτησε μεγάλην περιουσίαν· ἀλλ' εἶναι ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνων, οἵτινες εἰσὶν εὐτυχεῖς ἐν τῇ ἀνεξαρτησίᾳ τῶν ἀσχιολογούμενων ἀνευδότητος εἰς τὴν ἐργασίαν. Ἄν δὲν ὑπῆρχε τὸ Σχολεῖον τῶν Ἀναπήρων, τὸ παιδίον τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι καταδικασμένον νὰ διέλθῃ ὄλον τὸν βίον του ἐν ἀπελπιστικῇ πενίᾳ.

(Ἐκ τῆς Γαλλ. ὑπὸ Π. Περράκη.)

ΑΓΓΛΙΚΑ ΠΟΗ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΠΤΩΜΑΤΟΣ.

Ὁμολογουμένως ἡ Ἀγγλία ὑπῆρξεν ἄετι — καὶ νῦν ἔτι εἶναι — ἡ χώρα τῶν ἀντιθέτων πρὸς ἀλλήλας ἐντυπώσεων. Τὰ ἤθη τῶν κατοίκων αὐτῆς διακρίνει ἄκρα λεπτότης καὶ εὐλάβειας ἀπ' ἐνός, καὶ ἀγροῖκον, πρὸς τὸν βαρβαρισμὸν γειτνιαζόν, ἀπ' ἐτέρου· τὸν χαρακτήρα τῶν σοβαρότης καὶ βαθείας θετικότητος ρίξει ἀπέναντι παραδοξολογιῶν τοιοῦτων, ὁποῖων εἶναι σήμερον ἀπηλλαγμένοι καὶ οἱ μᾶλλον πρὸς αὐτάς ἐπιρροεῖς μεσημβρινοὶ τῆς Εὐρώπης λαοί· τὰς θεσμοθεσίας αὐτῆς τέλος πάντων πᾶν ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύῃ ὡς τύπος ἀγωγῆς τῶν μᾶλλον ἀνεπτυγμένων τοῦ κόσμου ἐθνῶν, συνοδευόμενον ὅμως ἐνίοτε ὑπὸ ἰδεῶν τοσοῦτον παραδόξων, ὥστε ν' ἀπορῶμεν δικαίως ἡμεῖς, οἱ μὴ Βρετανοί, πῶς ἔθνος τοσοῦτον ἀνεπτυγμένον καὶ σφόν, πῶς ἔθνος τοσοῦτον πρακτικόν ἰδίως τὰς ἀνέχεται ἔτι.

Τῆς Ἀγγλικῆς διαδικασίας πρὸ πάντων τὸ σύστημα πολλὰς τοιαύτας παρουσιάζει ἐντυπώσεις καὶ παραδοξολογίας. Διὸ προσφῶς πάνυ εἰς τῶν ἡμετέρων ἐν Ἀθήναις νομομαθῶν, ὁ Κύριος Ν. Σαρίπολος, νομίζω, εἶπεν ἄλλοτε, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ δια-

δικασία, μὲ λαγωῦ πηδήματα διερχομένη συνήθως τὰ σκολιώτερα τῶν ζητημάτων, ὡς χελώνη καρδινοθατεῖ ἐνίοτε, προκειμένου περὶ τῶν ἐμκαλυπτόμενων ἐξ αὐτῶν. Τοῦτο δὲ πάλιν δὲν εἶναι τὸ οὐσιωδέστερον. Τὸ οὐσιωδέστερον εἶναι αἱ παραδοξολογίαι, αἱ ἀλόκοτοι καὶ πολλακίς τερατώδεις ἰδέαι, ὑπ' ὧν ὁ Ἀγγλὸς δικαστὴς, καλούμενος ὅπως διανείμῃ τὴν δικαιοσύνην, καταλαμβάνεται ἐνίοτε. Τὸ γελιοῦν ἀποτελεῖ τότε τὴν βᾶσιν τῶν σκέψεων αὐτοῦ. Εἰς τοιούτων, εἰμῆθα βέβαιοι, συμπέρασμα θέλει καταλήξῃ πᾶς ὅστις ἀνακινῶσθαι τὴν ἀκόλουθον περιληπτικὴν ἔκθεσιν τῆς δίκης ἐνός πτώματος, ἐν τῇ χώρᾳ ἐκεῖνη ἐσχάτως διεξήχθεισης.

Ὅπως ὄλαι, αἱ μεγάλαι ἰδίως, τοῦ κόσμου πόλεις, τὸ Λονδίνον ἀφθονεῖ νέων οἰκογενειῶν εὐπλοῦτων, οἵτινες μοῖρα κακῆ—διότι ἁμαρτίαι γονέων δὲν πταίουσιν βεβαίως καὶ ἐνταῦθα—περιπίπτουν πολλακίς εἰς ἀκολασίαν. Διὰ σχέσεων ὀλεθρίων δηλητηριάζοντες κατ' ἀρχὰς τὰ χρηστὰ ἠθῶν των, παρασύρονται βαθμηδὸν εἰς καταγώγια· ἐκεῖ παραδίδονται ψυχῇ καὶ σώματι εἰς βίον κραιπάλης καὶ διασθοράς, εἰς ποικίλας δαπάνας καὶ ἀσωτίας, πλὴν μὲχρι βαθμοῦ τοιοῦτου, ὥστε μετ' οὐ πολλὸν χρόνον, μετὰ ἓνα μῆνα κάποτε, τὸν χάνουσιν ἐξ ὀλοκλήρου οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀφοῦ δὲ μάλιστα ἐνθα κἀκεῖσε τὸν ζητήσωσιν, τὸν εὐρίσκουν ἐπὶ τέλους νεκρὸν ἐντύς τινος τῶν τοιοῦτων καταγωγίων.

Εἰς τοιοῦτου εἶδους βίον εἶχε παραδοθῆ καὶ οὕτως ἀπέθανε νέος, μόλις εικοσαετής, ἐκ τῶν μᾶλλον εὐπολήπτων τοῦ ἀστεως τοῦ Λονδίνου οἰκογενειῶν. Οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ, μαθόντες πῶς εὐρίσκειτο ὁ νεκρὸς, διέταξαν ἄνευ φειδοῦς καὶ μεθ' ὕλης τῆς ἀριστοκρατικῆς μεγαλοπραπειᾶς τὰ τῆς θανάτης, ἐν ἄλλαις λέξεσι θανὴν πρώτης τάξεως, ὅπως ἐν Ἀγγλίᾳ συνειθίζου νὰ τὴν ὀνομάζωσιν, εἰς διαφόρους τάξεις διαιροῦντες αὐτάς· εἰδοποίησαν τὰς θρηνησοῦς γυναικας (*mutes*), ἀκόμη δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ἱεροκλήρικα (*Parson*), τὸν ἐπιφορτισθέν-

τα ὅπως ἀπαγγείλῃ τὸν ἐπικιδεῖον λόγον. Διέταξαν ἐπὶ τέλους τὸ φέρετρον, δεκαπέντε λίρας στερλίνας πληρώσαντες αὐτὸ ἀφοῦ δὲ προπρεσκευάσαν ταῦτα πάντα, ἔστειλαν νὰ ζητήσωσι τὸ πτώμα τοῦ νεκροῦ.

Ὁ κύριος τοῦ καταγωγίου ἀφῆκε νὰ τεθῆ τὸ πτώμα ἐντὸς τοῦ φερέτρου, χωρὶς λέξιν νὰ εἶπῃ. Ἄμα ὅμως τὸ ἐπίτωμα ἐκάλυψε τὰ τελευταῖα τοῦ δυστυχοῦς νέου λείψανα, ὁ εὐσυνείδητος κύριος, παρεμβάς·
— Σταθῆτε, κύριοι, εἶπε τοῖς ἐπιφορτισμένοις τὰ τῆς κηδείας—

Καὶ ἐξάγει ἀμέσως ἐκ τῶν κόλπων αὐτοῦ χαρτίον, ὑπερ τοῖς δίδει. Ἦτο σημείωσις διαφόρων ἐξόδων, παρὰ τοῦ ἀποθανόντος ὀφειλομένων αὐτῷ καὶ εἰς τὸ ζρογγύλον ποσὸν ἑκατὸν τεσσαράκοντα λιρῶν στερλινῶν ἀνερχομένων. Οἱ σταλέντες νὰ λάβωσι τὸ σῶμα, ζένοι ἐπιφορτισζόμενοι ἐπ' ἀμοιβῆ συνήθως ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ τῆς κηδείας, οὔτε διατκῆν εἶχον ἐκ μέρους τῶν συγγενῶν, ἵνα πληρώσωσι τοιοῦτου εἶδους σημειώσεις, οὔτε καὶ χρήματα ἄλλως τε· Ὁ κύριος τοῦ καταστήματος ἀπ' ἐτέρου ἐννοεῖται ὅτι, πρὶν ὁ λογαριασμὸς αὐτοῦ ἐξοφληθῆ, δὲν ἐπέτρεπε ν' ἀρῶσι τὸ σῶμα. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς συγγενεῖς. Καίπερ εὐποροῦντες οὗτοι, εἴτε ὅμως ὑπὸ τὸ αἶσθημα τῆς ὀργῆς ὅτι τὸ καταγώγιον ἐκεῖνο ὑπῆρξε τοῦ δυστυχοῦς νεανίου ὁ τάφος εἴτε διότι πράγματι εὐρίσκον καθ' ὑπερβολὴν ἐξογκωμένον τὸν λογαριασμὸν, ἠρνήθησαν νὰ πληρώσωσι τὴν σημείωσιν, ὅπως τοῖς ἐνεχειρίσθη. Ὁ εὐσυνείδητος κύριος τοῦ καταστήματος ἀπ' ἐτέρου οὐδ' ὀβολὸν ἠθέλε νὰ ἀφαιρέσῃ. — Νέα εἰδοποίησις πρὸς τοὺς συγγενεῖς, οἵτινες ἀρνούνται καὶ πάλιν νὰ πληρώσωσι τὴν σημείωσιν, ὅπως εἶναι.

— Πολλὴ καλὰ! ἀπάντησεν ὁ καρδοσκόπος οἰκοδεσπότης· ὅταν εἶναι οὕτω, φυλάττω καὶ ἐγὼ τὸ πτώμα ὡς ἐνέχυρον.

Οἱ συγγενεῖς ἀφίνου τὸν νεκρὸν ἐν τῷ φερέτρῳ—ἐννοεῖται δὲ πάντοτε ἐντὸς τοῦ καταγωγίου— καὶ ἐνάγουσιν ἐνώπιον τοῦ ἐν ὄδῳ Μαρλבורόγης (*Marlborough—Street*)

δικαστηρίου τὸν κύριον τοῦ καταστήματος, ὅπως παραδώσῃ αὐτοῖς τὸ πτώμα. Παρουσιάζεται ὁ ἐναγόμενος, ὁ *K. Hermann* (τοιοῦτον τὸ ὄνομα τοῦ εὐγενούς βιομηχάνου), ὁ δὲ πρόεδρος, ὅλος ὑπὸ ψυχικῆς ἀγανακτήσεως καταχόμενος τὸν προσκαλεῖ, ἐπ' ἀπειλῆς μάλιστα, νὰ παραδώσῃ τὸ πτώμα.

— Ἄς με πληρώσωσι καὶ τὸ πτώμα εἶναι ἰδικόν των, ἀπαντᾷ ἀπαθῆς ὁ *K. Hermann*.

— Ἄλλὰ τὸ φέρετρον δὲν εἶναι ἰδικόν σου· ἐπληρώθη παρ' αὐτῶν καὶ ἐντὸς τοῦ φερέτρου αὐτοῦ εἶναι ὁ νεκρὸς, ἀπήντησεν ἐξημιμένως πάντοτε ὁ πρόεδρος. Οἱ κληρονόμοι ἀπαιτοῦν τὸ ἀνήκον αὐτοῖς φέρετρον· πρόσεξον δὲ μὴ ἐγγίξης τὸν νεκρὸν, διότι ἀμέσως σὲ καταδικάζω ὡς ἱερόσυλον καὶ βεβηλωτὴν ἐνταφιασμοῦ.

Καὶ ὁ πρόεδρος ἐτριψέ τὰς χεῖρας, εὐχαριστημένος διότι εὖρε τέλος πάντων μίαν νομικὴν διέξοδον.

— Καλὰ, ἀπήντησεν ἐν τοσοῦτῳ ὁ ἐντιμος κερδοσκόπος. Δίδω δεκαπέντε λίρας, τὰς ὁποίας ἐπληρώσαν δια τὸ φέρετρον, καὶ φυλάττω τὸ πτώμα, ἕως οὗ με πληρώσωσιν ὅλα ὁμοῦ.

Ὁ πρόεδρος ἔμεινεν ἀναπολόγητος. Ἐσκέφητ' ἐφ' ἱκανὴν ὥραν, διὰ τῶν δύο αὐτοῦ χειρῶν κρατῶν τὴν κεφαλὴν του, κατόπιν δὲ μετὰ σοβαρότητος, προεδρικῆς ἀληθῶς, ἀτενίσας τοὺς ἐνάγοντας.

— Τί νὰ σᾶς κάμω; εἶπεν ἡ Ἀγγλικὴ νομοθεσία οὐδὲν προβλέπει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. Ὅταν ἐν τοσοῦτῳ τὸ πτώμα ἀρχίσῃ νὰ σήπηται καὶ ἡ ἀποφορὰ προσβάλλῃ τοὺς ἐκτὸς τοῦ οἴκου διαβαίνοντας, οἱ γείτονες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν ἐπέμβασιν τῆς ἐπὶ τῆς δημοσίου ὑγείας ἐπιτροπῆς. Ἀποσύρθητε!

ΟΥΔΑΜΟΥ ΘΑΝΑΤΟΣ ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΖΩΗ.

Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ.
Ἰησοῦς Χριστός.

Εἶν' ἀπ' αἰῶνων ὁ Θεὸς ἀγέννητος ὑπάρχων.
Νοῦς ἀπειρος αἰῶνιον ἀλήθειαν ἀχρόνως
Γεννῶν Αὐτῆς ἐξ ἑαυτοῦ, πρωτότυπος Γεν-
νάρχης,

Ἀλήθειαν ἀπόλυτον, φῶς γέννημ' αἰδίου
Φωτῶς, Θεὸν ὁμοφυῆ Υἱὸν Θεοῦ καὶ Λόγον,
Πηγὴν ζωῆς ἀέναον, πανάγαθον Σοφίαν.

Αὕτη ἀπὸ τοῦ μηδενὸς παρήγαγε τὸ σύμπαν.
Ἀλήθεια ἀόρατος ὁρατοποιηθεῖσα

Εἰς Ὅντα Ἵλης, ἣν αὕτη Δημιουργὸς Σοφία
Πανσόφως Εὖρ' ἐξ ἑαυτῆς, κ' ἡμῖν ἀκαταλή-
πτως

Τὸν Κόσμον δ' ἤρισούργησεν εἰς κάλλος κ' ἀρ-
μονίαν

Καὶ ὕψος ἀριστούργημα ἐξαίσιον καὶ θεῖον.

Ἦ πάνσοφε Ἀλήθεια! Υἱὲ Θεοῦ καὶ Λόγε!
Σὺ ὁ ὑπάρχων ἐν παντὶ δημιουργήματί Σου,
Ἐν ἀοράτῳ κ' ὁρατῳ, ἐν ὕλικῳ κ' ἀϋλῳ.

Ἀλήθεια αἰώνιε! συνέχουσαι ἀλανάστως
Παντὰ ὄντος τὴν ὑπαρξιν πρὸς ἀριστόν τι
τέλος

Ὅ ὦν τῶν ὄντων ἡ ζωὴ κ' ἡ ἀρχικὴ αἰτία
Συνδέουσαι διὰ δεσμῶν τὸ πᾶν ἀκαταλήπτων

Ἦ Σὺ, ἐν ᾧ κινούμεθα, καὶ εἰμεθα καὶ
ζῶμεν

Ἡμεῖς, πρὸς οὓς ἐχάρισε τὴν θεϊαν τῆς εἰ-
κόνας

Ἢ Σὺ ἀκατανόητος Τρισήλιος Θεότης
Σὺ φωτίσόν με, ὦ Υἱὲ Θεοῦ, Θεὲ καὶ Λόγε!

Βοήθησόν με τὴν ζωὴν τὴν πανταχοῦ νὰ
ψάλω,

Τὸν θάνατον ἀνύπαρκτον ἐν τῷ παντὶ νὰ
δείξω,

Ἐκ ταύτης τῆς θεογενεῦς ἀντλοῦσα ἀλη-
θείας

Ἄγιον μῦρον, τῆς οἰκτρᾶς καρδίας μου τὸ
ἄλγος

Ἰαῦον ὄχι δι' ἀπλῶν κοινῶν παραμυθίων,
Ἄλλὰ διὰ μαρμαρυγῶν τῆς θείας Ἐπι-
στήμης,

Ἦς εἶ τὸ Κέντρον, ὦ Υἱὲ Θεοῦ, Θεὲ καὶ
Λόγε!

Καὶ ἢς Εἶ Σὺ ὁ ὑπάτος αὐτομαθῆς διδάκτωρ.

— Τοῦ σύμπαντος δημιουργὸς Τρισήλιος Θε-
ότης

Τὴν ὕλην, ἣν παρήγαγεν ἐν τῇ Αὐτῆς Σοφίᾳ,
Καὶ ὥσπερ ἡ Ἀλήθεια Αὐτῆς ἡ ζωηφόρος

Περιεδύθη ὁρατῆ ἐν κόσμῳ γενομένην —
— Ἦ! ἀρρητον μυστήριον, ὦ! θαῦμα τῶν
αἰώνων!

Ἐμόρφωσεν εἰς σώματα τριαδικῆς εἰκόνας
Ζῶα, φυτὰ καὶ ὄρυκτὰ τριῶν κτισμάτων
εἶδη

Ἐν ἑαυτοῖς κατέχουσαι ὁλόκληρον τῆς ὕλης
Τὸν μέγαν ὄγκον. — Προσφιλῆς ὁ ἀριθμὸς
τοῦ τρία

Τῇ Τρισυγαί Θεότητι, τῇ κοσμοσυργῆ Σοφίᾳ.
Καὶ τοῦτον ἀπεικόνισεν ἐν κτίσμασί της
πλειστοῖς.

Ἐν γένει ἐν τῇ τῶν φυτῶν καὶ ὄρυκτῶν καὶ
ζῶων

Τριαδικῇ ταύτῃ μορφῇ καὶ ἐν τῇ τοῦ ἀν-
θρώπου

Ἀϋλοῦ φύσει, ἥπερ εἶν' ἀντίτυπον τῆς θείας
Τριαρχικῆς Θεότητος, Τριαδικῆς οὐσίας.

— Ἦ! εἶν' ἡ σφαῖρ' αὕτη τῆς γῆς ταμείον
ἐν τῆς ὕλης,

Ἦτις τὸ σύμπαν συμπληροῖ τοσοῦτων κό-
σμων πλήρης

Καὶ ἡ ζωὴν ἐν ἑαυτῇ διπνεκῆ κατέχει,
Διότι εἶνε γέννημα ἀδύτου ἀληθείας

Διότι ὁ αἰώνιος Υἱὸς Θεοῦ καὶ Λόγος
Δι' αὐτῆς ἔγειν' ὁρατὸς, αὐτὴν δημιουργήσας.

— Θάνατος ὅθεν οὐδαμοῦ, ζωὴ παντοῦ ἐν
πᾶσι

Τοῖς κτίσμασι τοῖς ὑλικῶς, ὡς καὶ ἐν τοῖς
ἀϋλοῖς.

Μεταβολὴ μόνον εἰδῶν, μετάπλασις τῶν
ὄντων

Τῆς ὕλης, ἣτις ἐξ ἐνὸς εἰς ἄλλο μεταβαίνει
Ἦν ὕλικόν, τὴν κεντρικὴν ζωὴν ὑπηρετοῦσα,
Ἦτις αὐτῇ ἐδώρησε τὸ εἶναι μέχρις ὅτου
θάλλει

Τούτων τῶν ἀλλοιώσεων τὸ τέρμα φθάσει,
ὅπερ

Ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Πλαστοῦργου ἐστὶν ἐγγε-
γραμμένον

Κ' ἕκαστον τότε ἄτομον τὸ ἀρχικόν του
εἶδος

Προσλάβῃ ἀμετάβλητον ζωῆς ἀτελευτήτου.

Ἦ! Ἰδοῦ θάλλει ἐπὶ γῆς καλλιφυλλον τὸ
δένδρον

Ἐρατεινὴ ροδοनिὰ κ' αἱ χεῖρες τῶν χαρίτων
Δι' ἀγλαῶν στολίζουσιν αὐτὴν κ' εὐόσμων
ρόδων,

Ὅταν τὸ καλλιβλέφαρον ἕαρ τὴν αὐραν
πνεύσει

Τὴν μυροδόλον τοῦ τερποῦ καὶ Ἰλαροῦ
Μαῖου

Καὶ διὰ πάσης καλλονῆς ἡδίστης, τερψι-
θύμου

Τὸ στήθος τὸ καλλίγονον τῆς γῆς κατακαλ-
λήνη

Ἡμῖν εἰκόνα ζωγραφοῦν καλλίστην Παρα-
δείσου

Ἀπολωλότος — Καυστικοῦ πνοῆ ἀνέμου
πνέει

Αἰφνίδιος, ἡ θάλλουσα ροδοनिὰ νεκροῦται,
Οἱ πλήρεις φύλλων κλάδοι της καὶ ρόδων ἡ-
δυσμων

Πίπτουσι κάτω εἰς τὴν γῆν ὠχροί, ἐξηραμ-
μένοι!

Κ' οἱ κόλποι τῆς κοινῆς μητρὸς τοῖς γίνον-
ται μνημείον!

Τάφος θανάτου κρυεροῦ! ὦ! λέγομεν τὸ
δένδρον,

Ἢ θαλερὰ ροδοनिὰ ἔπεσεν, ἐξηράνηται,
Ἀπέθανεν, ἀπώλεσε τὸ ζῆν, καὶ τὸ ὑπάρχειν!

— Καὶ ὅμως δὲν ἀπέθανε, μετέβαλε τὸ
εἶδος

Ἢ ὕλην, ὅπερ ἐν αὐτῇ ἔλαβε μορφωθεῖσα
Ἦν τὸ Πλάστου εἰς φυτὸν καλλιφυλλον,
ρόδῶδες!

Μόνη παρήλθεν ἡ μορφή, ἀλλ' ἡ οὐσία μένει
Τῆς ὕλης, μεταβαίνουσα ἰδοῦ εἰς εἶδη νέα

Ἀκμάζοντα ἐν τῇ ζωῇ. — Ἐκεῖ ἔνθα ἡ ρίζα
Ἦν τῆς καλῆς ροδοनिὰς, εὐώδης χλόη
θάλλει

Καὶ ἐπ' αὐτὴν ἀντλεῖ ζωῆς τὰ νάματα τὰ
θεῖα
Χρυσάλις νέα πνέουσα λεπτὴν ζεφύρου αὔραν,
Ἦτις ῥοδώδους, γλυκερᾶς πληροῦται εὐω-
δίας!
Καὶ χῶμα γῆς ὡς μία δρᾶξ τῆς γῆς ἐκεῖ τὸ
γέρνον
Καλύπτει περισσότερον. Λοιπὸν ἡ ἐρασιμία
Ῥοδοανθῆς ῥοδωνιά ἰδοῦ δὲν ἐξωντώθη!
Δὲν ἀπωλέσθη, τῆς ζωῆς δὲν ἔχασε τὸ εἶναι.
Ζῆ ἐν τῷ ὄντι· πάλιν ζῆ μετασχηματισθεῖσα
Εἰς εἶδη ἑτερογενῆ κ' ὁμογενῆ ὁμοίως
Φύσεως πάλιν ὑλικῆς· ζῆ ἐν τῇ Χρυσαλίδι·
Ζῆ ἐν τῇ αὐρᾷ τῇ τερπνῇ· ζῆ πάλιν ἐν τῇ
χλόῃ,
Ζῆ ἐν τῷ χῶματι τῆς γῆς, εἰς ὃ ῥοδώδης
σπóρος
Κρύπτεται, καὶ τρεφόμενος σ' τὴν μητρικὴν
ἀγκάλην
Τῆς γῆς κατὰ τὸ προσεχὲς θ' ἀναβλαστήσῃ
Ἐαρ
Νέος βλαστὸς ῥοδωνιάς, κ' ἐν τούτῳ θ' ἀνα-
ζήσῃ
Ἢ πρὶν ἐκείνη, τὸ τερπνὸν ῥοδοανθῆς τῆς
εἶδος
Οὕτω διακωλύουσα ἀπὸ δημιουργίας·
— Θάνατος τοίνυν οὐδαμοῦ, ζωὴ παντοῦ
ἐν πᾶσιν.
Οὔτε τοῦ εἶδους τελευτῆ, ἀλλὰ ἀπὸ ἀτόμου
Εἰς ἄτομον μετάβασις τοῦ ὑλικοῦ στοιχείου.
Ταῦτα τὴν λειτουργίαν τῶν ἔνδον τινὸς ἀ-
τόμου
Πληροῦσι κατὰ τὰς σοφὰς τοῦ Πλάστου δι-
ατάξεις,
Κατὰ τοὺς νόμους, οὓς Αὐτὸς ἔθετο ἐν τοῖς
οὐραίοις
Καὶ θάλλον ζῆ τὸ ἄτομον ἐπὶ τῆς γῆς τὴν
ὄψιν.
Εἶτα, ὑπεῖκον τῇ κοινῇ τῶν ὄντων διατάξει,
Τῆς εἰδικῆς του συσκευῆς τοὺς ἰσχυροὺς συν-
δέσμους
Ἀπόλλυσι, κ' ἡ ἐν αὐτῷ ἰσορροπία παύει,
Κ' ἐκλείπει πᾶσα τῶν αὐτοῦ ἐνέργεια ὀρ-
γάνων.
Τότε δὲ παύει ἐν αὐτῷ τῶν ὑλικῶν στοι-
χείων

Κ' ἡ σύνθεσις, ἣν περ αὐτοῖς δημιουργοῦς ὁ
μέγας
Ἐδωκ' ἐν σκοπιμότητι καὶ ἀρμονίᾳ πάσῃ·
Καὶ ταῦτ' ἀποσυρόμενα εἰς τὸ κοινὸν τα-
μείον
Τῆς γῆς δὲν ἠσυχάζουσιν, ἀλλὰ πρὸς νέον
ἄλλον
Ὁργανισμὸν ἄλλων εἰδῶν κ' ἀτόμων συνω-
θεύονται,
Καὶ πάλιν συνθετόμενα πρὸς ἄλληλ' ἢ μετ'
ἄλλων
Μορφοῦσι ζῶου ἢ φυτοῦ ἢ ὄρυκτοῦ τι εἶδος.
— ὦ! ἄλλοις θαυμάσιος — ὦ! Ἐξαισία
πλάσις!
Νοὺς Πανσόφου γέννημα! Ἐφεύρεσις γνη-
σία! —
—
Ὁ δ' ἄνθρωπος τὸ ἐξοχὸν τῶν δημιουργη-
μάτων,
Τὸ θαῦμα τῆς τοῦ Ποιητοῦ πανσόφου δια-
νοίας,
Τὸ σύνθετον ἐκ πνεύματος καὶ ὑλικῆς οὐσίας,
Εἶν' δυνατὸν τὸν θάνατον ἐν ἑαυτῷ νὰ φέρῃ;
Κ' ἀπόλλυται; — ὦ! Οὐδαμῶς αὐτὸς δὲν
ἀποθνήσκει,
Εἰμὴ ὅτε ἡ θέλησις αὐτοῦ διαφθαρεῖται
Ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς ζωῆς αὐτὸν ἀπομα-
κρύνει
Καὶ εἰς τὸν ζόφον τοῦ κακοῦ αὐτὸν κατα-
βυθίζει,
Ἐνθα ἡ αἴγλη τοῦ φωτὸς οὐδέποτε εἰσδύει
Τοῦ ἀνεσπέρου εἰς ζῶν τὸ πᾶν διατηροῦσα.
— Θάνατος τότε ἠθικὸς, ἐκούσιος, φρι-
κώδης,
Τῆς τ' ἀληθοῦς καὶ τ' ἀγαθοῦ πηγῆς καὶ
τοῦ ωραίου
Ἀπομακρύνων! Θάνατος ὁ ἀληθὴς καὶ μόνος!
—
Ἄλλως δὲν θνήσκει ὡς εἰκὼν τοῦ Πλάστου
ἐξαισία·
ὦ; Νοῦς Ἐκεῖνος ἄπειρος ἐν τῷ παντὶ ὑ-
πάρχει,
Ἀλήθεια ἀόρατος ὄρατοποιηθεῖσα
Ἐν τοῖς δημιουργήμασιν, ἃ ἕκτισ' ἐκ τῆς
ὑλης

Ἦν ἐπενόησεν Αὐτὸς πανσόφως, πανθαυ-
μάτως,
Κ' ἀκαταλήπτως ἐν αὐτῇ ἐδρεύων τὴν διέπει
Ἐν ἀρμονίᾳ θαυμαστῇ, ἐν εὐκοσμίᾳ πάσῃ,
Ἡ Κεντρικὴ Αὐτὸς ζωὴ ὑπάρχων ἐν τοῖς οὐραίοις,
Τὸ Πνεῦμα τὸ ἀείζων, τὸ μέγα ὄν τῶν
ὄντων.
— Ὁμοίως καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ὑπ'
Ἐκεῖνου
Νοῦς ζῶν Ἐκεῖνου τοῦ Νοῦς εἰκὼν περιληπ-
μένη,
Φέρων τὰς θείας χάριτας Ἐκεῖνου κατὰ
δόσιν
Ἀνάλογον τῷ πλάσματι ὡς πρὸς τὸν μέγαν
Πλάστην.
Ἐντὸς δὲ σκεύους ὑλικοῦ πανσόφως, πανα-
γάθως
Ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Πλαστοργοῦ εὐνώως
πεπλασμένου
Ἰδρῶθη οὗτος δύναμις Θεοειδῆς, κινουῦσα
Τὸ σκεῦος τὸ σωματικὸν εἰς πάσας τὰς κι-
νήσεις,
Εἰς ἃς ὑπὸ τοῦ Ποιητοῦ ἐστὶ προωρισμένον,
Ὅπως τὸν νοῦν ὑπερετῆ εἰς τὰς πολυειδεῖς
του
Πρὸς τ' ἀγαθὸν καὶ τ' ἀληθὲς κ' ὠραῖον ἐ-
νεργείας,
Δι' ὧν τὸν μέγαν Πλάστην του πιστῶς ἀπ-
εικονίζων,
Καὶ πρὸς Ἐκεῖνον, ὃς ζωῆς καὶ ἀληθείας
Κέντρον
Ἐπάρχει ἀπαιώνιον, εἰκότως προσεγγίζων.
— Τοιοῦτος ὢν ὁ ἄνθρωπος, θεός τις πε-
πλασμένος
Ἐπὸ Θεοῦ τοῦ ποιητοῦ τῶν πάντων τοῦ
Ἀνάρχου,
Καὶ ὢν ὁμοίωμα Αὐτοῦ, ὃν αὐτὸν ἐν ὕλῃ,
Πνεῦμα ἐν σκεύει σώματος ἐξ ὑλικῶν στοι-
χείων,
ὦς πρὸς τὸ σῶμα, ὅπερ εἶν' τεμάχιον τῆς
ὑλης
Τῆς Θεοκτίστου, οὐδαμῶς καταστροφὴν λαμ-
βάνει
Κ' ἐξόντως ἐκ τῆς ζωῆς, ὅπταν ἡ οὐσία
Ἢ ἐν αὐτῷ Θεοειδῆς καὶ αὐλὸς τ' ἀφήσῃ,

Τὸν ἀδιάρρηκτον αὐτῆς σύνδεσμον μετ' ἐ-
κείνου ῥηγνύουσα κατὰ βουλὰς ἡμῶν ἀκατα-
λήπτους!
Μεταβολὴν σωματικῆς μορφῆς λαμβάνει
μόνον
Ἢ ὕλη, ἣν περ ἔφερε, κ' ἐξ ἧς ἦν πεπλα-
σμένον,
Εἰς τὰ ἐξ ὧν σπηήροστο ὁμοφυῶν στοιχείων
Ἠρέμα μεταβαίνουσα κατ' ἀνωτάτους νό-
μους.
—
Ἢ γῆ ἡ μήτηρ ἡ κοινὴ τῶν ὑλικῶν ἀτόμων
Τῶν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς κατ' εἶδη φαινο-
μένων
Δέχεται εἰς τοὺς κόλπους τῆς τὸ σκεῦος τὸ
γεῶδες
Τοῦ προσφιλοῦς προσώπου μας, ὅπερ ἀπε-
χωρίσθη
Ἀπὸ τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ Θεοειδοῦς στοιχείου,
Τοῦ ἀοράτου πνεύματος κ' ἀναλλοίωτου
μόνου.
Καὶ μετὰ μητρικῆς στοργῆς ἐν ᾧ τὸ περι-
θάλλει,
Τὴν, ἣν περ ἔφερε, μορφήν ἀνθρώπου ἀφανίζει,
Τὰ ἐξ ὧν συνετίθετο στοιχεῖα ἀφαιρούσα.
Ἐκ τούτων δὲ ὀργανικὰ κ' ἀνόργανα μορ-
φώνει
Σώματα, καθ' οὓς ἔδωκεν ὁ μέγας Νομοθέτης
Νόμους σοφοὺς ἐν τῇ αὐτοῦ δημιουργῷ Σοφίᾳ.
Κ' ἰδοῦ ἀπὸ τοῦ σώματος φιλάτου μας προ-
σώπου
Μυρία ὅσα ἔντομα εἰς τὴν ζῶν καλοῦνται,
Λαμβάνουν σάρκα ἐξ αὐτοῦ μορφῆς ἔστω
ἀλλοίας·
Χλόη καὶ ἄνθη ἰλαρὰ, καλλίχροα, ὠραῖα
Ἐκ τούτου σχηματίζονται κατὰ μορφὰς
ποικίλας·
Κόκκος λεπτότατος χρυσοῦ, σιδήρου ἢ ἀρ-
γύρου
Προστίθεται εἰς τὰ τῆς γῆς μεταλλοφόρα
στήθη·
Καὶ εἰς τὴν σφαῖραν τῶν ἀτμῶν ἀτμοὶ ἀε-
ριώδεις
Ἠρέμα ἀναβαίνουσι νεφέλας συμπληροῦντες.

Καὶ οὕτως οὐδὲν μόριον ἀπόλλυται τῆς ὕλης,
Ἐξ ἧς ἐκείνη ἢ μορφή ἦν συνεσκευασμένη
Τοῦ προσφιλῆ προσώπου μας· ἀλλὰ μορ-
φᾶς παντοίας
Λαμβάνει ἄλλων ἐπὶ γῆς παντοίων ζωῆς
όντων,
Κ' ἐν τούτοις ζῆ παντοιοεῖς ταλοῦσα ἐνεργείας.
Ἄλλὰ ἡμεῖς θλιβόμεθα! θλιβόμεθα! διότι
Τὴν προσφιλή δὲν βλέπομεν μορφήν πλέον
ἐκείνου,
Ἔρω καὶ ἡ οὐσία του ἢ ὕλική ἄν μὲνη,
Ζῶσα ἐν τούτοις εἰς φυτοῦ ἢ ζώων ἄλλου
σχῆμα!
Κ' εἰς αὐξήσειν συντρέχουσα ἐμοειδῶν ἀτόμων
Ἄλλων! Ἄλλὰ ἡ θλίψις μας ἢ τόση εἶν' δι-
καία;
— Μορφή ἐκεῖν' ἢ προσφιλῆς τῆς ὕλης τοῦ
φιλάτου
Προσώπου, ἦν ἐχάσαμεν ἀπὸ τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ μας,
Ἦν ἐπὶ γῆς ἐβλέπομεν μικρὸν πρὶν κινου-
μένην
Καὶ ἐνεργοῦσαν ζωηρῶς παντοίας ἐνεργείας,
Ἦτο ἐκείνη τῆς ζωῆς ἢ ἀληθῆς αἰτία;
Ἦτο τὸ κέντρον πράξεων καὶ διανοημάτων
Τόσων καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τόσων αἰ-
σθημάτων
Περικαλλῶν ἦτο πηγὴ καλλίερρος; ὦ! ἦτο
Μορφή ἐκεῖν' ἢ ὕλική τὸ ὄν τὸ προσφιλέ; μας;
Ὅχι βεβαίως! Ἐπειδὴ κ' ἢ προσφιλῆς εἰ-
κῶν του
Ἐκ τῶν μικρῶν μας ἤθελε συγκινηθῆ δακρύων,
Ἦθελε φεῦ! τὰ χεῖλη τῆς τ' ἀγαπητὰ κι-
νήσει
Κ' ἐκφράσει τῆς καρδίας τῆς τὰ πάθη καὶ
τοὺς πόνους!
Σ' τὸ ἄλγος τῆς καρδίας μας δ' ἀνταποκρι-
νομένη
Ἦθελε τῶν ὀμμάτων τῆς τῶν ἰλαρῶν ἀφήσει
Ὀῖμοι! σαγῶνας θαλαρᾶς δακρύων θυμοβόρων!
— Ἄλλ' ὅχι δὲν ἦν ἢ μορφή ἢ ὕλική τὸ
ὄν μας
Τὸ προσφιλέ! τὸ ἐν αὐτῇ ἐν χρόνῳ ἐνοι-
κῆσαν

Πνεῦμ' αὔλον, θεοειδεῖς, οὐδέποτε οὐδεμίαν
Μεταβολήν, ἀλλοίωσιν λαμβάνον, ἦν ἐκείνο
Καὶ εἶνε τὸ ἀγαπητὸν αἰεὶ ὑπάρχον ὄν μας!
Ἐκείνο τῶν κινήσεων κ' ἐνεργειῶν τῆς ὕλης,
Ἦν ἔφερ' εἰς ἀνθρώπινον μορφήν σχηματι-
σμένην
Τὸ ἀρχικὸν ἦν αἴτιον τῶν φίλων αἰσθημάτων
Καὶ λογισμῶν καὶ πράξεων καὶ λόγων ἦτο
κέντρον
Ἐκείνο δὴ. Καὶ ὡς πιστὸν ὁμοίωμα τοῦ
θεοῦ
Τρισυποστάτου Πνεύματος αὔλου, αἰωνίου,
Θεοῦ τοῦ ὄντος εἰς αἰεὶ πρὸ πάντων τῶν
αἰώνων,
Τοῦ ὕλικου σκηνώματος αὐτοῦ ἀποχωρῆσαν,
Τὸ ὄν μας τὸ ἀγαπητὸν ἐκείνο διαμένει
Ζῶν ὅλως ἀναλλοίωτον ἐκεῖ, ἔνθα ὠρίσθη
Ἐπὶ Θεοῦ διαμονὴ αἰώνιος πνευμάτων.
Ζῶν ἐκεῖ μένει, μέχρις οὗ τὸ πλήρωμα ἐπέβη
Τοῦ χρόνου, ὄν ὁ ἄχρονος Δημιουργὸς τῶν
πάντων
Ἐν τῇ πανσόφῳ Του βουλή ἔχει ἐγγεγραμ-
μένον,
Ὅτε τὸ πνεῦμα τ' αὔλον ἐκάστου ἀνθρω-
πίου
Προσώπου τὸ διαλυθὲν ἐξ ὕλης σκηνώματός
Μετ' ἄλλον ἀκατάληπτον σ' τὸν νοῦν μας θ'
ἀναλάβῃ,
Οὐδέποτε ἀλλοίωσιν νὰ πάθῃ πλέον μέλλον,
Ἄλλ' εἰς αἰεὶ μένον αὐτὸ αἰθέριον καὶ θεῖον,
Ἄνωτερον μεταβολῆς τῆ ὕλης νῦν οἰκείως!
Τοιοῦτον, οἷον ὁ Υἱὸς Θεοῦ Θεὸς καὶ Λόγος
Ἀπὸ τοῦ τάφου ἐγερθεὶς ἀνέλαθε τὸ σῶμα!
— Ὡ ἱερά ἀλήθεια! ὦ! θαῦμα τῶν θαυ-
μάτων
Ἀπίστευτον τῷ ἔχοντι καρδίαν πωρωθεῖσαν
ὑπὸ τῶν φαύλων τῆς παθῶν, καὶ νοῦν τε-
τυφλωμένον
Ἐπὶ τοῦ σκοτοῦ ἀσεβοῦς κ' ἀθέου φιλαυ-
τίας!
Καὶ ἐπειδὴ τὸ αὔλον, θεοειδέ; μας πνεῦμα
Τὸ ἐπὶ γῆς ἐν σῶματι ἐνύλω κεκλεισμένον,
Εἶνε εἰκῶν τοῦ Πνεύματος τοῦ θεοῦ, Ὅπερ
Κέντρον
Ἐστὶ ζωῆς ἐνδεδεχοῦς, ἀπείρου, πρὸς Ἐκείνο

Ἐντεῦθεν ἐκ τῆς ἐπὶ γῆς Ἐνύλου φυλα-
κῆς του
Τὸ πνεῦμα Ἐξερχόμενον τοῦ προσφιλῆς μας
Ἦτο
Προέρχεται καὶ πάντοτε τῇ χρήσει ἀναλόγως,
Ἦν τῆς ἐν γῆ ἐποίησε θείας ἀποτολῆς του,
Καὶ πρὸς τὴν τοῦ προορισμοῦ ἐκτέλεσιν συμ-
φώνως,
Καθ' ἣν εἰς τὴν τοῦ ἀληθοῦς καὶ ἀγαθοῦ
Ἐστὶαν
Τὴν φωτοβόλον ἐσπευσεν αὐτὸ νὰ προσεγγίσῃ
Κ' ἐπιμελῶς νὰ λαμπρυνθῇ δι' ἀγλαῶν ἀκ-
τίνων,
Πρὸς τὴν τελειοποίησιν συμφώνως ἤδη ταύ-
την,
Πρὸς τὸ τῆς Ἁγιότητος καὶ Ἀληθείας Κέν-
τρον
Προέρχεται, καὶ τὴν μονὴν ἀνάλογον εὐ-
ρίσκει,
Ὡς εἶπεν ἡ Ἀλήθεια, ὁ Θεὸς Θεοῦ Λόγος,
« Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς πολλαὶ μοναὶ ὑ-
πάρχουσιν.»
Κ' ἐκεῖσε ἀναπαύεται ἢ παραδιδόμενη
Εἰς θυμηδίαν ἰλαρὰν, δι' ἣν ἄνευ κατόπτρου
Τὸ θεῖον ὄρα πρόσωπον κ' ἀγάλλεται εὐ-
θείως,
Ἦ βυθισμένη εἰς δεινὴν θλίψιν καὶ ἀθυμίαν,
Δι' ἣν δὲν βλέπει τὸν Θεόν, σφοδρῶς ἐπιθυ-
μοῦσα,
— Κατάστασις ἀνάλογος τῷ βίῳ, ὄν διήλθεν
Ἐπὶ τῆς γῆς διάγουσα κακῶς ἢ εὐαρίστως!
—
Λοιπὸν οὐδαμοῦ θάνατος! κ' ἐξόντωσις τε-
λεία!
Οὐτ' ἐν τῇ ὕλῃ, οὔτε δὴ ἐν τοῖς αὔλοις οὔσι·
Τὸ πᾶν διότι ἐν αὐτῷ ἀπείρους ἀληθείας
Ἐμπεριέχει τοῦ Νοῦς γεννήματα τοῦ Θεοῦ,
Ἦ εἶν' ὀρατοποίησις πανσόφως πεπλασμένη
Τῆς ἀπολύτου καλλονῆς καὶ παντοδυναμίας
Τοῦ ὄντος, ὅπερ ἀφῆτον κ' αἰώνιον ὑπάρχει.
—
Μεταβολὴ μόνον μορφῆς γίνεται ἐν τῇ
ὕλῃ,
Οὐχὶ δὲ κ' ἐν τῷ πνεύματι, ἀμεταβλήτω ὄντι

Καὶ μέλλοντι τὴν ὕλικὴν μορφήν του· ἀνα-
λάβῃ,
Ἦν εἶχεν, ὅτ' ἐπὶ τῆς γῆς ἦτο συνδεδεμέ-
νον,
Ἦνα τὸ κάλλος δι' αὐτῆς καὶ ὕψος τῶν κτι-
σμάτων
Τοῦ Ποιητοῦ τῶν ὕλικῶν μανθάνῃ καὶ ὑψῶται
Πρὸς τὴν Ἐκείνου ἀπείρου κ' ἀπόλυτον ἰδέαν.
—
Ἦ ὕλη μεταπλάττεται, ἀποχωριζομένη
Τοῦ πνεύματος, καὶ εἰς μορφήν παντοιοεῖδῶν
σωμάτων
Μεταμορφοῦται, ἴσως δὲ πρὸς τὴν τελειο-
τέραν
Τῶν εἰδῶν πάντων μορφῶσιν, καὶ πρὸς τὴν
δοσιμέραι
Τῆς Ἐδρευούσης εἰς τὸ πᾶν ἀφῆτου Ἀλη-
θείας
Καὶ καλλονῆς παράστασιν ἐν τοῖς ἀτόμοις
πᾶσιν
Ἐντελεστέραν. Μόνον δὲ διηνεκῆς ὑπάρχει
Τῆς ὕλης μεταποίησις κ' ἀπαυστος ἐργασία
Τοῦ Πλάστου — « Ἐργαζόμεθα Ἐγὼ καὶ ὁ
πατήρ μου
Διηνεκῶς », τὸ ἀψευδὲς Ἐκείνο εἶπε στόμα.
Κ' ἐν ἀνθρωπίνοις σώμασιν ὁμοίως πλαττο-
μένοις
Νέων αὔλων οὐσιῶν ἐμφύσησις Ἐκείνου,
Αὐτῶν δὲ διατήρησις, ἀποχωριζομένων
Τοῦ ὕλικου τῶν σώματος καὶ μενουσῶν ἐς
ὄσον
Τὸ θαῦμα Ἐκείνο τελεσθῆ τὸ κορυφαῖον πάν-
των!
—
Λοιπὸν δὲν ἀπεθάνατε, ὦ ὄντα προσφιλή μου!
ὦ πρόσωπά μου ποθεινὰ παιδίων καὶ συζύγου!
Δὲν ἀπεθάνατε! οὐχί· αἱ ὕλικαὶ μορφαί σας
Μόνον μετεποικηθήσαν ἢ ὕλη των δ' ὑπάρχει,
Ἐν ἄλλοις εἶδεσι ζωῆς τελοῦσα λειτουργίας.
Ζῆ ἐν αὐτοῖς, αἱ δὲ ψυχαὶ αἱ αὔλοι καὶ θεταί,
Ἀπαλλαγείσαι τῶν δεσμῶν τοῦ ὕλικου τῶν
σκηνῶν
Κ' ἐλθοῦσαι πρὸς τὸ ὕψιστον τῆς Ἀληθείας
Κέντρον,
Ζῶσιν, ἀγίαν ἠδονὴν ἔχουσαι παρ' Ἐκείνω·
Τῶν μὲν διότι δὲν εἶχον ποσῶς ἤδη ἐξέλθει

Ἐκ τοῦ τῆς ἀθωότητος ἀγίου Παραδείσου! Τοῦ δὲ διότι ἠγάπησε τὴν ἀρετὴν ἐνθέρμως, Κ' ἠυσεῖδε πρὸς τὸν Ἰψιστον τῆς ἀρετῆς

Γεννάρχην

ὦ ἱερὰ ἀλήθεια! σεπτὴ παραμυθία!

Ἀκτινοβόλε θύγατερ τῆς θείας Ἐπιστήμης! Εὐχαριστῶ Σοι, Πάνσοφε υἱὲ θεοῦ καὶ Λόγε!

Ὅς εἶ αὐτῆς ὁ Ἰπατος αὐτομαθῆς Διδάκτωρ,

Κ' Ὅς ἔδηγῶν με πρὸς αὐτὴν, τῷ ἱερῷ τῆς μύρω

Τῆς τλήμονος καρδίας μου τὰ ἄλγη θεραπεύεις!

Ἐν Σμύρῃ τὸν Μάιον 1874.

Σ. Κ. Λεορτιάς.

ΟΙ ΚΟΜΗΤΑΙ.

Ἄλλοτε ἡ ἐμφάνισις ἐνὸς κομητοῦ εἰς μέγαν ἐνέβαλε τὴν ἀνθρωπότητα τρέμον, τοὺς δὲ Βοημοὺς τῶν Οὐρανῶν, ὅπως ἀστρονόμος τις ἀπεκάλεσε τὰ οὐράνια ταῦτα φωτοβόλα σώματα, οἱ δεισιδαιμονέστεροι ἐξελάμβανον ὡς προσεχοῦς θανάτου σημεῖα. Ἦδη, ὅτε τὸ παντοδύναμον τῆς ἀστρονομικῆς τέχνης βλέμμα διορᾷ σχεδὸν καὶ τὰ ὑπὸ τὴν ἄνωθεν ἡμῶν αἰωρούμενην αὐλαίαν φαινόμενα, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει κατάρθωσε νὰ παρακολουθῆ κατὰ βῆμα τῶν πλείστων ἐκ τῶν οὐρανίων σωμάτων τὴν πορείαν, οἱ κομηταὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ δριστηκὸν σχεδὸν μέρος τῆς ἀστρονομίας καὶ, ἂν οἱ ἀπλοϊκώτεροι δὲν ἀπηλλάγησαν ἐξ ὀλοκλήρου εἰσέτι τῶν ἄλλοτε μεγάλων ψυχικῶν συγκινήσεων, οἱ πλείστοι γινώσκουσιν ὅτι οὐδεμίαν σχεδὸν ἀξίαν ἢ σπουδαιότητα φέρουν ἐν ἑαυτοῖς τὰ ἑτερόφωτα ταῦτα σώματα, διότι καὶ αὐτὸ τὸ φαινὸν φῶς, ὕπερ ἐκπέμπουσιν, ἀλλαχόθεν τὸ πορίζονται, ὅπως θέλει ἰδεῖ κατωτέρω ὁ ἀναγνώστης. Νομάδες τῶν αἰθέρων, ἀσκόπως πλανώμενοι καὶ πρὸς οὐδὲν ὀριστικὸν καταλήγοντες σημεῖον, οἱ κομηταὶ ζωννύουσι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις

τὸν ἡμέτερον πλανήτην, τὴν μὲν ἡμέραν ἀράτοι, τὴν δὲ νύκτα ὄρατοὶ διερχόμενοι· ἀφοῦ δ' ἐπὶ τινα χρόνον τέρψουν τὸ βλέμμα τῶν πολλῶν καὶ συγκινήσουν τοὺς ἔτι ἐκ τῶν τοιούτων συγκινομένους λαοὺς, χάνονται πέραν τῆς τροχίως τῆς γῆς, ὅπου, ὅπως εὐφυῶς εἶπεν ἐσχάτως ὁ Κ. Hilleau, θὰ ὑπάρχη ἴσως προαιώνιον τοιούτων κοιμητήριον.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἔσεται καὶ ἡ τύχη τοῦ φεγγοβόλου ἐκείνου λυσικόμου ἀστέρος, ὅστις ἐσχάτως μᾶς ἐπεσκέφθη καὶ τοῦ ὀποίου τὰ ἴχνη οἱ φανατικώτεροι τῶν τοιούτων λάτρεις ζητοῦσι καὶ νῦν ἔτι πᾶσαν ἐσπέραν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος. Καὶ ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα ζητήματα οὐδέποτε σχεδὸν γηράσκουσιν ἢ ἐξαντλοῦνται, ἐπιστήμονες καὶ ἐφημεριδογράφοι ἐπανέφερον κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ οὐρανίου τούτου σώματος εἰς τὸ μέσον πᾶν ὅτι ἀφορᾷ τοὺς κομητάς, καὶ τὰς πρότερον ἐσφαλμένους περὶ αὐτῶν ἰδέας καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων τὰς ἀνακαλύψεις. Ὀλίγα τῷ ὄντι τῶν προβλημάτων ὅσα ἐγκλείει ὁ ἄνωθεν ἡμῶν ἀπέραντος θόλος ἐτάραξαν πλείοτερον τῶν ἐπιστημόνων ἀνδρῶν τὰς φαντασίας καὶ διέψευσαν τῶν σοφῶν τοὺς ὑπολογισμούς. Ὁ Ἀραγῶ, ὁ διὰ τῶν βαθείων αὐτοῦ γνώσεων τοσοῦτον χύσας φῶς ἐπὶ πολλῶν ζητημάτων τῆς ἀστρονομικῆς τέχνης, ἀφοῦ πολλαχοῦ τῶν συγγραμμάτων του ἀποδεικνύει τὸ ἀβλαβὲς τῶν κομητῶν, ἀφοῦ βεβαιοῖ ὅτι τὸ κενὸν οἰασθήποτε μηχανῆς εἶναι πάλιν πυκνότερον τῆς ὕλης ἐκ τῆς ὁποίας σύγκεινται οἱ κομηταί, καταλήγει ὡς ἦν τῶν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς Γῆς εἰς κομήτην οὐδὲν παρουσιάζει τὸ ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον! Ἄλλη θεωρία περιττᾷ τοὺς κομητάς ὡς παμμεγέθεις ἀεριώδεις ὄγκους, ἀπὸ ὑδρογόνου συγκειμένους· ἐκ δὲ τῆς προσψύσεως τοῦ ὑδρογόνου αὐτῶν μὲ τὸ ὀξυγόνο τῶν ἀτμοσφαιρῶν, τὰς ὁποίας οἱ ὄγκοι οὗτοι διέρχονται, πυρακτοῦνται, φωτοβόλα πυρὰ περιβαλλόμενοι καὶ ἐκπέμποντες. Ὁ Hilleau ὅμως παρατηρεῖ ὅτι, ἂν οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα, οἱ πε-

πυρακτωμένοι οὗτοι ὄγκοι θὰ διήρχοντο περὶ τῆμῶν οὐχὶ ἐν σχήματι ἀχρόου καὶ ψυχρᾶς ὀμίχλης, ὅπως ἤδη, ἀλλ' εἰς σίφωνα φοβεροῦς φωτὸς καὶ θερμότητος· τότε δὲ πᾶσα περαιτέρω ἀμφιβολία ἤθελεν ἐκλείψει.

Σήμερον ὅλαι αἱ θεωρίαι αὐταὶ κατέπεσαν καὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν. Οὔτε στερεὰ οὔτε ρευστῆ, λέγει ὁ προμνησθεὶς συγγραφεὺς, οὔτε αἰθῆρ οὔτε ἀέριον, οὐδὲν παρόμοιον τέλος πάντων πρὸς τὴν τῶν ἄλλων οὐρανίων σωμάτων, ἀπλῆ δ' ὀμίχλη ἢ ὕλη τῶν κομητῶν, θερμαινομένη ὑπὸ τῆς γειτνιάσεως τοῦ ἡλίου, ἀπλοῦται τόσον, ὥστε πληροῦ ἑκατομμύρια λευγῶν διερχομένη δὲ τὰ ψυχρὰ πλάτη πυκνοῦνται καὶ περιστέλλεται τοσοῦτον, ὥστε δύναται νὰ τὴν χωρέσῃ καὶ μία ἀπλῆ βαύκαλις. Λεπτομερέστερον ὅμως καὶ τελειότερον ἐξηκρίβωσε τὰ περὶ κομητῶν, τῆς πορείας καὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν ὁ Laplace, ὁ ἐξοχος ἐκείνος νοῦς, πρῶτος παντὸς ἄλλου ἐπιτυχέστερον λύσας καὶ τὸ οὐράνιον τοῦτο πρόβλημα.

Καὶ τοῦ Laplace μῶλον τοῦτο, ὑπάρχουσιν ἄλλοι μεταγενέστεροι ἐπιστήμονες, λεπτομερέστερον καὶ τελειότερον ἀναπτύξαντες τὸ θέμα τοῦτο. Ἡ ἀστρονομία ἄλλως τε εἰσέδουσε πολὺ περισσότερον ἔκτοτε εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὰ βῆθη, καὶ ἡ τέως ἔφηβος τέχνη εἰσῆλθεν εἰς ὄριμον ἡλικίαν ἐπὶ τινῶν τοιούτων ζητημάτων. Ἐγραψαν πολλοὶ περὶ κομητῶν κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους· τελειότεραν ὅμως τῶν ἄλλων πραγματείαν εὐρίσκουσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικώτεροι τὴν τοῦ Ἀγγλοῦ καθηγητοῦ Reichenbach, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ ἀποδεικνύει τὴν ἄμεσον μεταξὺ κομητῶν καὶ ἀερολίθων συγγένειαν, ἀναλύων συγχρόνως καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ τὴν πρωτόγονον ὕλην. Ταύτης περιλήψιν βραχείαν, ὅσον ἔνεστιν, ἐπιχειροῦμεν νὰ δώσωμεν ἐνταῦθα.

Ὅλοι, πρὸ πάντων δὲ οἱ ἀναλύσαντες τῶν ἀερολίθων τὰς ὕλας, γινώσκουσι σήμερον ὅποια ὑπάρχει σχέσις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν κομητῶν. Ἐν τούτοις, καθόσον ἀφορᾷ τοὺς κομητάς, πασιγνώστον ἔστιν ὅτι ἡ οὐρὰ αὐτῶν εἶναι διαφανῆς, ὅτι δὲ, εἴτε ἀεριοῦς εἴτε ὕγρα εἶναι ἡ ἀποτελοῦσα αὐτοῦς ὕλη, τὸ φῶς τοὺς διέρχεται, χωρὶς νὰ ὑποστῶσι διάθλασιν αἱ ἀκτίνες. Δὲν ἔχουσι λοιπὸν ἴδιον φῶς· ἀπεδείχθη δ' ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ ἐκπέμπουσι, τὸ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ ἡλίου· οὔτε φάσεις ἔχουσιν, οὔτε τὴν ἐλαχίστην δύναται νὰ παράξωσιν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ταραχὴν, οὔτε τὸ αὐτὸ σχῆμα πάντοτε διατηροῦσι, παρουσιάζοντες καθ' ἐκάστην ἡμέραν, κατὰ δὲ τὸν Ριατζί, καθ' ἐκάστην ὥραν σχεδὸν διαφόρους ἀλλοιώσεις. Ἐχουσιν ἐν γένει βῆρος μέγιστον. Καὶ ὅμως διέρχονται κάποτε τινεὶ τοσοῦτον μικροὶ καὶ ἐλαφροὶ, ὥστε, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς οὐρᾶς τῶν, εὐρέθησαν ζυγίζοντες τέσσαρα μόλις χιλιόγραμμα. Ἐπὶ τέλους ἀπεδείχθη ὅτι ἡ οὐρὰ τῶν κομητῶν σύγκειται ἀπὸ σωρῶν μορίων στερεῶν, μικρῶν πολὺ, ἐν εἰδῇ ψηγμάτων μετάλλου. — β'. ὅτι ἕκαστος τῶν κόκκων αὐτῶν ἀπέχει τόσον πολὺ τοῦ ἄλλου, ὥστε αἱ φωτεινὰ ἀκτίνες ἀνέτως διέρχονται μεταξὺ αὐτῶν. — γ'. ὅτι τὰ μόρια ταῦτα, ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς αἰωρούμενα, δύναται ἐλευθέρως νὰ κινῶνται, νὰ ὑπέκωσιν οἰκοθεν εἰς τὴν ἐπιρροὴν ἄλλων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐνεργῶν σωμάτων, νὰ ἐνῶνται καὶ συστέλλωνται ἢ νὰ χωρίζωνται καὶ διαστέλλωνται· καὶ ὁ πυρὴν δ' αὐτὸς τοῦ κομητοῦ, ὅταν ὁ κομητῆς ἔχη τοιοῦτον, οὐδὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ τοιαύτη ἐκ μορίων ὕλη, κεχωρισμένη πρότερον, ἣδη δὲ συσταλεῖσα καὶ ἀποτελοῦσα ἓνα σωρὸν. Ὡστε οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰς κομητῆς ἢ σωρὸς διεσταλμένος, διαφανῆς, κινητὸς, ἑτερόφωτος, μικρῶν στερεῶν μορίων, ἐν τῷ ἀχανεῖ αἰωρούμενων. Ὑπάρχει ἣδη, ἐρωτώμεν, μεταξὺ τοῦ πλοῦτου τοσοῦτων οὐρανίων σωμάτων, ἄνωθεν ἡμῶν τὰς ἐκστάσεις τοῦ ἀπείρου διασταυρούμενων, ὑπάρχει σῶμά τι

παρουσιάζον αναλογίας μετά τῶν κομητῶν, καὶ διὰ τῆς ἀναλύσεως τοῦ ὁποίου νὰ εἰσδύσωμεν βαθύτερον καὶ εἰς τὰ ἕτερα ταῦτα σώματα, περὶ ὧν ἐνταῦθα εἰδικῶς πρόκειται, τοὺς κομήτας τουτέστι; — Ναί, ἀπαντῶμεν.

Ἐχομεν φαινόμενόν τι, ὅπερ καὶ αὐτὸ, ὅπως οἱ κομήται, μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τὰ βάρη ἄλλου πλὴν ὁμοιάζοντος εἶδους μικροὶ πλανῆται ὄντες, πολυπληθεστεροὶ καὶ ἤττον λαμπροὶ τῶν μεγάλων κομητῶν, οἱ ἀερόλιθοι, διότι περὶ αὐτῶν ὁ λόγος, στέλλουσι καθ' ἑκάστην καὶ ἓνα ἀγγελιαφόρον ἐπὶ τῆς γῆς. Εἴτε εἰς λίθους, εἴτε εἰς τμήματα σιδήρου μᾶς φθάνουσιν, οὐδεμία ὑπάρχει ἀναλογία μεταξὺ τῆς πτώσεως αὐτῶν καὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς τῶν κομητῶν ἀνατολῆς. Οἱ μὲν πρῶτοι οὐρὰν δὲν ἔχουσιν, οἱ δὲ κομήται δὲν φθάνουσι μὲχρι τῆς γῆς; καὶ ὅμως, ἅμα τις ἐξετάσῃ ἐπιστημονικῶς τοὺς ἀερόλιθους, βλέπει τὴν μεταξὺ τῶν δύο σωμάτων συγγένειαν. Εἰς ἀερόλιθος εἶναι ἐν γένει ὃν κοσμολογικόν εἶναι ἀστρονομικόν, διότι μᾶς ἔρχεται ἐκ τοῦ μέρους, ὅπου κατοικοῦν οἱ ἀστέρες φυσικὸν, ἐὰν τις ἀναλύσῃ τὴν πρώτην ὕλην τοῦ γαιωλογικόν, διότι ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸς μέρος τῆς πορείας τῆς ὑδρογείου σφαίρας ὀρυκτολογικόν, ὅταν ἀναλύσῃ τις τοὺς διαφόρους ἀποτελοῦντας αὐτὸν λίθους μετεωρολογικόν, διότι μᾶς παρέχει δείγμα τῶν πλησίον καὶ ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας ἡμῶν διενεργουμένων μηχανικῶν τέλους πάντων, διότι ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ εἶναι πολύπλοκος.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη τὰς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν κομητῶν σχέσεις. Ἐν ἔτει 1794 ἔπεσεν ἐν Σιένην βροχὴ μικρῶν λίθων, οὐδεὶς δὲ ἤθελε νὰ πιστεύσῃ τὸ γεγονός. Καὶ ὁ Laplace αὐτὸς βραδύτερον τὸ κατέτασεν εἰς τῶν μύθων τὴν σειράν. Ἐκ τῶν ἀερόλιθων τούτων περιήλθον τινες εἰς τὴν κατοχὴν μου, τεθραυσμένοι μᾶλα ταῦτα ἀναλύσας δ' αὐτοὺς, εὔρον ἐντὸς ὄγκου γαιώδους, πυκνοῦ, λευκοειδοῦς, πλεῖστα ὅσα σφαιρίδια κολλημένα, ὡς σκάγια ἐπὶ πέτρας. Εἶναι ὅλα σώματα μικρὰ, σκληρὰ, πρασίνου βεθέος, χρώματος, τινὰ ἐξ αὐτῶν

τεθραυσμένα ἢ τρυπημένα καὶ λεία, ἐν γένει δὲ κρυσταλλώδη καὶ κατάστιλπνα τὸ μέγεθος αὐτῶν ἄρχεται ἀπὸ τὸν κόκκον Βενίλλης καὶ φθάνει τὸν τοῦ κέγχρου, τὰ πλεῖστα δ' ὁμοιάζουσι μὲ κόκκον ἀφιονοσπόρου ἢ κεφαλὴν καρφίδος. Οἱ ἀερόλιθοι οἱ πεσόντες εἰς τὴν ἐν Ἰνδίας Βεναρὲς καὶ τῶν ὁποίων ἔχω τρία δείγματα, εἶναι σχηματισμένοι ἀπὸ ὕλην λευκοειδῆ, γαιώδη, διὰ τοῦ ὄνυχος εὐκόλως τεμνομένην ἐπ' αὐτῶν βλέπει τις ἀπειρίαν σφαιριδίων πρασίνων, ὧν τὰ μικρότερα ἀποτελοῦσι κόνιν ὅσον δίδεται λεπτήν, τὰ δὲ μεγαλείτερα φθάνουσι τὸ μέγεθος ἐνὸς μικροῦ μπιζελίου. Ἄλλοι, ὡς ὁ τοῦ Βλάνσκου, εἶναι χρώματος φαιοῦ, τὰ δὲ σφαιρίδια φαιόμαυρα, τριγύρω ἐσπαρμένα ὁ τοῦ Βέστονος ἦτο φαιόλευκος, τὰ δὲ σφαιρίδια φαιοῦ βαθέος χρώματος. Ὁ τοῦ Βρεμερόρδα τέλος πάντων παρουσιάζει τι ἔτι μᾶλλον περιέργον ὁ μὲν ὄγκος εἶχε χρώμα τέφρας, ἐκ δὲ τῶν κόκκων, ὕλην κατατίλπνων, οἱ μὲν ἦσαν φαιοῦ βαθέος, οἱ δὲ ἀνοικτοῦ καὶ ἄλλοι λευκοί. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ λίθου τούτου παρατηρεῖ τις κοίλα ὄστρακα, σχῆμα ἡμισφαιρίου ἔχοντα καὶ ἀποτελοῦντα τὰς κατοικίας σφαιριδίων, ἀσπασθέντων ἤδη ἐξ αὐτῶν. Ἄλλοι ἀερόλιθοι, ὡς ὁ τοῦ Κάπλαν, παρουσιάζουν ἐπὶ σωροῦ μέλανος σφαιρίδια διαφανοῦς φαιοῦ χρώματος, ὁ δὲ τοῦ Τενάξο, ἐπὶ σωροῦ μέλανος ὡσάτως λευκῆ. Ὁ ἀερόλιθος τοῦ Ἐνολ τέλος πάντων περιέχει σφαιρίδια χονδρὰ ὡς κύκμος. Ὁ ἀερόλιθος οὗτος, ὁ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος πάντων, περιέχει κόκκους σιδήρου χονδροῦς ὡς λεπτοκάρυα.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀερόλιθων ὑπάρχουσι μετέωρα ἐξ ἀπλοῦ ὄγκου σιδήρου συγκείμενα, τῶν ὁποίων τινὰ παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν κατασκευὴν συνταγῆν. Ἀνέλυσα ἓνα τοιοῦτον σιδηροῦν ὄγκον, τὸν τοῦ Ζακατέκα, εὔρον δὲ κόκκους σιδήρου τὸ μέγεθος καρφίδος ἔχοντας, προσρημοσμένους τὸν ἓνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ ὅμως εὐκόλως χωριζομένους. Ἐντὸς αὐτῶν εὐρίσκει τις σφαιρίδια πυρίτου, μεγάλα ὡς καναθουρόσποροι, ἐν ᾧ ἄλλα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸσον μικρὰ, ὥστε ἀνάγκη

νὰ τὰ ζητήσῃ τις διὰ τοῦ μικροσκοπίου. Ἐνίοτε εἶναι τοσοῦτον στερεῶς κεκολλημένα ἐπὶ τοῦ λίθου, ὥστε σχίζονται εἰς τὸ μέσον, ἅμα θελήσῃ τις νὰ τὸν θραύσῃ. Ἐν γένει ὅμως εἶναι ευκίνητα, πίπτοντα χαμαί, ἅμα θραύσῃ τὴν περιέχουσαν αὐτὰ πέτραν ἀπαίτεται δὲ μεγάλη προσοχή, διότι, ἂν τὸ ἔδαφος εἶναι λείον, φεύγουν καὶ εὐκόλως χάνονται.

Ἐὰν τις θλάσῃ ἐν τῶν σφαιριδίων τούτων, παρατηρεῖ ἀμέσως κατασκευὴν κρυσταλλίνην πολυφυλλον. Τὸ τάλκον ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν αὐτῶν οὐσίαν, ἐνίοτε δὲ περιέχουν ἄλλα μικρότερα σώματα ἕτερα, χρώματος βαθέος φαιοῦ, ἔχουσι πυρῆνα γαιώδη λευκὸν, κρυσταλλωθέντα ἤδη παρ' αὐτῶν ἐπὶ τέλους ἔχομεν μικρὰ σφαιρίδια ἐκ πυρίτου ἐντὸς ἄλλων ἐκ σιδήρου. Εἰς τρόπον ὥστε ὅλοι οἱ ἀερόλιθοι, εἴτε ἐκ λίθου εἴτε ἐκ σιδήρου σύγκεινται, μᾶς παρουσιάζουν ἄθροισμα σφαιριδίων, ἐνίοτε ἐν τοιαύτῃ ἀφθονίᾳ, ὥστε αὐτὰ μόνον ἀποτελοῦν τὸν ἀερόλιθον. Εἶναι ἐνίοτε στρογγύλα, ἄλλοτε δὲ γαιώδη ἕκαστον αὐτῶν ἀποτελεῖ ἐν χωριστὸν ἄτομον, ὄργανισμὸν ἐντελῆ, ὑπάρχει τέλος πάντων ζῆνον ἐντὸς τοῦ καλύπτοντος αὐτὸ λίθου, ὑπῆρχε πρὸ αὐτοῦ, ἀποτελεῖ δὲ τὴν πρώτην τῶν ἀερόλιθων ὕλην ἦτο ἄλλοτε καὶ αὐτὸ ἀερόλιθος ἐντελής καὶ ἀνεξάρτητος, καὶ ἐκλείσθη ἐντὸς ἄλλου, ὡσπερ τὸ ὄστρακον ἐντὸς τιτανώδους λίθου. Μεταξὺ τῆς περιόδου, καθ' ἣν ὑπῆρξε χωριστὸν ὄν, καὶ ἐκείνης, καθ' ἣν ἐσχηματίσθη ὁ μετεωρικὸς λίθος, μεσολαβοῦσιν ἴσως ἑκατομμύρια ἐτῶν.

Ἄς ἀνατρέξωμεν πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν φυσικὴν, ἵνα μάθωμεν τὴν πρωτόγονον ἱστορίαν τῶν σφαιριδίων τούτων, πῶς ἐσχηματίσθησαν τουτέστι. Πᾶσα ὕλη, κρυσταλλώδης παρουσιαζομένη, εἶναι σῶμα, οὕτινος τὰ ἄτομα ἢ μόρια ὀργανίσθησαν συμμαλληλαυγείως, κατὰ τοὺς εἰδικούς δι' ἕκαστον αὐτῶν νόμους τῆς φύσεως. Ἴνα ὄργανισθῶσιν ὅμως οὕτω, πρέπει νὰ ἐκινῶντο, νὰ κατεῖχον τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ὑπῆκειν εἰς τοὺς νόμους αὐτοῦς, ἐν ἄλλαις λέξεσι τὰ

μόρια τὰ ἀποτελοῦντα τὰ σφαιρίδια ἦσαν κάπου αἰωρημένα, ἐννοεῖται πάντοτε ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς, ὅθεν μᾶς ἔρχονται. Καὶ τὸ σχῆμά των καὶ ὁ τρόπος τῆς αἰωρήσεως αὐτῶν ἦτο βεβαίως ἀερίωδης διότι εἰς τὰς χώρας ἐκείνας πᾶς ἄλλος τρόπος ἢ σχῆμά εἰσιν ἀπαράδεκτα. Δὲν δύνανται νὰ ἦσαν σώματα στερεὰ, διότι δὲν ἠθελον κρυσταλλωθῆ ὅυτε δύνανται τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι τὰ παρήγαγεν ὑγρὸν κρυσταλλωθέν, διότι τότε πρέπει νὰ παραδεχθῇ τὸν κόσμον ἐντὸς ἀπείρου θαλάσσης κεκλεισμένον. Ἀερίωδη λοιπὸν ἦσαν ἕκαστον δ' ἐξ αὐτῶν εἶναι μικρὸν ἔμβρυον τοῦ ὁρατοῦ κόσμου.

Ἐπομένως εἰς ἀερόλιθος σύγκειται ἀπὸ ἑκατομμύρια τοιοῦτων σφαιριδίων κρυσταλλωθέντων ὅταν δὲ τις ὑπολογίσῃ ἐκείνων τὴν πληθύν, θὰ εὔρη ὅτι δισεκατομμύρια, τρισεκατομμύρια σφαιριδίων τοιοῦτων πληροῦσι τὰς οὐρανίους ἐκτάσεις. Ἐν τῇ γῆν, εἴα, πᾶν ρευστὸν ὑγρὸν ἢ ἀερίωδες, περιέχον ὕλην κρυσταλλώδη, δὲν τὴν ἀφίνει νὰ κατασταλάξῃ εἰς ἐν σημεῖον, ἀλλὰ, διάφορα ἐκλέγον μέρη, σχηματίζει χωριστοὺς καὶ ἀνεξαρτήτους ἀλλήλων σωροὺς κρυστάλλων. Τὸ ἐν μικρῷ κύκλῳ γινόμενον παρ' ἡμῖν, ὑποθέσατέ το ἐν κύκλῳ ἑκατομμυρίων λευγῶν διαμέτρου, ὅσα περιλαμβάνει ἡ οὐρὰ ἐνὸς κομήτου ἐξ ὕλης ζητούσης νὰ συσταλλῇ καὶ κρυσταλλωθῇ. Ἴνα ἡ ὕλη αὕτη συγκεντρωθῇ εἰς ἐν μέρος, ὧφειλε νὰ διατρέξῃ ἑκατομμύρια λευγῶν, ἐν ᾧ οὐδεμία πρὸς τοῦτο ὑπάρχει ἀνάγκη. Ἀρπάζουσα λοιπὸν ὅσα μόρια διακυμαίνονται ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἔλξεως, προσελκύει πᾶν τὸ περὶ αὐτὴν, τὸ βυζάνει ἐν ἄλλαις λέξεσι διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου σχηματίζονται δισεκατομμύρια μικρῶν κρυστάλλων, ἅτινα ἐξακολουθοῦν διατηροῦντα τὸ πρωτότυπον αὐτῶν μέγεθος, καὶ τῶν ὁποίων τὸ σύνολον ὧφειλον νὰ ὀνομάσῃαι Νεφελοειδῆ, ὅταν δὲ κινῶνται πρὸς μίαν διεύθυνσιν, σμήνος.

Ποία ὅμως δύναμις ἢ συμβεβηκὸς τὰ ἐθεσεν εἰς κίνησιν; ποία ἔδωκεν ὄθησιν; εἰς τὰ μικρὰ ταῦτα ἄτομα; ποία τέλος πάντων τὰ ἔρριψεν ἐν τῷ Σύμπαντι, ἐντὸς τοῦ ἡλι-

ακού συστήματος, ὡς τοὺς ἄλλους ἀστέρας; Ἄδύνατον νὰ ἐξακριβώσῃ τις τοῦτο. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι πλὴν τῶν κομητῶν καὶ τῶν οὐρῶν τῶν καὶ ἄλλα σμήνη εἶναι οὐ μόνον δυνατὰ, ἀλλὰ καὶ πιθανὰ καὶ ἀναγκαστικὰ ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ἀστέρων. Ἐπίσης δὲ καὶ τὰ μικρὰ ταῦτα σώματα κατέχουσι τῶν κομητῶν τὰς ιδιότητας· δὲν ἔχουν ἴδιον φῶς· εἶναι διαφανῆ· τὰς ἀκτίνας, ἅς τινες προΐζονται ἀλλοθιθεν, ἴσως παρὰ τοῦ ἡλίου, τὰς μεταβιβάζουν ἀκεραίας, χωρὶς νὰ τὰς θλώσῃ· δὲν ἔχουν φάσεις, ἀλλάσσουσι συχνάκις θέσιν, ἀλλάσσουσι σχῆμα καθ' ἐκάστην συνεπεῖα δὲ τῆς μεγάλης ἐσωτερικῆς διαστολῆς τῶν ζυγίζουσι πολὺ ὀλίγον. Καὶ εἰς τὰ ἀποτελοῦντα λοιπὸν τοὺς ἀερολίθους στοιχεῖα καὶ εἰς τὸν τρόπον δι' οὗ ἀναπτύσσονται, ἀπαντῶμεν μεγάλας ἀναλογίας μὲ τοὺς κομήτας· τοσαύτας ἀναλογίας, ὥστε ἀδιστακτικῶς ἀποφαινόμεθα, ὅτι ὁ πυρὴν καὶ ἡ οὐρὰ ἐνὸς κομήτου κατ' οὐδὲν διαφέρουσι σμήνου· τοιούτων μετεωρικῶν σφαιριδίων.

Ἰσως ὅμως παρατηρήσῃ τις, ὅτι οἱ μὲν κομηταὶ εἶναι ὑπὲρ μέτρον μεγάλοι, οἱ δ' ἀερολίθοι καθ' ὑπερβολὴν μικροὶ, ἐπομένως ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τῶν δύο τούτων φαινομένων συγγένεια. Ἄλλ' ἡ διαφορὰ αὕτη κατ' ἐπιφάνειαν μόνον ὑπάρχει· διότι ὑπάρχουσι κομηταὶ τοσοῦτον μικροὶ, ὥστε καὶ μὲ τὰ καλλίτερα τηλεσκοπία μόλις τοὺς διακρίνει τις· ἐξ ἄλλου δὲ γνωρίζομεν ἀερολίθους ἰσομεγέθεις μὲ ἵππους, μὲ οἰκίας, μὲ λοφίσκους μικροὺς· τοιοῦτοι ὑπάρχουσι ἐν τῷ Μεξικῷ, ἐν τῇ Βρασιλίᾳ καὶ τῇ Ἀνω Σενεγάλῃ· θὰ ὑπάρχωσι δὲ ἀναμφιβόλως καὶ ἄλλοι μεγάλοι ὡς μικροὶ ἀστέρες, καὶ πολλοὶ φρονούσιν ὅτι ὄρη ὀλόκληρα τῆς σφαίρας ἡμῶν εἶναι ἀερολίθοι καταπεσόντες. Οὕτω μανθάνομεν, ὅτι ἐν Λιθρίᾳ τῆς Ἀμερικῆς οἱ μαῦροι ἀνῶρυξαν μεταλλεῖα καθαρῶτατου σιδήρου ἐντὸς βράχου· τίς οἶδε δὲ ἂν ὁ βράχος οὗτος δὲν ἦτο μέγας τις ἀερολίθος, τὸν ὅποιον ἐν τῇ ἀμαθείᾳ τῶν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ διακρίνωσι. Τὸ πᾶν ἄλλως τε ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀπὸ τοῦ μικροτέρου μορίου μέχρι τοῦ μεγαλειτέρου ἀπλανοῦς ἀστέρος, ἀποτελεῖ

κλίμακα βαθμολογικὴν διαφορῶν μεγέθων.

Καθόσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ, ὁ Λαλάνδ ἀναφέρει ἐπτακοσίους γνωστοὺς κομήτας, ὁ Βράνδ τέσσαρας χιλιάδας καὶ ὁ Ἐρσελὸς περισσοτέρους ἔτι· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ τῶν ἀστρονόμων αὐτῶν ἀνεκαλύφθησαν πλεῖστοι ὅσοι ἄλλοι παραλείπομεν τοὺς κατὰ τὴν ἡμέραν ἀοράτως διερχομένους. Θὰ ὑπάρχωσι δὲ καὶ μυριάδες μικρῶν πολῶν, τοὺς ὁποίους δὲν βλέπομεν, ὥστε λίαν πιθανῶς νέφος ἑκατὸν χιλιάδων κομητῶν κυκλοφορεῖ περὶ τὸν ἥλιον. Ἐκ τῶν ἀερολίθων ἀφ' ἑτέρου ὑπελογίσθη ὅτι πίπτουσι δύο καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐπὶ τῆς γῆς· ἄλλοι ἀναβιβάζουσι εἰς πλειοτέρους τὸν ἀριθμὸν· ἐπομένως καὶ ἐξ αὐτῶν ἑκατοστίες χιλιάδων θὰ πλανῶνται ἐντὸς τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος.

Ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ὑπάρχουσι κομηταὶ ἄνευ οὐρᾶς, ἀπαντῶμεν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἀερολίθοι ἄνευ σφαιριδίων, τοιοῦτοι δὲ πρὸ πάντων εἶναι οἱ περιέχοντες σίδηρον καὶ ὄγκον μεταλλικὸν καὶ ἐν μέρει μόνον κρυσταλλωμένον. Δύναται ἐπίσης νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι, ἂν καὶ οἱ κομηταὶ συνίσταντο ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης τῆς ἀποτελοῦσης τοὺς ἀερολίθους, δὲν ἤθελον δυνηθῆ, διερχόμενοι τὸ περιήλιον, νὰ ὑποστῶσι τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων τὴν θερμότητα· ἀλλ' ὁ Φλωγέργ (Flaugergues) ἀπέδειξεν ὅτι ἡ περίξ τοῦ ἡλίου θερμότης δὲν εἶναι τοσαύτη, ὅσην ἐσφαλμένως τὴν ὑπελόγησαν· τὰ πολὺ 50 βηθμοῦς ἄνω τοῦ μηδενικοῦ, εἶναι ἴση μὲ τὴν θερμοκρασίαν βράζοντος ὕδατος. Καὶ οἱ ἀερολίθοι δ' ἄλλως τε οὐδὲν σημεῖον μεγάλης ἐνεργείας θερμότητος παρουσιάζουσι, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ σιδήρου διακρίνει τις πυρίτου καὶ γραφίτου κρυστάλλον.

Ἰπάρχουσι ὅμως κομηταὶ μὲ δύο καὶ πλειοτέρους πυρῆνας. Καθόλου παράδοξον τοῦτο· ὅταν σώματα μικρὰ ἀρχίζουσι νὰ συστέλλωνται, σχηματίζονται φυσικῶς τῷ λόγῳ διαφορὰ συσσωματώσεως μέρη, κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ πυρῆνας. Ἐξετάσας πολλοὺς ἀερολίθους, παρετήρησα ὅτι τὰ ἐκ τοιούτων τεμάχια βροχῆ· δὲν ἐδύναντο νὰ εἰ-

ναί λείψανα ἐνὸς καὶ μόνου ὄγκου, κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ προέλευσις αὐτῶν εἶναι διάφορος. Ἐγὼ ἔνα ἀερολίθον Βεναρῆς, ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ἀκεραίου λίθου παρουσιάζοντα· οὗτος ἀναμφιβόλως, ὑπὸ ἄλλων ὁμοίων λίθων συνοδευόμενος, διήλθεν οὐρανίους ἐκτάσεις, πρὶν πέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐν Σιέννῳ μεταξὺ πολλῶν λίθων πεσοπτῶν ἐξ οὐρανοῦ πολλοὶ διατηροῦν τὸν πρωτόγονον αὐτῶν τύπον. Ἐν τῷ σμήνει τῶν σφαιριδίων, ἐξ ὧν οἱ λίθοι οὗτοι ἀπεσπάσθησαν, θὰ ὑπῆρχον πολλοὶ ὅμοιοι λίθοι, ἐπέχοντες ἔτι θέσιν οἱ πυρῆνες ἐν τῇ οὐρᾷ τῶν κομητῶν. Οὐδεμία λοιπὸν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο μεταξὺ τῶν δύο σωμάτων διαφορὰ.

Ἄλλὰ—λέγουσιν ἐπίσης—ἂν ἡ οὐρὰ τοῦ κομήτου συνίστατο ἐκ τοιούτων σφαιριδίων συνηθροισμένων, ἡ γῆ ἤθελε συχνάκις ὑποστῆ κινδυνώδεις δονήσεις κατὰ τὴν διάβασιν τῶν κομητῶν. Ἀπάτη· διότι τὰ σφαιριδία ταῦτα ἀπέχουσι πενήτην καὶ ἑκατὸν βήματα ἀλλήλων. Ὑποθέσατε ὅτι διέρχεσθε μίαν τριαύτην οὐρὰν καὶ ἀνὰ ἑκατὸν ἢ πενήτην καὶ βήματα ἀπαντᾶτε τι, τὸ μέγεθος κόκκου ἀφρονόσπορου ἢ τῆς ἄμμου ἢ τοῦ κοινοροτοῦ ἔχον, καὶ αὐτὸ εἰς πολλῶν ὥρων, ἡμερῶν ἴσως, διαλείπον διάστημα· τίς θέλει τὸ παρατηρήσει; Καὶ ἂν εἰς ἐκ τῶν πολλῶν παρατηρήσῃ ὅτι κόκκος τοιοῦτος ἔπεσεν ἐπ' αὐτοῦ, θὰ ὑποθέσῃ τάχα ἐκ τούτου ταραχὴν ἐν τῷ ἡλιακῷ συστήματι;

Ἐπὶ τέλους, ἐὰν μεγάλη ὑπάρχῃ ποιικιλία μεταξὺ τῶν κομητῶν, —καὶ μεταξὺ τῶν ἀερολίθων, ὁμοίων ἀλλήλοις κατ' ἐπιφάνειαν, ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ κατὰ βάθος. Ἀπὸ τοῦ καθαρῶς λίθου ἀρχόμενοι καὶ εἰς τὸν καθαρὸν ἐπίσης μεταλλικὸν ὄγκον φθάνοντες, διαφέρουσι τὸσον κατὰ τὸν τύπον, τὸ μέγεθος καὶ τὴν κατασκευὴν, ὥστε ἐπὶ ἑκατὸν πενήτην καὶ δεκάτην, ἄτινα μέχρι τοῦδε κατέχομεν, ὅλων τυχαίως συναχθέντων, δὲν ἔχομεν δύο ὁμοιάζοντα ἀλλήλοις, αἱ δὲ μεταξὺ αὐτῶν διαφοραὶ εἶναι τοῦλάχιστον ὅσον μεγάλαί αἱ μεταξὺ τῶν κομητῶν.

Ὅταν τις ἀθροίσῃ ταῦτα πάντα, θέλει παραδεχθῆ βεβαίως ὅτι κομηταὶ καὶ ἀερολίθοι εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ φαινόμενον· τοὶ αὐτῆ ἄλλως τε ἦτο καὶ τοῦ Laplace ἡ θεωρία. Χάρις εἰς τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης τὰς ἀνακαλύψεις δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὰ σώματα ταῦτα ὡς ἄτομα διαμοιρασμένα ἐν τῷ ἄχανεῖ καὶ οὐσιωδῶς ἀπέχοντα ἀλλήλων. Ἐπειδὴ δὲ ὅλαι αἱ δυνάμεις καὶ ιδιότητες, τὰς ὁποίας σήμερον μᾶς ἀπεκαλύπτουσι, βάρος, ἔλξις, δυνικότης, ὑπῆρχον ἤδη ἐν αὐτοῖς, ἤλθε βαθμηδὸν δι' ἑκάστον, ἔστω καὶ βραδέως, ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἔπρεπε ν' ἀποσβεσθῶσιν οἱ μεμονωμένοι αὐτὸ κρατοῦντες δεσμοί, ὁ χρόνος, καθ' ὃν κατὰ τὸν Laplace τὰ μόρια ὤφειλον νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τῶν δυνάμεων αὐτῶν τὴν πίεσιν. Εἰς τοὺς νόμους τούτους ὑπέικοντα, συνηθροίσθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἠνώθησαν. Οὕτω δ' ἐσχηματίσθησαν τὰ ἀπειράριθμα ταῦτα μικροσκοπικὰ σώματα, ἀπαράλλακτα ὅπως καθ' ἐκάστην βλέπομεν σχηματιζομένην τὴν χιόνα. Ὅπως ἐκείνη, ὑποχωροῦσα εἰς τὸ βάρος, καταπίπτει ἐπὶ τῆς γῆς εἰς μικρῶν μορίων σμήνος, οὕτω καὶ τὰ ἐν τοῖς σφαιριδίοις τῶν ἀερολίθων περιεχόμενα κρυστάλλα, ἐνδίδοντα εἰς πρώτην δόνησιν καὶ μίαν γενικὴν ροπήν, κατέπεσαν ἐν τῷ σύμπαντι, ὅπως καὶ σήμερον εἶτι καταπίπτουσι οἱ κομηταὶ, ὅλα τοῦ κόσμου τὰ σώματα, ἡμεῖς αὐτοὶ τέλος πάντων, μὴ ἐξαιρούμενοι τοῦ γενικοῦ νόμου. Καὶ κατὰ συστάδας ἤρξαντο κινούμενα, ὡς σμήνη ἀπειρα, ἅτινα ἡμεῖς ὀνομάζομεν κομήτας, ὁσάκις τὰ ἀπαντῶμεν ἐντὸς τοῦ ἡλιακοῦ ἡμῶν συστήματος.

Ὁ Κέπλερ, ὁ Ἐρσελὸς καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν φρονούσιν ὅλοι ὅτι αἱ οὐραὶ τῶν κομητῶν σμικρύνονται βαθμηδὸν καὶ χάνονται ἐντὸς τοῦ ἄχανοῦς. Παραδέχομαι τὴν σμίκρυνσιν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ἐντελῆ ἀπόλειαν. Οἱ κομηταὶ τρέφουσι διαρκῶς ἐκ τῆς οὐρᾶς αὐτῶν τὸν πυρῆνά των, ἐπομένως σμικρύνεται τὸ μὲν, ἀυξάνοντος τοῦ δέ. Παρατηρήθη ὅτι διαφορὰ κομηταὶ, ὁ τοῦ Χάλλεϋ (Halley) μεταξὺ ἄλλων, ἀνέτελλον

καθ' ἐσπέραν μὲ τὰς οὐράς βαθμηδὸν μικροτέρας ἐπρεπε νὰ ἐξετάσωσιν ταυτοχρόνως μᾶλα ταῦτα, ἂν καὶ ὁ πυρὴν δὲν εἶχεν αὐξήσει ἀναλόγως. Ἀπίθανον ἄλλως τε ὅτι οἱ ἀστέρες οὗτοι ἤθελον οὕτω ἀφήσει μέρος αὐτῶν ν' ἀποσπάται καὶ πλανᾶται ἄνευ κυρίου ἐν μέσῳ τῶν κενῶν τοῦ ἀέρος ἐκτάσεων. Οὕτε δύναται τις ἐξ ἄλλου νὰ παραδεχθῆ ὅτι τὰς οὐράς των τὰς ἀπορροφῶσιν ἀερόλιθοι· διότι ὁ ἀερόλιθος, πίπτων, ἀφίνει μὲν καθ' ὁδὸν μακρὰν πεπυρακτωμένην οὐράν, ἀλλ' ἡ οὐρά αὕτη ἐπ' ὀλίγα δευτερόλεπτα μόνον φαίνεται, κατόπιν δ' ἐλαττοῦται, σβέννεται βαθμηδὸν, ὁ δὲ ἀερόλιθος, φθάνων ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲν ἴχνος φέρει τῆς οὐρᾶς ἐκείνης. Καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πυρῆνων τῶν κομητῶν ἄλλως τε ἐξάγομεν, ὅτι ὀλόκληρον τοῦ κομήτου τὸ σῶμα οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ διαρκῆς συστολῆς ἐργασία, ὅτι ὁ πυρὴν ἀπορροφᾷ βαθμηδὸν τὴν οὐράν, διὰ τοῦ μέσου δὲ τούτου γίνεται ἐπὶ τέλους στερεὸν σῶμα, ἀκριβῶς ὅπως οἱ ἀερόλιθοι, στερεὰ σώματα φθάνοντα ἐπὶ τῆς γῆς.

Μένει νὰ εἰπώμεν περαίνοντες δύο λέξεις, καὶ περὶ τῆς ὕλης, ἐκ τῆς ὁποίας σύγκεινται οἱ κομηταί, ἐνοεῖται δ' ὅτι αὕτη οὐδόλως διαφέρει τῆς τῶν ἀερολίθων. Ἀνέλυσαν ἑκατὸν περίπου ἀερολίθους· ἀποτέλεσμα ἀπροσδόκῳτον! Δὲν εὔρον οὔτε μίαν οὐσίαν, ἥτις νὰ μὴ ἦναι γνωστὴ ἐπὶ τῆς γῆς· χάλικες, τάλκον, ἄσβεστος, ἄργιλος, σίδηρος, νικέλλειον μέταλλον, ἀνθράκιον, ὀξυγόνον, μαγνανίτης κτλ. ὅλα εἶναι οὐσίαι, τὰς ὁποίας καθ' ἑκάστην ψάυομεν καὶ κατεργαζόμεθα. Εἰς τρόπον ὥστε καὶ οἱ κομηταί, τῶν ὁποίων παραφυάδες ἀπλᾶ εἶναι οἱ ἀερόλιθοι, ἐκ τοιούτων σύγκεινται ὕλων· ἐκ τῶν κοινοτέρων δὲ γηίνων στοιχείων συγκείμενοι, χάνουσι τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο, ὑπὸ τὸ ὅποιον παρίσταντο ἄλλοτε ἐν τῇ φαντασίᾳ ἡμῶν.

Εἶναι παράδοξον τῷ ὄντι, ὅτι τὸ περὶ κομητῶν καὶ ἀερολίθων ζήτημα δὲν ἐφείλκυσε πλειότερον μέχρι σήμερον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου τὴν προσοχὴν. Οἱ πλείστοι τῶν ἀστρονόμων τροχᾶδην ἔγραψαν περὶ αὐτῶν, τινὲς δὲ καὶ καθόλου, ὡς ἂν δὲν ἀ-

πετέλει μέρος τῆς ἀστρονομίας τὸ θέμα τοῦτο. Τὸ ἐγκατέλιπον εἰς τοὺς ἀρυκτολόγους καὶ γημικούς. Καὶ ὅμως εἶναι καὶ αὐτὰ οὐράνια σώματα, μίαν ὁδὸν ἀκολουθοῦντα, ὅπως ὁ Ζεὺς, ὅπως ὁ Κρόνος, ὅπως ἡμεῖς αὐτοὶ τέλος πάντων μετὰ τοῦ πλανήτου τὸν ὅποιον κατοικοῦμεν. Τοῦτο ἴσως προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν τοῖς ἐδόθησαν ἀφορμαὶ νὰ σπουδάσωσι καλλίτερον τὴν φύσιν τῶν ἀερολίθων· οὐδὲν δὲ κερδαίνει ὁ ἐπιστήμων, ἂν δὲν μελετήσῃ ταῦτα πάντα ἐπὶ πολλῶν καὶ ποικίλων ἀερολίθων καὶ σπουδᾶσῃ ὅλα τὰ εἶδη καὶ χαρακτηριστικὰ των, ὅπερ δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐκόλον· διότι ὀλίγα ὑπάρχουσι πλούσιαι συλλογαὶ ἀερολίθων, ἐξ αὐτῶν δ' ἡ καλλιτέρα εἶναι ἐν Βιέννῃ. Ὅταν τις κατὰ πρῶτον ἴδῃ μίαν τῶν συλλογῶν τούτων, οὐδὲν εὐρίσκει τὸ ἐν αὐταῖς περιεργῶν· εὐρίσκει λίθους φαῖου καὶ μέλανος χρώματος, ἀμαυροὺς τοὺς πλείστους. Μόνον διὰ μακρᾶς καὶ ἀκριβοῦς ἐρεύνης ἀνακαλύπτομεν τὰς μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰς καὶ τὰς σπουδαίας ἐκάστου ιδιότητας. Δυστυχῶς ἡ ὑπερβολικὴ τῶν τοιούτων λίθων τιμὴ ἐπιβάλλει βαρείας εὐθύνας εἰς τοὺς ἐν τοῖς Μουσείοις φυλάττοντας αὐτοὺς· διὸ εἰς αὐδένα ἐπιτρέπουσιν ἐλευθέρως νὰ ἴδῃ τοὺς σπανίους θησαυροὺς τούτους. Αἰχμαλώτοι λοιπὸν ἐντὸς τῶν κλωβίων των μένοντες, καταντοῦν διὰ τὴν ἐπιστήμην ἐπίσης ἀνωφελεῖς, ὅπως ὅτε διέτρεχον ἐλευθεροὶ τὰς αἰθερίους ἐκτάσεις. Καὶ οἱ ἀστρονόμοι δ' αὐτοὶ ὀλίγην δίδουσι προσοχὴν εἰς τοὺς ἀστέρας τούτους, οἰκοθεν καταβαίνοντας ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς νὰ περιμείνωσι νὰ τοὺς ζητήσῃ ἡ ἐπιστήμη διὰ τοῦ τηλεσκοπίου, παρὰ τοὺς ποδας ἡμῶν πίπτοντας, δυναμένους δὲ νὰ κατεργασθῶσι διὰ τῆς χειρὸς ἢ τῆς σφύρας, νὰ μᾶς πληροφορήσωσι περὶ τῶν ἐκτὸς τῆς σφαιρας ἡμῶν συμβαινόντων, νὰ μᾶς καθοδηγήσωσι μέχρι τοῦ ἀοράτου κέντρου τοῦ πλανήτου ἡμῶν, καὶ ζητοῦντας τὸ μικροσκόπιον ἀντὶ τοῦ τηλεσκοπίου. Δὲν ὤφειλεν ἕκαστος Ἀστεροσκοπεῖον νὰ κατέχῃ καὶ μίαν ἐκ λίθων, ἀστέρων μᾶλλον, συλλογὴν τοιαύτην; B.